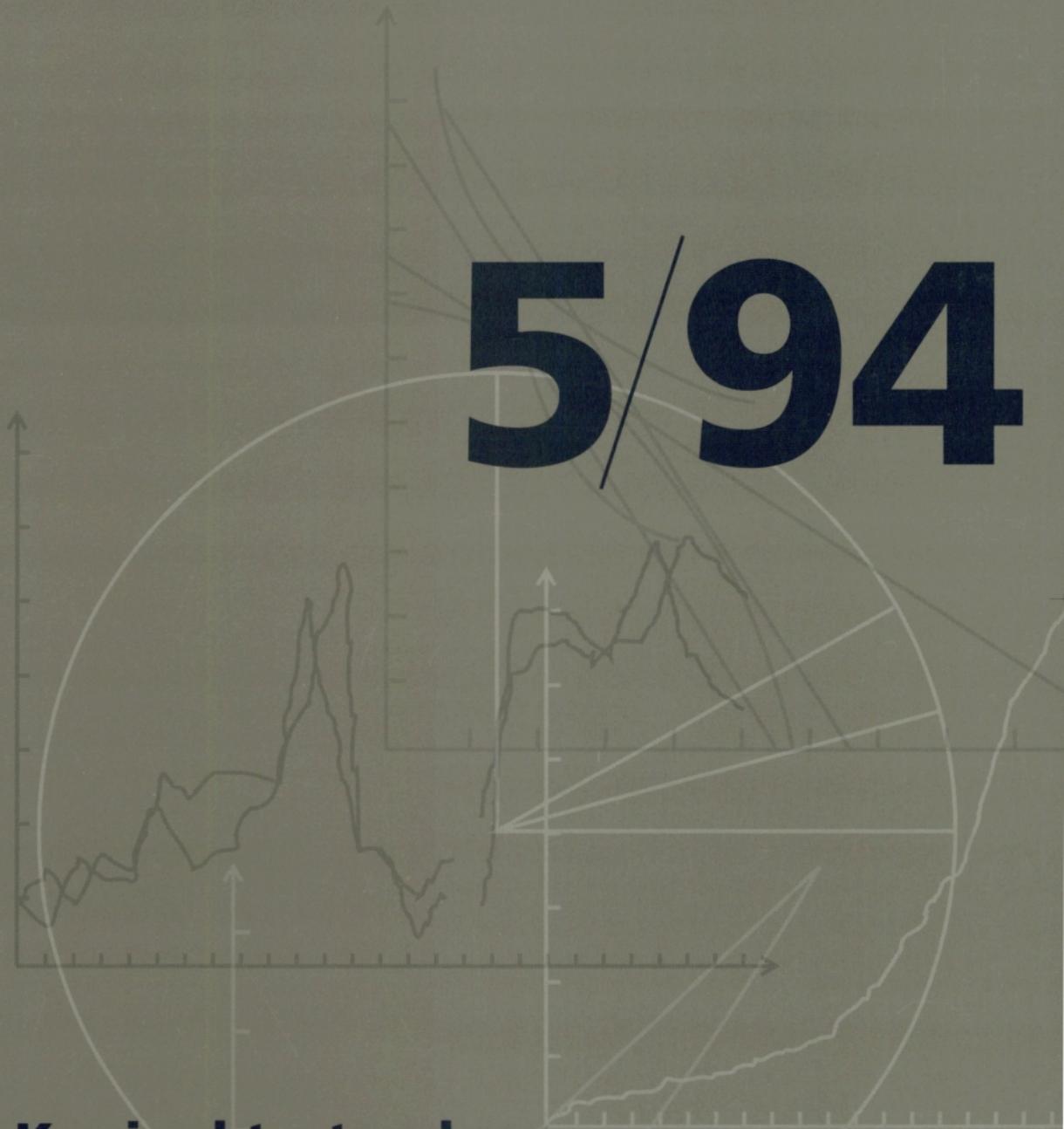

Økonomiske analyser

5/94

Konjunkturtendensene

- Nasjonalregnskapstall for 1. kvartal 1994
- Utviklingen i internasjonal økonomi
- Prognoser for norsk økonomi for 1994 og 1995

Artikler

- Konjunktursituasjonen i Europa
- Regionalt utdanningsmønster

Økonomiske analyser

5/94

Innhold

Konjunkturtendensene	3
Internasjonal økonomi	4
Norsk økonomi	7
• Utviklingen hittil i år	7
• Utsiktene for 1994 og 1995	9
<hr/>	
<i>Knut A. Magnussen:</i>	
Konjunktursituasjonen i Europa, råvareprisutviklingen og veksten i verdenshandelen	18
<hr/>	
<i>Lasse S. Stambøl:</i>	
Regional befolningsframskriving etter utdanning	21
<hr/>	
Økonomisk-politisk kalender	31
<hr/>	
Tabell- og diagramvedlegg	35
<hr/>	
Avlagte doktoravhandlinger	75
Nils Martin Stølen	75
Tom Kornstad	75
<hr/>	
Nye forskningspublikasjoner	77

Redaksjonen ble avsluttet tirsdag 14. juni 1994.

Økonomiske analyser

Redaksjonen: Olav Bjerkholt (ansv.), Torstein Bye, Ådne Cappelen, Olav Ljones, Øystein Olsen, Tor Skoglund. **Redaksjonssekretær:** Eva Ivås, tlf.: 22 86 45 70 (artikkelstoff), Lisbeth Lerskau, tlf.: 22 86 48 06 (konjunkturoversikter mv.), telefax: 22 11 12 38. **Design:** Enzo Finger Design. **Trykk:** Falch Hurtigtrykk. **Redaksjonens adresse:** Statistisk sentralbyrå, Forskningsavdelingen, Postboks 8131 Dep., N-0033 Oslo. **Salg og abonnementservice:** Postboks 8131 Dep., N-0033 Oslo, tlf.: 22 86 49 64, telefax: 22 86 49 76.

Økonomiske analyser

utgis av Forskningsavdelingen i Statistisk sentralbyrå. Forskningsavdelingen ble opprettet i 1950 og har 90-100 ansatte. Ca. 45 prosent av virksomheten finansieres av eksterne oppdragsgivere, hovedsakelig forskningsråd og departementer. Avdelingen er delt i 4 seksjoner og ledes av *forskningsdirektør Olav Bjerkholt*.

- Seksjon for offentlig økonomi og personmodeller
Forskningsjef Olav Ljones

- Skatteberegninger
- Arbeidsmarked
- Mikrosimuleringsmodeller

- Seksjon for økonomisk analyse
Forskningsjef Ådne Cappelen

- Konjunkturanalyse
- Makroøkonomiske beregninger
- Likevektsmodeller

- Seksjon for ressurs- og miljøanalyser
Forskningsjef Knut H. Alfsen

- Miljø og samfunn
- Internasjonale energimarkeder
- Olje- og energianalyse

- Seksjon for mikroøkonometri
Forskningsjef John K. Dagsvik

- Konsument- og bedriftsatferd
- Fordelingsanalyse
- Økonometriske metoder

Standardtegn i tabeller

Symbol

Oppgave mangler	..
Tall kan ikke offentliggjøres	:
Null	0
Foreløpige tall	*

Konjunkturtendensene

Etter flere år med svak vekst og tildels stagnasjon i fastlandsøkonomien, skjedde det et markert omslag i etterspørslsen i andre halvår i fjor. Det var først og fremst privat konsum som skjøt fart, stimulert av rentenedgangen, et latent utskifting behov for en del varige forbuksvarer og en bedret formesposisjon for husholdningene. Bildet av sterkt konsumvekst har festnet seg så langt i 1994 og underbygges av de foreløpige nasjonalregnskapstallene for 1. kvartal i år som publiseres samtidig med denne konjunkturrapporten. På denne bakgrunn har vi oppjustert vårt anslag for veksten i privat konsum fra 1993 til 1994 i forhold til anslag gitt i Økonomiske analyser 1/94 (Økonomisk utsyn), til 4,3 prosent. Dette vil i så fall bli den sterkeste registrerte forbruksveksten siden 1986.

Andre forhold tilsier også at det nå er utsikter til sterkere vekst for norsk økonomi enn for bare noen måneder siden. Internasjonalt er prognosene for BNP-veksten i inneværende og neste år oppjustert for en rekke OECD-land, og flere av våre viktigste samhandelsland er i ferd med å ta seg opp etter det kraftigste økonomiske tilbakeslaget etter den andre verdenskrigen. Etterspørslsen etter tradisjonelle norske eksportprodukter vil derfor kunne øke klart sterkere de nærmeste par årene enn i 1993. I tillegg er det allerede tegn til at bedrette internasjonale konjunkturer har ført til markert prisoppgang på viktige råvarer som veier tungt i norsk eksport.

En markert bedring av den kostnadsmessige konkurransen evnen gjennom de siste fem årene har skapt et grunnlag for at norsk næringsliv skal kunne dra nytte av en ny internasjonal oppgangsperiode. Ifølge prognosene presentert i denne rapporten, vil pris- og kostnadsveksten i Norge også i de nærmeste par årene være lavere enn et gjennomsnitt av våre handelspartner; i 1994 kan stigningstakten i

Hovedtall for norsk økonomi Vekstrater i prosent

	1993	1994	1995
BNP	2,3	4,2	2,7
Privat konsum	1,6	4,3	3,0
Arbeidsledighetsrate ¹⁾	6,0	5,6	5,1
Konsumprisindeksen	2,3	1,1	1,9

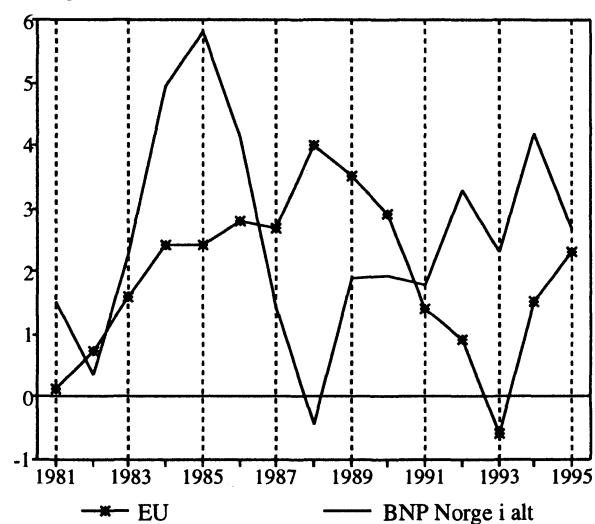
1) Nivåttall i prosent.

norske konsumpriser på årsbasis komme helt ned mot 1 prosent.

Mens den eksportrettede delen av næringslivet vil kunne få trekkraft fra forsterket vekst internasjonalt, vil andre sektorer oppleve omstilingsproblemer som en følge av et forventet fall i petroleumsinvesteringene både i 1994 og i 1995. Samlet sett vil derfor industriproduksjonen trolig vise svak vekst i denne perioden. Den sterke veksten i andre deler av innenlandsk etterspørsel innebærer likevel at BNP-veksten for fastlands-Norge i 1994 kan bli på mer enn 3 prosent, og Norge vil trolig dermed være blant landene i OECD-området med sterkest økonomisk vekst, selv når en holder olje og gass utenfor.

Forsterket produksjonsvekst i fastlands-Norge har i sin tur bidratt til vekst i sysselsettingen og en viss nedgang i arbeidsledigheten. De makroøkonomiske beregningene som vi nå har foretatt, antyder en nedgang i ledighetsraten, fra rundt 6 prosent i 1993 til om lag 5 prosent neste år. Det er imidlertid grunn til å understreke at usikkerheten i slike fremskrivinger er stor, både med hensyn til sysselsettingsveksten og ikke minst med hensyn til hvordan en bedret situasjon i arbeidsmarkedet vil virke inn på arbeidstilbuddet.

BNP-vekst i Norge og EU Årlige vekstrater

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Concensus forecast.

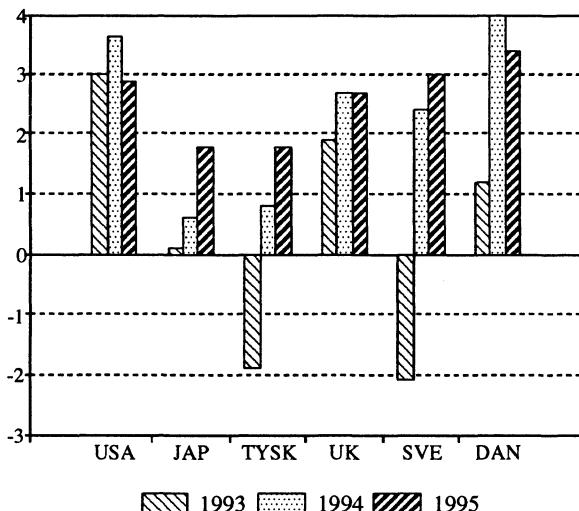
Internasjonal økonomi

Utsiktene for den økonomiske utviklingen i OECD-området virker lysere enn for bare noen måneder siden. I de engelskalende industrielandene med USA i spissen er den økonomiske oppgangen godt etablert, mens konjunkturbunnen synes å være nådd i Japan og det kontinentale Europa. For OECD-landene under ett ligger det an til en BNP-vekst på rundt 2 1/2 prosent i inneværende år, mot en økning på 1,2 prosent fra 1992 til 1993. Som følge av svak produksjonsutvikling, økte arbeidsledigheten kraftig i Europa i fjor. Det er ikke ventet nedgang i ledigheten i inneværende år, selv om den økonomiske aktiviteten antas å øke.

Foreløpige nasjonalregnskapstall for USA for 1. kvartal i år viser en vekst i bruttonasjonalproduktet (BNP) fra kvar-talet før på 3 prosent (årlig rate). Dette var noe sterkere enn ventet til tross for at veksten er betydelig lavere enn i 4. kvartal i fjor (7 prosent). Det er først og fremst vekst i privat konsum og investeringer som bidrar til oppgangen, mens det kommer svake impulser fra eksportettterspørrelsen. Den amerikanske sentralbanken har iverksatt en gradvis innstramming av pengepolitikken for å dempe veksten noe. Den føderale fondsrenten er hevet fire ganger siden februar i år, fra 3 til 4,25 prosent. Renteøkningene er blitt begrunnet med økende inflasjonsfare som følge av det sterke økonomiske oppsvinget. Hittil har imidlertid dette ikke kommet til syne i konsumprisindeksen, som økte med kun 2,3 prosent fra april i fjor til april i år. Frykten for tiltakende prisvekst har imidlertid ført til uro i obligasjonsmarkedet. De lange rentene ble i mai presset opp til nær 7,7 prosent, men har senere vist en fallende tendens. Prognosene peker mot fortsatt høy BNP-vekst i inneværende år, men oppgangen i rentenivået er ventet å gi en dempende effekt i 1995.

BNP-vekst for utvalgte land

Prosent

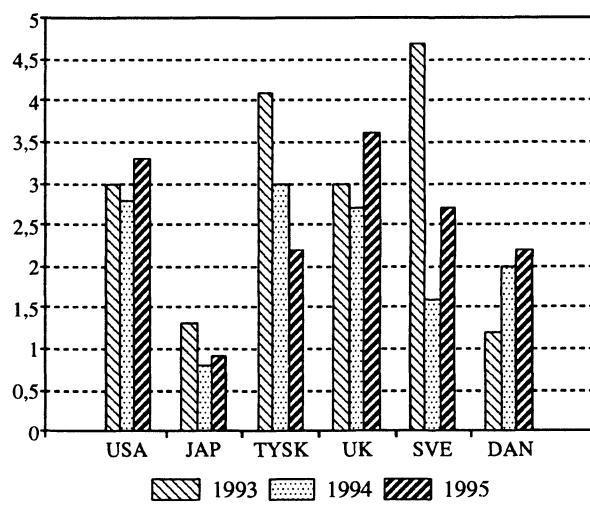
Kilde: Consensus Forecasts og nasjonale kilder.

I Japan viser nasjonalregnskapstall at BNP økte med 0,1 prosent fra 1992 til 1993. Dette er den laveste vekstraten landet har opplevd siden 1974. Det er nå visse tegn til at konjunkturbunnen er nådd, men det ventes fortsatt svak vekst i inneværende år. Lavkonjunkturen har i stor grad sammenheng med et sterkt fall i private investeringer, etter flere år med overinvesteringer og oppblåsing av eiendoms- og formuesverdier. Nedgang i husholdningenes inntekter som følge av reduserte bonusordninger og økende arbeidsledighet har forsterket lavkonjunkturen. Offentlig sektors sterke finansielle posisjon har satt myndighetene i stand til å føre en ekspansiv politikk gjennom det siste året. I februar i år ble den fjerde stimuleringspakken på halvannet år fremlagt, med et omfang tilsvarende vel 3 prosent av BNP. Den siste pakken inneholder forslag om markerte lettelser i personbeskatningen, og dette er nytt i forhold til tidligere opplegg. Store politiske problemer har imidlertid forsinket iverksettingen av tiltakene. Statsministeren måtte gå av i april etter beskyldninger om økonomiske misligheter, og sosialistpartiet forlot koalisjonen like etter. Den nye mindretallsregjeringen har store vansker med å få gjennomslag for sin politikk. Overskuddet på handelsbalansen er fortsatt høyt, over 13 milliarder dollar i april, og det ligger an til vanskelige samtaler med USA om fjerning av handelshindringer. Prognosene peker mot fortsatt svak BNP-vekst i inneværende år, mens det er ventet at produksjonen vil øke med i underkant av 2 prosent neste år.

Tyskland (vest) opplevde i fjor den dypeste lavkonjunkturen siden andre verdenskrig med et fall i BNP på 1,9 prosent fra året før. Nedgangen var en følge av svak utvikling i innenlandsk etterspørsel og redusert eksport. Foreløpige nasjonalregnskapstall for 1. kvartal i år viser at BNP økte med 2,1 prosent fra samme kvartal i fjor. Selv om dette tal-

Vekst i konsumprisene

Prosent

Kilde: Consensus Forecasts og nasjonale kilder.

let er påvirket av årets milde vinter og av at 1. kvartal i år hadde 1 virkedag mer enn i fjor, gir også andre indikatorer inntrykk av bedring i tysk økonomi. Ordretilgangen til industrien har økt betydelig, særlig fra utlandet og tall fra Ifo-instituttet viser at kapasitetsutnyttelsen også har tiltatt noe det siste halvåret, etter å ha vært i nedgang siden slutten av 1990. De noe lysere utsiktene må blant annet ses på bakgrunn av at Bundesbank har satt ned signalrentene en rekke ganger gjennom de siste to årene. Etter den siste rentenedsætelsen (11. mai i år) har diskontoen kommet ned i 4,5 prosent, mens Lombardrenten ligger på 6 prosent. Konsumprisveksten, som avtok gjennom fjoråret, kom i mai ned i 2,9 prosent. Det ventes ytterligere reduksjon i prisveksten i år, blant annet fordi årets lønnsoppgjør resulterte i avtaler om svært moderate lønnstillegg. Arbeidsledigheten økte sterkt gjennom fjoråret og antall ledige fortsatte å øke i årets fire første måneder, men med noe lavere hastighet. Ledigheten var i april kommet opp i 8,4 prosent, men falt (ujustert) til 8,1 prosent i mai.

I de østlige delstatene av Tyskland økte BNP med 7,1 prosent i fjor, spesielt som følge av sterk investeringsvekst finansiert ved overføringer fra de vestlige delstatene. Realinvesteringer i bygninger og anlegg økte med 21 prosent fra 1992 til 1993. Veksten i privat konsum var i samme tidsrom 1,5 prosent. Arbeidsledigheten i de østlige delstatene har, til tross for omfattende førtidspensjonering og arbeidsmarkedstiltak, fortsatt å øke i 1994 og var i april kommet opp i 16,2 prosent.

I Storbritannia ser den moderate økonomiske veksten ut til å fortsette i år. Foreløpige nasjonalregnskapstall for 1. kvartal viser en vekst i BNP på 2,6 prosent sammenlignet med samme kvartal i fjor. Oppgangen har hittil i stor grad vært konsumledet. Privat konsum økte med 2,5 prosent i fjor, og både detaljomsetningen og salget av nye biler hittil i år peker i retning av betydelig konsumvekst også i 1994. Som følge av skatteøkninger vil husholdningenes disponible realinntekt trolig ikke komme til å øke i år, slik at spareraten kan falle fra 1993 til 1994. Dette må ses i sammenheng med at husholdningenes finansielle stilling har bedret seg de siste årene og at spareraten har ligget på et historisk sett høyt nivå. Det er også tegn til oppgang i private realinvesteringer, stimulert av det lave rentenivået og god inntjening i bedriftene. Nasjonalregnskapstallene viser en investeringsøkning på 2,2 prosent fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år, og NIESR venter en vekst i industri-investeringene på 6 prosent i år. Arbeidsledigheten har avtatt siden begynnelsen av 1993 og er nå kommet ned i 9,5 prosent. Konsumprisveksten, eksklusive renteutgifter, var i fjor 3 prosent og har hittil i år i gjennomsnitt ligget på 2,6 prosent. Devalueringen høsten 1992 bidro til at importprisveksten i fjor kom opp i 7,5 prosent, men foreløpig har utslagene i konsumprisene vært små. Det ventes at prisveksten vil holde seg innenfor regjeringens målsone på 1-4 prosent både i år og neste år.

De fleste økonomiske indikatorer viser nå at Sveriges økonomi er i ferd med å ta seg opp etter den verste nedgangsperioden i etterkrigstiden. Gjennom siste halvdel av 1993

Hovedtall for internasjonal økonomi

	1993	1994	1995
USA			
Bruttonasjonalprodukt ¹⁾	3,0	3,6	2,9
Konsumprisvekst	3,0	2,8	3,3
Driftsbalanse (nivå, prosent av BNP)	-1,7	-1,9	-1,8
Arbeidsledighet (nivå)	7,4	6,4	6,0
Kortsiktig rente (prosent)	3,0	4,2	4,8
Langsiktig rente (prosent)	5,9	7,0	7,1
Japan			
Bruttonasjonalprodukt ¹⁾	0,1	0,6	1,8
Konsumprisvekst	1,3	0,8	0,9
Driftsbalanse (nivå, prosent av BNP)	3,1	2,9	2,4
Arbeidsledighet (nivå)	2,5	3,1	3,2
Kortsiktig rente (prosent)	2,4	2,2	2,4
Langsiktig rente (prosent)	3,7	3,7	4,1
Tyskland (vest)			
Bruttonasjonalprodukt ¹⁾	-1,9	0,8	1,8
Konsumprisvekst	4,1	3,0	2,2
Driftsbalanse (nivå, prosent av BNP)	-1,3	-0,8	-0,4
Arbeidsledighet (nivå)	9,0	10,1	10,2
Kortsiktig rente (prosent)	7,5	4,9	4,2
Langsiktig rente (prosent)	6,5	6,2	6,2
Storbritannia			
Bruttonasjonalprodukt ¹⁾	1,9	2,7	2,7
Konsumprisvekst ²⁾	3,0	2,7	3,6
Driftsbalanse (nivå, prosent av BNP)	-1,7	-1,8	-1,8
Arbeidsledighet (nivå)	10,3	9,5	8,9
Kortsiktig rente (prosent)	6,0	5,1	5,5
Langsiktig rente (prosent)	7,6	7,7	7,6
Sverige			
Bruttonasjonalprodukt ¹⁾	-2,1	2,4	3,0
Konsumprisvekst	4,7	1,6	2,7
Driftsbalanse (nivå, prosent av BNP)	-0,1	2,2	3,5
Arbeidsledighet (nivå)	8,2	8,0	7,2
Kortsiktig rente (prosent) ³⁾	8,0	6,3	5,4
Langsiktig rente (prosent)
Danmark			
Bruttonasjonalprodukt ¹⁾	1,2	4,0	3,4
Konsumprisvekst	1,2	2,0	2,2
Driftsbalanse (nivå, prosent av BNP)	4,0	3,0	2,7
Arbeidsledighet (nivå)	12,2	11,5	10,6
Kortsiktig rente (prosent) ³⁾	6,9	5,3	4,4
Langsiktig rente (prosent)

1) Volumendring i prosent fra året før.

2) Prisindeksen for detaljomsetningen utenom renteutgifter til bolig.

3) Prognosene er hentet fra Consensus Forecasts.

Kilde: Tall for 1993: DRI, Prognos for 1994 og 1995: Consensus Forecasts.

Nasjonale kilder for Sverige og Danmark.

økte eksporten kraftig, samtidig med at fallet i den innenlandske etterspørselen avtok. I 1994 ventes fortsatt sterk eksportoppgang. Sammen med økt investeringsaktivitet i næringslivet, kan dette gi en vekst i BNP på 2,5 prosent fra 1993 til 1994. I 1995 ventes den innenlandske etterspørselen å ta seg opp. Sammen med en fortsatt betydelig vekst i eksporten vil dette bidra til en BNP-vekst på 3 prosent. Med moderat etterspørselsvekst og god produktivitetsutvikling de neste par årene er inflasjonen ventet å holde seg lav. Arbeidsmarkedet vil imidlertid ikke bedre seg mye i denne perioden. Den åpne arbeidsledigheten er anslått å

falle fra 8 prosent av arbeidsstyrken i 1994, til 7,2 prosent i 1995. Antall arbeidsledige på arbeidsmarkedstiltak er ventet å holde seg på vel 6 prosent av arbeidsstyrken. Til tross for vekst i økonomien, vil underskuddet i de offentlige finansene fortsatt være betydelig de nærmeste årene. Dette innebærer at offentlig sektors nettогjeld som andel av BNP vil øke til nærmere 40 prosent ved utgangen av 1995.

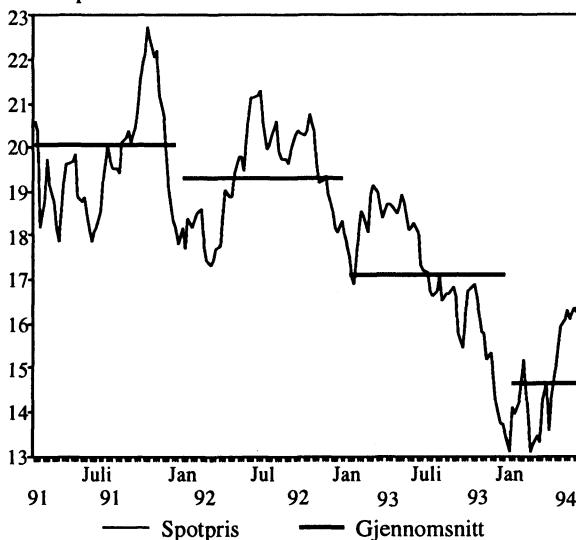
Foreløpige nasjonalregnskapstall viser at det fant sted et markert økonomisk oppsving i *Danmark* gjennom tredje og fjerde kvartal i fjor. De fleste komponentene av innenlandsk etterspørsel økte kraftig, og fallet i eksporten gjennom første halvdel av 1993 stoppet opp. BNP-veksten fra 1992 til 1993 ble dermed på 1,2 prosent, mot tidligere anslått 0,2 prosent. Fortsatt oppgang i innenlandsk etterspørsel gjennom inneværende år og tiltakende eksportvekst er ventet å gi en vekst i BNP på om lag 4 prosent i år, og 3,4 prosent neste år. Det er antatt en vekst i konsumprisene på 2 prosent i 1994. I april var 12-måneders veksten i konsumprisene på 2,1 prosent. Til tross for oppgang i økonomien har arbeidsledigheten ikke falt noe særlig. Regjeringens arbeidsmarkedsreform, (med bl.a. orlovsordningen som trådte i kraft i januar i år), har så langt hatt liten effekt på ledighetstallene. I april i år var ledigheten 12,6 prosent av arbeidsstyrken, mot 12,2 prosent i gjennomsnitt for 1993. Regjeringens prognose for ledigheten på 11,5 prosent i 1994, kan dermed virke litt optimistisk.

Oljeprisene har tatt seg noe opp, etter at de falt under 14 dollar pr. fat rundt årsskiftet. Hittil i juni har prisen på Brent Blend ligget på vel 16 dollar pr. fat. Årsaken til den siste prisoppgangen er først og fremst høyere etterspørsel, blant annet i USA, i kjølvannet av konjunkturopgangen. Markedssituasjonen er også preget av signaler og forventninger om fortsatt vekst på etterspørelssiden. På sitt siste

møte i mars besluttet OPEC å opprettholde produksjons-taket på 24,5 millioner fat pr. dag i resten av inneværende år. Under forutsetning av at det ikke skjer andre dramatiske ting på tilbuddssiden, som at Irak vender tilbake som oljeeksportør, kan det ligge an til at prisene blir liggende på dagens nivå, eller noe høyere utover høsten.

Spotprisen på Brent Blend

Dollar pr. fat

Kilde: Petroleum Intelligence Weekly

Norsk økonomi

Utviklingen hittil i år

Foreløpige nasjonalregnskapstall for 1. kvartal i år viser at oppgangen i norsk økonomi fortsetter etter omslaget i 2. kvartal i fjor. Særlig har markert vekst i privat konsum bidratt til fortsatt økning i etterspørsmålet fra fastlands-Norge, til tross for nedgang i fastlandsinvesteringene.

Det er nærliggende å se oppsvinget i husholdningenes konsumeterspørrelse som en følge av den raske nedgangen i rentene gjennom de siste fem kvartalene. Ved utgangen av 1. kvartal i år lå bankenes gjennomsnittlige utlåns- og innskuddsrenter vel 5 prosentpoeng under nivået ved utgangen av 1992. De reelle kostnadene ved å sitte med konsum-kapital er dermed redusert med 30 - 40 prosent på vel et år.

Konjunkturtendensene i hovedtrekk

Vekst fra forrige periode der ikke annet fremgår. Prosent¹⁾

	1993	93.1	93.2	93.3	93.4	Sesongjustert ²⁾ 94.1
Realøkonomi						
Privat konsum	1,7	-1,5	1,3	2,8	0,0	2,0
Offentlig konsum	1,8	0,1	-0,9	3,4	0,7	1,9
Bruttoinvesteringer i alt	8,0	6,3	-6,7	26,3	-13,2	-2,6
- fastlands-Norge	-4,7	-17,0	5,9	2,7	2,4	-9,4
- påløpte oljeinvesteringer ³⁾	15,6	12,3	-5,1	47,3	17,0	-1,8
Etterspørrelse fra fastlands-Norge ⁴⁾	0,7	-3,6	1,4	2,9	0,5	0,3
Eksport	1,8	-4,1	7,7	-3,2	5,5	1,6
- råolje og naturgass	5,8	-2,6	7,7	-4,5	14,0	0,4
- tradisjonelle varer	3,0	-2,3	8,7	-3,1	6,8	3,3
Import	3,3	-1,5	4,8	7,2	-3,6	1,6
- tradisjonelle varer	1,7	-4,5	3,2	6,4	2,8	6,9
Bruttonasjonalprodukt	2,3	-1,0	0,9	2,6	1,2	1,1
- fastlands-Norge	2,0	-1,4	1,1	1,8	0,9	2,5
Arbeidsmarkedet⁵⁾						
Utførte timeverk	0,0	0,7	0,3	-0,1	0,0	1,1
Sysselsatte personer	-0,0	-0,3	0,1	0,5	0,5	0,0
Arbeidsledighetsrate, nivå	6,0	6,2	6,4	6,3	5,7	5,6
Priser						
Konsumprisindeksen ⁶⁾	2,3	2,5	2,5	2,2	1,9	1,2
Eksportpriser tradisjonelle varer	0,2	0,4	-0,7	0,1	-1,1	2,2
Importpriser tradisjonelle varer	0,4	1,4	-0,5	0,9	-0,1	0,4
Utenriksregnskap						
Driftsbalansen, milliarder kroner	17,1	5,3	7,6	4,1	0,1	9,2
MEMO (ujusterte nivåtall):						
Pengemarkedsrente (3mnd. NIBOR)	7,2	9,4	7,4	6,1	5,6	5,1
Gjennomsnittlig lånerente ⁷⁾	11,4	13,5	12,1	10,7	9,4	8,7 ⁸⁾
Råoljepris i kroner ⁹⁾	121,9	127,5	126,2	121,8	112,2	103,99
Industriens effektive kronekurs (1992=100)	103,8	102,0	102,8	105,1	105,1	106,6

1) Tallene for 1993 kan avvike noe fra tall publisert i Økonomiske analyser 4/94 på grunn av ny informasjon.

2) Fra og med denne utgaven av Økonomiske analyser er sesongjusteringsprogrammet endret som følge av overgang til ny produksjonsplattform for kvartalsvis nasjonalregnskap.

3) Vekst fra samme periode året før.

4) Privat konsum + offentlig konsum + bruttoinvesteringer i fastlands-Norge.

5) Kvartalstallene er beregnet ut fra sesongjusterte månedstall.

6) Prosentvis vekst fra samme periode året før.

7) Husholdningenes lånerente i private finansinstitusjoner.

8) Anslag.

9) Gjennomsnitt norsk oljeproduksjon.

Kilde: SSB.

Dette har bidratt til sterk oppgang i kjøpene av biler og enkelte andre varige forbruksgoder, og til vekst i annenhåndsprisene i boligmarkedet. Nye boliger er dermed blitt mer attraktive relativt til brukte boliger enn tidligere, og boliginvesteringene øker. Sesongjustert har imidlertid igangsettingen av nye boliger ikke vist noen klare tegn til vekst gjennom årets fire første måneder, etter kraftig oppgang gjennom andre halvår i fjor.

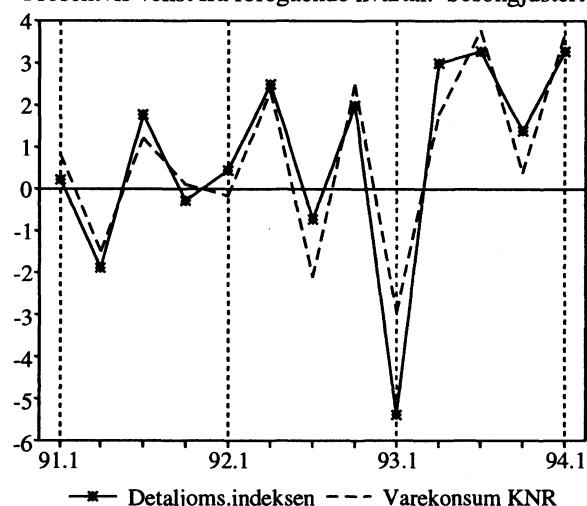
Den sterke veksten i privat forbruk i 1. kvartal i år er også påvirket av et par spesielle forhold. Fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år økte elektrisitetsforbruket sesongjustert om lag like sterkt som kjøpene av egne transportmidler, og veksten i energikonsumet tilsvarte nesten halvparten av den sesongjusterte konsumveksten i samme tidsrom. NVE

Sammenhengen mellom detaljomsetningsindeksen og varekonsumet i det kvartalsvise nasjonalregnskapet

Beregningen av forløpet til privat konsum i det kvartalsvise nasjonalregnskapet (KNR) er basert på en rekke indikatorer, herunder utviklingen i detaljomsetningsvolumet. Detaljomsetningsindeksen er den viktigste indikatoren for beregningen av varekonsumet, som utgjør om lag 60 prosent av samlet privat konsum. Av de resterende 40 prosentene utgjør boligkonsumet og andre tjenestekategorier omtrent halvparten hver.

Figuren nedenfor viser veksten i detaljomsetningsvolumet og i varekonsumet i KNR gjennom perioden 1. kvartal 1992 - 1. kvartal 1994. Figuren illustrerer at detaljomset-

Detaljomsetningsindeksen og varekonsumet i KNR
Prosentvis vekst fra foregående kvartal. Sesongjustert

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

anslår at om lag 3/4 av den sterke veksten i elektrisitetsforbruket fra 1. kvartal i fjor til 1. kvartal i år kan føres tilbake til den lave gjennomsnittstemperaturen i vintermånedene. Konsumutviklingen i 1. kvartal i år må også ses i sammenheng med at årets påskeinkkjøp fant sted i mars, mens helgidagene i hovedsak falt i april. Dette er trolig en viktig forklaring på den markerte sesongjusterte nedgangen i detaljomsetningen fra mars til april i år.

Etter klar oppgang gjennom fjoråret, falt investeringene i fastlands-Norge med vel 9 prosent sesongjustert fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år. Nedgangen i industriinvesteringene er anslått til 12 prosent, men tellingen for andre kvartal antyder om lag nullvekst på årsbasis. Påløpte oljeinvesteringer økte med 9 prosent sesongjustert i 1. kvartal i år, og bidro til at bruttoinvesteringene i alt ikke gikk ned med mer enn knappe 2 prosent. Ifølge SSBs investeringstelling for andre kvartal ligger det an til en nedgang i de påløpte oljeinvesteringene på årsbasis.

ningsindeksen og varekonsumet i KNR kan vise ulik veksttakt fra kvartal til kvartal, selv om den trendmessige utviklingen for de to indikatorene ikke er veldig forskjellig. Mens detaljomsetningsvolumet økte med 2,3 prosent i 1992 og falt med 3,3 prosent i 1993, viste varekonsumet i KNR en vekst på henholdsvis 1,4 og 1,6 prosent i de to årene. Ulikhetene kan i hovedsak føres tilbake til to forhold:

For det første er ikke detaljomsetningsindeksen den eneste kilden til anslagene på varekonsumet i KNR. Energiforbruket utgjør om lag 10 prosent av varekonsumet, og her bygger KNR på informasjon fra energiregnskapet. Kjøpene av egne transportmidler utgjør for tiden rundt 5 prosent av det samlede varekonsumet, og her benytter KNR vegdirektoratets tall for nyregistreringer. Næringslivets kjøp av personbiler må imidlertid skilles ut, fordi disse regnes som investeringer og ikke som privat konsum. Nasjonalregnskapet følger i hovedsak den konvensjonen at disse bilene selges til husholdningene etter tre år.

For det andre gir detaljomsetningsindeksen informasjon om verdien av detaljomsetningen etter næring. I nasjonalregnskapet er konsumet splittet opp i vare- og tjenestegrupper. Mange vareslag kan selges av flere næringer, og detaljhandelsnæringen selger ikke utelukkende til private husholdninger. Det er derfor nødvendig å foreta en omregning fra detaljomsetningsindeksens anslag for utviklingen i omsetningen i de enkelte næringene til KNRs anslag for verdien av husholdningenes kjøp av de enkelte varene. Både denne overgangen og omregningen fra verdistorrelser til faste priser finner sted på et mer disaggregert nivå i KNR enn omregningen av detaljomsetningsindeksen fra verdi til volum. Siden prisene på enkeltvarer ikke utvikler seg helt parallelt, innebærer også dette en kilde til avvik mellom utviklingen i detaljomsetningsvolumet og varekonsumet i KNR.

Eksporten av tradisjonelle varer økte med vel 3 prosent sesongjustert fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år, på linje med den underliggende veksten gjennom fjoråret. Dersom energivarer og brukte fly holdes utenom, var det imidlertid ingen vekst i den tradisjonelle vareeksporten i 1. kvartal i år. Moderat vekst i eksporten av olje og tjenester bidro sammen med fortsatt nedgang i eksporten av skip og plattformer til at samlet eksport ikke økte med mer enn vel 1,5 prosent sesongjustert.

Den sterke veksten i importen av tradisjonelle varer gjennom 1993 fortsatte inn i 1. kvartal i år. Mens utviklingen i oljeinvesteringene var en viktig faktor bak veksten gjennom fjoråret, bidro utviklingen i konsumet og i eksporten av tradisjonelle varer mer til importveksten i 1. kvartal i år. Nedgang i importen av skip og plattformer og i tjenesteimporten bidro til at samlet import bare økte med vel 1,5 prosent sesongjustert, dvs på linje med veksten i samlet eksport.

BNP for fastlands-Norge økte med over 2,5 prosent sesongjustert fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år. Ekspansjonen var særlig sterkt i privat tjenesteproduksjon, mens produktionsveksten i industrien var på linje med gjennomsnittet. Nedgang i bruttoproduktet i både oljeutvinning og utenriks sjøfart forklarer at veksten i BNP i alt var under halvparten så stor som veksten i BNP for fastlands-Norge.

Utviklingen i arbeidsmarkedet gjennom 1993 og hittil i 1994 underbygger bildet av omslag i fastlandsøkonomien. Riktig nok var antall sysselsatte sesongjustert om lag uendret fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år, men sysselsettingen viste oppgang gjennom fjoråret. Dette var også tilfelle for tallet på utførte timeverk, og her fortsatte økningen i 1. kvartal i år (sesongjustert). Arbeidsledigheten viste nedgang, og den positive utviklingen ser ut til å ha fortsatt i 1994. Sesongjustert var om lag 5,6 prosent av arbeidstyrken uten inntektsgivende arbeid i 1. kvartal i år, den laveste ledighetsraten siden 3. kvartal 1991.

Konsumprisindeksen økte med 1,1 prosent fra januar - mai 1993 til januar - mai 1994. Målt i forhold til samme måned året før avtok veksten i konsumprisindeksen gjennom perioden, og indeksen lå i mai bare 0,9 prosent høyere enn nivået ett år tidligere. På grunn av rentenedgangen gjennom fjoråret har utviklingen i husleiekomponenten trukket konsumprisveksten ned fra og med mars i år. Delvis som følge av depresering av den effektive valutakursen bidro prisutviklingen på importerte konsumvarer til å trekke prisveksten opp. Det samme gjorde prisutviklingen på norskproduserte konsumvarer som selges i konkurranse med importerte varer og prisutviklingen på tjenester der arbeidskraftkostnader utgjør den dominerende prisfaktoren. Lønnsveksten er imidlertid fortsatt moderat. Overhenget inn i 1994 er av Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene tidligere anslått til vel 1 prosent både i LO-NHO området og i offentlig sektor. Så langt ser det ut til at det sentrale lønnsoppgjøret i begge sektorer vil bidra med ytterligere om lag 1 prosent til lønnsveksten i inneværende år.

Den raske nedgangen i rentesatsene i det norske pengemarkedet gjennom fjoråret flatet ut gjennom årets fem første måneder. Gjennom første halvdel av juni var tre måneders eurokronerente om lag på samme nivå som i januar. Både kapital- og pengemarkedsrentene i Norge ligger imidlertid nå klart over tilsvarende tyske renter. Forskjellen er større på lange løpetider enn på korte. Dette kan tyde på usikkerhet i markedet om renteutviklingen fremover. En ytterligere nedgang i de korte tyske rentene vil trolig likevel trekke de norske pengemarkedsrentene noe ned gjennom resten av året.

Driftsbalsansen overfor utlandet viste et overskudd på 9,2 milliarder kroner i 1. kvartal i år, mot 5,3 milliarder i samme periode i fjor. Denne bedringen i driftsbalsansen kan i sin helhet føres tilbake til utviklingen i rente- og stønadsbalansen, idet overskuddet på vare- og tjenestebalsansen ble redusert med om lag 0,9 milliarder kroner.

Utsiktene for 1994 og 1995

Anslag for den makroøkonomiske utviklingen i 1994 og i 1995 er gjort ved hjelp av SSBs makroøkonometriske kvartermodell KVARTS, med utgangspunkt i de foreløpige nasjonalregnskapstallene frem til og med 1. kvartal 1994. Anslagene for 1994 og 1995 ligger forholdsvis nær opp til fremskrivningene presentert i Økonomiske analyser 1/94. På enkelte områder er imidlertid anslagene for veksten i 1994 justert noe opp, i lys av oppgaver over den økonomiske utviklingen gjennom årets første måneder.

Etterspørselsveksten i fastlands-Norge, som var moderat i 1993 sett under ett, tar seg ifølge beregningene markert opp både i 1994 og 1995. Mens vekstimpulsene i hovedsak skriver seg fra husholdningenes etterspørsel inneværende år, ventes også foretaksektorens investeringer å bidra

Utviklingen i noen økonomiske hovedstørrelser Prosentsvis endring fra året før der ikke annet fremgår

	1993 Regnskap	1994 SSB	1995 FIN ¹⁾	1995 SSB
Realøkonomi				
Privat konsum	1,6	4,3	3,0	3,0
Offentlig konsum	1,7	3,1	3,2	1,5
Bruttoinvesteringer i alt	8,0	2,1	..	5,2
- fastlands-Norge	-4,7	5,8	4,4	9,7
- påløpte oljeinvesteringer	15,9	-2,0	-8,0	-5,3
Etterspørsel fra fastlands-Norge ²⁾	0,7	4,2	3,3	3,1
Eksport	1,8	5,8	5,9	4,3
- råolje og naturgass	5,8	10,3	12,8	3,3
- tradisjonelle varer	3,0	6,8	5,0	4,6
Import	3,3	4,7	2,8	5,6
- tradisjonelle varer	1,7	7,9	5,0	4,9
Bruttonasjonalprodukt	2,3	4,2	4,0	2,7
- fastlands-Norge	2,0	3,3	2,6	2,6
Arbeidsmarked				
Sysselsatte personer	-0,0	1,4	1,0	1,7
Arbeidsledighetsrate (nivå)	6,0	5,6	5 1/2	5,1
Priser og lønninger				
Lønn pr. timeverk	2,7	2,7	2	3,6
Konsumprisindeksen	2,3	1,1	1 1/4	1,9
Eksportpris trad. varer	0,2	3,9	3	7,6
Importpris trad. varer	0,4	2,2	2,5	3,7
Utenriksøkonomi				
Driftsbalsansen, milliarder kroner	17,1	27,6	19,9	31,1
MEMO:				
Pengemarkedsrente (nivå)	7,2	5,2	..	4,5
Gjennomsnittlig lånerente (nivå) ³⁾	11,4	8,8	..	7,8
Råoljepris i kroner (nivå) ⁴⁾	122,4	115,3	110	122,4
Internasjonal markedsvekst	2,3	4,5	..	6,0
Industriens eff. kronekurs ⁵⁾	3,8	2,7	..	0

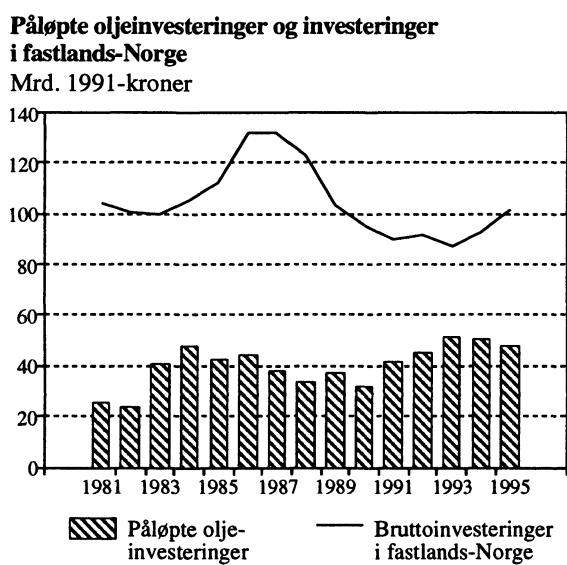
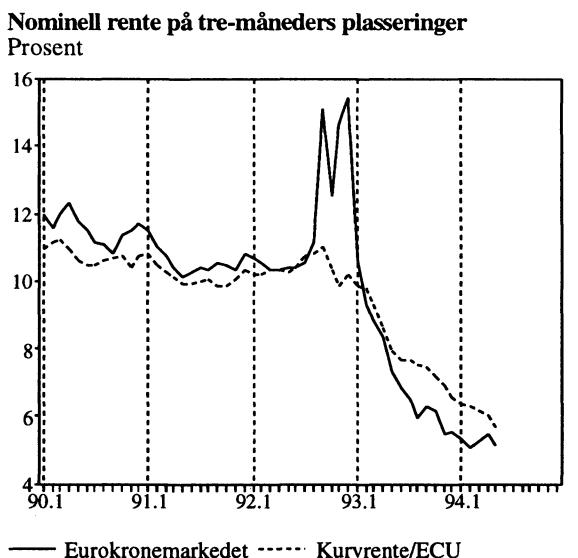
1) FIN: Anslag ifølge Finansdepartementet. Revidert nasjonalbudsjett 1994.

2) Privat konsum + offentlig konsum + bruttoinvesteringer i fastlands-Norge.

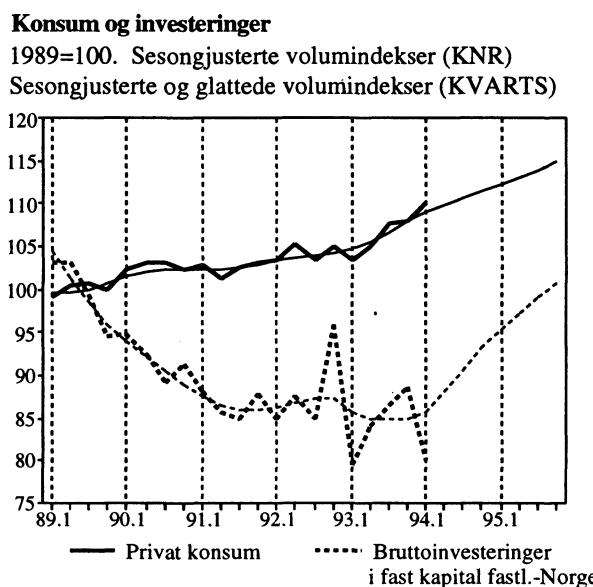
3) Husholdningenes lånerente i private finansinstitusjoner.

4) Gjennomsnitt norsk oljeproduksjon.

5) Positivt fortegn innebærer depresering.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

nest år. Etterspørselsimpulsene fra utlandet forventes også å bli sterkere i inneværende og neste år enn i 1993, mens de påløpte investeringene i petroleumsvirksomheten vil gå ned. Veksten i BNP for fastlands-Norge anslås å ta seg noe opp og bidra til at arbeidsledigheten avtar gjennom beregningsperioden. Moderat lønnsvekst og den sterke rentenedgangen gjennom 1993 bidrar til en fortsatt lav konsumprisvekst i 1994, til tross for noe høyere importprisvekst. I tillegg til prisimpulser fra utlandet bidrar den innenlandske konjunkturopgangen til en noe høyere pris- og lønnsvekst i 1995.

Rentebildet, prisutsiktene for 1995, offentlig budsjettbalanse og utviklingen i andre sentrale makroøkonomiske størrelser kan være avhengig av om Norge slutter seg til den europeiske unionen (EU). De modellbaserte beregningene som er gjennomført, tar ikke direkte hensyn til dette. Siden fremskrivningene er basert på tallfestede historiske relasjoner, ligger anslagene trolig likevel nærmest opp til et utfall hvor Norge, sammen med de andre nordiske søkerlandene, blir stående utenfor EU, og hvor dette ikke i vesentlig grad påvirker rente- og valutamarkedene eller investeringsutsiktene.

Valutakurser og rentesatser

De korte rentene i Tyskland antas å gå ytterligere noe ned gjennom inneværende år, men i lys av bedrede vekstutsikter for tysk økonomi regner vi ikke med noen videre nedgang gjennom 1995. Med lavere prisstigning i Norge enn i ECU-området og utsikter til ytterligere forbedring av driftsbalansen ligger forholdene tilrette for fortsatt nedgang også i de norske pengemarkedsrentene i inneværende år, til et nivå rundt 4,5 prosent ved utgangen av året. Dette vil bidra til videre nedgang i finansinstitusjonenes utlåns- og innskuddsrenter i 1994. Fornyning av fastrentekontrakter vil gi en viss nedgang i det gjennomsnittlige rentenivået også neste år.

I fremskrivningene har vi tatt utgangspunkt i en dollarkurs på 7,20 og forutsatt uforandrete valutakurser ellers fra midten av mai og ut 1995. Dette innebærer en svekkelse av industriens effektive kronekurs med om lag 2 prosent i år mot vel 3 prosent i fjor.

Økonomisk politikk

Anslagene for ressursbruken i offentlig forvaltning tar utgangspunkt i Revidert nasjonalbudsjett for 1994 og senere signaler om endringer som følge av budsjettbehandlingen i Stortinget. I 1994 har vi forutsatt en vekst i offentlig konsum på vel 3 prosent.

For staten innebærer anslagene nær nullvekst i konsumet og en nedgang i investeringene på 10 prosent. For kommunene er det lagt til grunn en vekst i konsumet på knappe 4 prosent og at investeringene vil stige med vel 5 prosent i 1994.

I 1995 er det for staten regnet med om lag samme vekst i utgiftene som i 1994, uendrede reelle skattesatser samt noe lavere reelle avgiftsøkninger enn i de foregående årene. Veksten i kommunalt konsum er anslått til 2 prosent ut fra en antakelse om noe lavere vekst i statlige overføringer. Kommuneforvaltningens investeringer antas imidlertid å øke noe også i 1995, mens investeringsnivået i staten antas å bli holdt uforandret.

Petroleumssektoren

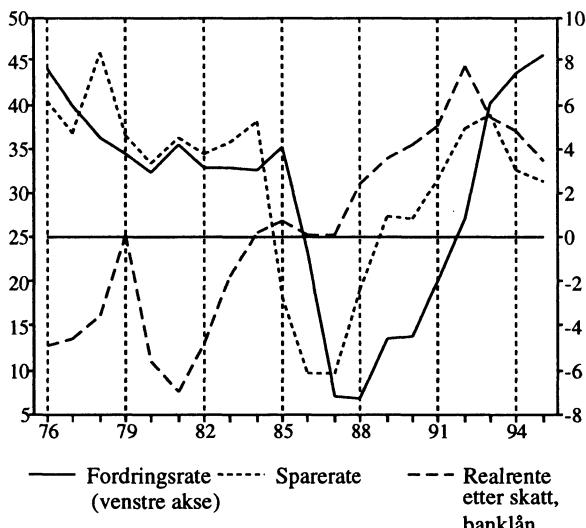
Etter betydelig vekst i de påløpte investeringene i petroleumssektoren de siste tre årene, ser det nå ut til at investeringene vil gå noe ned både i år og til neste år. Nedgangen i investeringene vil i hovedsak ramme plattformbyggingen. I 1995 skal flere store investeringsprosjekter fullføres. En stor del av disse plattforminvesteringene vil være modular bygget i utlandet, slik at fallet i etterspørsel rettet mot den norske offshoreindustrien neste år derfor vil være større enn det utviklingen i de påløpte investeringene skulle tilsy. Investeringen i olje- og gassrør ventes å øke ytterligere både i år og til neste år. Anleggsinvesteringene på land ventes å ta seg kraftig opp i 1994, men gå tilsvarende tilbake neste år. Boreinvesteringene ventes å holde seg om lag uforandret begge år.

Omslag i markedsutviklingen internasjonalt i 1994

På grunn av omlegging av utenrikshandelsstatistikken i EU-landene har trolig utviklingen i etterspørselen i de norske eksportmarkedene i 1993 vært bedre enn det som følger av offisiell statistikk over utenrikshandelen (jf. redejørelse i Økonomiske analyser 1/94). Basert på annen tilgjengelig informasjon har vi derfor justert opp markedsveksten for dette året til 2,3 prosent. Til tross for denne justeringen representerer 1993 et konjunkturmessig bunnpunkt for etterspørselen hos våre handelspartner. Det ser ut til at markedsveksten begynte å ta seg opp mot slutten av fjoråret, og i beregningene er det lagt til grunn en markert oppgang i 1994 som fortsetter inn i 1995. Omslaget fører til at markedsveksten for de viktigste norske eksportvariene er anslått å komme opp i 4,5 prosent i år, og øke til 6 prosent neste år. Dette bidrar til en økning i eksporten av tradisjonelle varer i beregningsperioden. Fraktinntektene i utenriks sjøfart antas å øke i volum i tiden fremover som følge av økt verdenshandel. Olje- og gasseksporten antas også å øke betydelig i volum i 1994, mens veksten i 1995 er forutsatt å bli mer moderat.

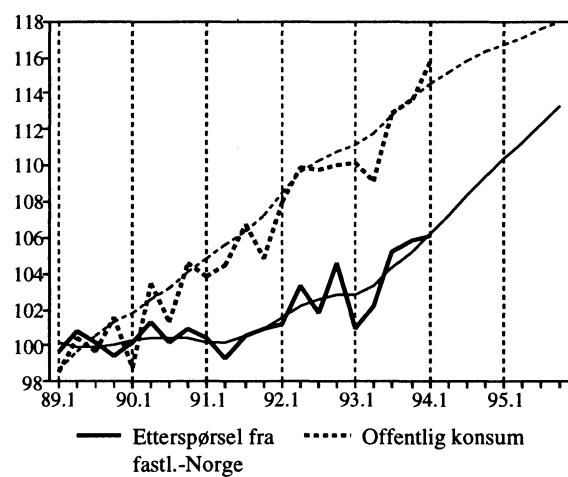
Bedre konjunkturer internasjonalt forventes også å drive råvareprisene opp gjennom 1994 og 1995. I tråd med dette er importprisveksten for tradisjonelle varer antatt å ta seg opp gjennom inneværende år, slik at veksten fra 1993 til 1994 kommer opp i 2,2 prosent. I 1995 er prisene på tradisjonelle importvarer anslått å øke med 3,6 prosent. Prisene på råvarer forventes gjennomgående å øke mer enn ferdigvareprisene, noe som bidrar til å forklare den sterke veksten i prisene på tradisjonelle norske eksportvarer utover i 1994 og 1995.

Nettofordringsrate, sparerate og realrente etter skatt 1976 - 1995

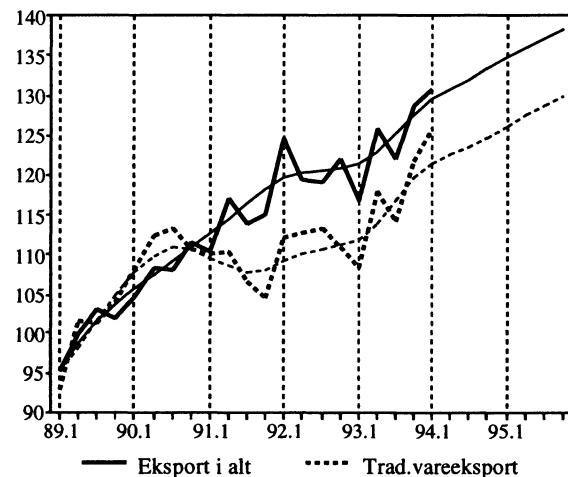
Kilde: Norges Bank og Statistisk sentralbyrå.

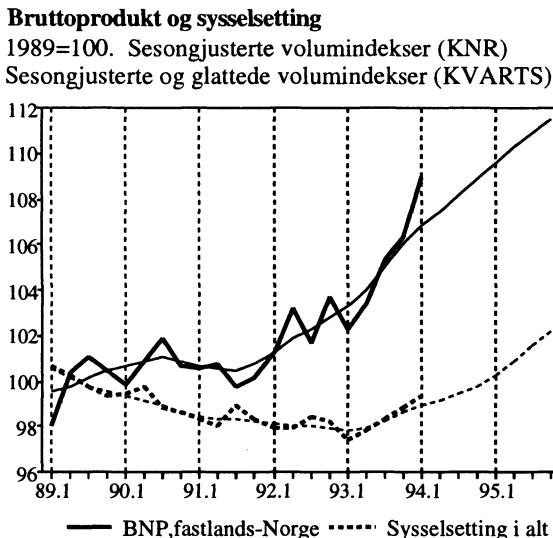
Etterspørsel fra fastlands-Norge og offentlig konsum
1989=100. Sesongjusterte volumindeks (KNR)
Sesongjusterte og glattede volumindeks (KVARTS)

Eksport

1989=100. Sesongjusterte volumindeks (KNR)
Sesongjusterte og glattede volumindeks (KVARTS)

Lavere pris- og lønnsvekst i 1994, noe høyere i 1995

Veksten i konsumprisindeksen er beregnet til 1,1 prosent i år, økende til 1,9 prosent neste år. Moderate avgiftsøkninger og nedgangen i rentenivået gjennom 1993, som bidrar til reduksjon i husleiene, er de viktigste faktorene bak det lave anslaget på prisveksten i inneværende år. Stabilisering av rentenivået gjennom 1995, og tiltakende vekst i importprisene bidrar til å trekke veksten i konsumprisindeksen noe opp neste år. Bedret lønnsomhet i bedriftene som følge av konjunkturoppgangen bidrar til noe tiltakende lønnsvekst neste år. Veksten i lønn regnet pr. utført timeverk i 1995 må også ses i lys av at det neste år er to færre arbeidsdager enn i 1994.

Tiltakende vekst i fastlands-Norges etterspørsel

Produksjonsvekst og rentenedgang vil ifølge beregningene gi et visst oppsving i investeringene i fastlands-Norge i 1994, og oppgangen fortsetter i 1995. Utbyggingen på Gardermoen og oppsvinget i boliginvesteringene er viktige faktorer bak den anslalte veksten, men også i endel tjene-steytende sektorer peker beregningene mot et klart investeringsoppsving. Industriinvesteringene ser ut til å vokse svakt fra 1993 til 1994, men klart sterkere i 1995.

Etter flere år med vekst i husholdningenes inntekter slo den markerte nedgangen i realrentene i fjor ut i økt etterspørsel etter boliger. Omslaget i boligmarkedet viste seg allerede tidlig i 1993 ved at boligprisene begynte å ta seg opp. Med ytterligere nedgang i rentenivået vil denne tendensen fortsette både i 1994 og 1995. Prisoppgangen gjennom fjoråret har stimulert igangsettingen av nye boliger, og etter å ha passert et bunnpunkt i 1993 kan boliginvesteringene anslås til å øke med 27 prosent i 1994 og 8 prosent i 1995.

I fremskrivningen øker husholdningenes disponible realinntekt med rundt 2 prosent i både 1994 og 1995. Inntektsveksten kan i stor grad føres tilbake til økte lønnsinntekter, som følge av reallønnsvekst og oppgang i tallet på utførte timeverk. Utviklingen i netto renteinntekter bidrar også positivt til veksten i husholdningenes disponible realinntekter i år, men virker nøytralt neste år. Bidraget fra økte stønader fra det offentlige er avtakende, men fortsatt betydelig.

Husholdningene har de siste årene hatt positive netto finansinvesteringer. Når også boligprisene har begynt å ta seg opp, innebærer dette at husholdningenes samlede formue øker, etter flere år med nedgang. Formuesøkning, rentenedgang og realinntektsvekst bidrar til en anslatt vekst i privat forbruk på 4,3 prosent i år og 3,0 prosent neste år. Et viktig element i konsumveksten i beregningsperioden er en kraftig økning i nybilsalget, en følge av blant annet det lave nivået på bilkjøpet gjennom flere år og rentenedgangen.

I beregningen reduseres husholdningenes sparerate fra 5,3 prosent i 1993 til 3,1 prosent i 1994 og videre til 2,4 prosent i 1995. En stor del av konsumveksten er imidlertid knyttet til kjøp av varige forbruksvarer. Korrigeres konsumet for slike kjøp, vil nedgangen i spareren fra 1993 bli ubetydelig. Til tross for at husholdningenes konsum og realinvesteringer vokser kraftig både i 1994 og i 1995, vil husholdningene fortsette å bedre sin netto fordringsposisjon.

Sterk vekst i BNP i 1994

Til tross for konjunkturoppgangen hos Norges viktigste handelspartner viser beregningene bare en moderat produksjonsvekst i utekonkurrerende industri i inneværende år. Veksten i privat forbruk rettes i forholdsvis liten grad mot norsk industri, men mer mot import og tjenesteytende næringer. Redusert etterspørsel fra petroleumssektoren bidrar også til at verdiskapningen i industrien bare øker med knappe 1 prosent i år. I tråd med utsikter til ytterligere økning i markedsveksten, vil produksjonen i de utekonkurrerende næringene tilta noe neste år. Oppsving i maskinvesteringsoppsvingene vil også medvirke til at produksjonsveksten i industrien i 1995 kommer mer på linje med utviklingen i de øvrige fastlandssektorene.

Svak utvikling i bygge- og anleggsnæringen gjennom flere år snudde til oppgang ved utgangen av fjoråret. Sterk vekst i boliginvesteringer og anleggssinvesteringer i forskjellige bransjer bidrar til tiltakende vekst i 1994 og 1995.

Produksjonen i tjenesteytende næringen ventes gjennomgående å øke noe sterkere de to neste årene enn i 1993. Dette bidrar til at produksjonsveksten i fastlandsøkonomien samlet tar seg noe opp både i 1994 og 1995. Ifølge beregningene blir BNP-veksten i fastlands-Norge 3,3 prosent i år og 2,6 prosent neste år.

Olje- og gassproduksjonen forutsettes å vokse kraftig i 1994, slik at BNP-veksten totalt kommer opp i over 4 prosent. Neste år blir produksjonsveksten i den ikke-landbaserete virksomheten mer på linje med aktivitetsøkningen i fastlands-Norge, slik at BNP-veksten kan anslås til 2,7 prosent.

Lavere arbeidsledighet i 1994 og 1995

Markert vekst i fastlandsøkonomien i 1994 fører til en klar bedring i arbeidsmarkedet. Arbeidsledigheten faller ifølge beregningene til 5,5 prosent i 1994 og videre ned mot 5 prosent i 1995. Etter nedgang siden 1988 holdt arbeidsstyrken seg uendret fra 1992 til 1993. For 1994 og 1995 peker beregningene imidlertid mot en økning i arbeidstilbuddet, som er høyere enn det den underliggende demografiske utviklingen isolert sett skulle tilsi.

Virkninger av rentenedgangen

Nedgangen i rentenivået blir trukket frem som en viktig forklaring på oppsvinget i fastlands-Norges økonomi i 1993 og den forventede oppgangen i inneværende år. Fra utgangen av 1992 til utgangen av 1994 ligger det således an til en nedgang i den gjennomsnittlige utlånsrenten i private finansinstitusjoner på om lag 5 prosentpoeng. For å gi en antydning om hva renteutviklingen betyr for den økonomiske utviklingen gjennom 1993 og 1994, har vi foretatt en modellberegning der norske rentesatser er holdt konstante på nivået fra utgangen av 1992. Denne kontrafaktiske banen for norsk økonomi blir sammenlignet med de foreløpige regnskapstallene for 1993 og fremskrivningen for 1994 som er presentert ovenfor. Det bør understrekkes at beregningen ikke tar hensyn til at rentenedgangen i Norge langt på vei er et resultat av en alminnelig rentenedgang i Europa, og at prisutviklingen i utlandet og markedsveksten for norsk eksport også ville ha blitt annerledes dersom rentenivået i Europa ikke hadde kommet ned.

Tabellen nedenfor illustrerer den anslalte virkningen på noen makroøkonomiske hovedstørrelser av nedgangen i rentenivået ved å gjengi vekstrater for 1993 og 1994 i de to banene. Tabellen antyder at veksten i privat konsum

Utviklingen i noen akroøkonomiske hovedstørrelser i to baner for norsk økonomi

Prosentvis vekst fra foregående år

	Fremskrivningsbanen		Uendret rente	
	1993	1994	1993	1994
BNP	2,3	4,2	2,4	3,4
Privat konsum	1,6	4,3	2,1	1,7
Boliginvestering	-7,2	2,7	-8,4	-1,4
Boligpris	0,8	14,2	-1,0	3,3
Konsumprisindeks	2,3	1,1	2,4	1,7

Økende overskudd i utenriksøkonomien

Oljeprisen er forutsatt å holde seg på 16,5 dollar pr. fat i gjennomsnitt fra og med 2. kvartal og ut 1994. I 1995 er det lagt til grunn en pris på 17 dollar pr. fat. Med en forutsatt dollarkurs på 7,20 fra og med 2. kvartal i år, innebærer dette en råoljepris på vel 118 kroner pr. fat i 1994 og om lag 122 kroner pr. fat i 1995.

Handelsbalansen forblir i beregningene om lag uendret i 1994 og øker moderat i 1995. Lavere renteutbetaler til utlandet medfører at underskuddet på rente- og stønadsbalansen reduseres i både 1994 og 1995. Overskuddet på driftsregnskapet overfor utlandet er anslått til 27,6 mrd. kroner i 1994 og noe høyere i 1995.

ville ha vært 0,5 prosentpoeng høyere i 1993, dersom rentenivået ikke hadde gått ned. Dette skyldes at husholdningenes disponibele inntekter faller når rentenivået reduseres, fordi husholdningene (i beregningsperioden) er i netto fordinngsposisjon. Effekten forsterkes av at fordinngsrenten i fremskrivningsbanen gikk raskere ned enn gjeldsrenten i begynnelsen av 1993.

I inneværende år ville derimot konsumveksten blitt om lag 2,5 prosentpoeng lavere enn anslått, dersom rentenedgangen hadde uteblitt. Dette skyldes de andre koplingene mellom renteutvikling og husholdningenes etterspørsel som er ivaretatt i KVARTS-modellen. For det første vil en nedgang i rentenivået øke etterspørselen etter bolig. Dette slår ut i en økning i realprisen på brukte boliger, og dermed i vekst i husholdningenes formue. Beregningene antyder at vi ville fått nedgang i boligprisene fra 1992 til 1993, dersom rentene hadde holdt seg oppe. Den anslalte oppgangen i 1994 hadde også langt på vei uteblitt. En tredje konsumeffekt som gjør seg gjeldende, er at lavere renter senker kostnadene ved å konsumere tjenester fra biler og andre varige forbruksvarer. Dette slår ut i økte kjøp.

Beregningen antyder videre at oppgangen i boliginvesteringene i inneværende år kan betraktes som en følge av rentenedgangen. Utviklingen i konsumprisindeksen er også direkte avhengig av renteforløpet, ved at en nedgang i rentenivået gir lavere husleie og derfor lavere konsumprisvekst i en overgangsperiode. Av tabellen ser vi at inflasjonen i inneværende år kunne blitt vel 0,5 prosentpoeng høyere enn anslått, dersom rentenivået ikke hadde falt.

BNP-effekten av rentenedgangen er anslått til noe under 1 prosent i inneværende år. Når virkningen på BNP av en rentenedgang er klart svakere enn virkningen på privat konsum, henger det dels sammen med at en del av konsumetterspørselen retter seg mot import, dels skyldes det at virkningene på eksporten og på investeringene utenom bolig av en rentenedgang er små.

Utviklingen i noen makroøkonomiske hovedstørrelser
Prosentvis volumendring i 1991-priser^{*) 1)}

	Mrd. 1991-kr	Vekst fra samme periode året før								
		1993	1993	92.2	92.3	92.4	93.1	93.2	93.3	93.4
Privat konsum	361,9	1,7	3,7	0,9	2,0	0,2	-0,6	4,2	2,7	7,0
Varer	222,4	1,6	2,8	0,2	2,5	-0,3	-1,1	5,0	2,8	10,5
Tjenester	127,9	1,7	2,7	2,1	1,2	0,7	0,8	3,0	2,1	3,2
Nordmenns konsum i utlandet	24,7	3,5	14,0	9,0	0,9	1,0	1,0	5,0	6,3	5,4
- Utlendingers konsum i Norge	-13,1	5,1	-3,9	13,7	-0,1	-3,2	7,8	6,1	7,9	31,3
Offentlig konsum	156,7	1,8	4,4	2,8	5,0	3,0	-1,2	2,9	2,7	5,1
Statlig konsum	561,5	2,1	1,3	3,2	4,9	-0,1	0,4	4,2	3,8	6,8
Sivilt konsum	21,5	8,0	12,5	-11,7	10,8	-1,5	-4,9	20,0	1,9	-0,6
Militært konsum	118,8	6,0	8,6	18,9	10,5	-0,2	4,9	6,2	12,6	17,1
Kommunalt konsum	119,1	2,8	4,5	3,1	3,2	2,7	1,9	2,6	3,8	3,0
Bruttoinvesteringer i fast kapital	152,8	15,2	40,7	-5,2	-1,6	7,8	-20,6	95,0	3,1	8,7
Oljevirksomhet og sjøfart	65,5	59,4	107,6	-19,9	-31,9	98,1	-35,1	405,6	56,3	26,7
Fastlands-Norge	87,4	-4,7	2,6	0,4	9,2	-6,3	-4,0	1,4	-8,7	2,7
Industri og bergverk	13,3	-1,2	-12,9	5,3	16,9	-1,9	7,1	4,4	-10,6	-0,2
Annen vareproduksjon	11,9	-2,0	0,7	6,2	-5,4	-1,9	5,0	6,1	-16,3	-1,7
Offentlig tjenesteyting	22,6	-11,6	23,4	-7,4	6,5	-9,7	-20,3	1,1	-14,3	-1,0
Boliger	11,7	-5,2	-14,5	-6,7	-7,8	-12,5	-12,9	-6,7	11,3	23,6
Annen tjenesteyting	27,9	-0,9	4,9	6,0	23,4	-4,0	6,6	1,7	-6,2	-0,7
Lager (BNP-vekstbidrag) ⁴⁾	-15,3	-1,4	-7,3	2,5	-0,8	1,7	2,6	-11,0	1,2	-1,6
Varelagre (BNP-vekstbidrag) ³⁾⁴⁾	-7,4	0,2	-1,2	0,5	-0,9	0,3	-1,1	1,0	0,7	-1,4
Skip og plattf. u/arb.(BNP-vekstbidrag) ⁴⁾	-7,9	-1,6	-6,1	2,0	0,1	1,5	3,7	-12,0	0,5	-0,2
Bruttoinvesteringer i alt	137,3	8,0	3,7	9,0	-6,3	16,0	-15,4	22,9	10,0	-2,2
Innenlandsk anvendelse	656,0	3,0	3,8	2,9	1,1	4,1	-3,8	7,7	4,0	4,4
- Påløpte inv. oljevirksomhet ²⁾	52,0	15,9	10,3	2,6	6,5	12,6	-4,9	47,7	17,2	18,6
- Påløpte inv. sjøfart og boring ²⁾	5,5	-1430,8	-1018,5	-166,7	-95,6	-191,6	-152,9	87,2	1661,9	-25,0
- Ettersp. fra fastlands-Norge	606,1	0,7	3,7	1,3	3,9	-0,0	-1,2	3,5	0,7	5,9
Eksport	332,6	1,8	1,5	4,5	5,7	-6,2	5,2	2,7	5,7	11,5
Tradisjonelle varer	120,6	3,0	-0,2	6,4	5,9	-3,3	4,4	0,7	10,1	15,5
Råolje og naturgass	113,4	5,8	7,0	15,9	7,6	-0,6	7,6	1,7	14,2	17,6
Skip og plattformer	13,0	-12,5	-24,4	-50,8	0,4	-52,4	45,8	54,7	-35,4	-20,8
Tjenester	85,6	-2,2	2,2	1,9	4,3	-4,6	-2,2	1,4	-3,8	2,3
Samlet anvendelse	988,6	2,6	3,0	3,5	2,6	0,4	-0,8	6,0	4,6	6,8
Import	262,3	3,3	4,7	4,1	-2,9	0,0	-4,4	11,3	6,7	7,2
Tradisjonelle varer	159,6	1,7	-1,3	11,0	0,6	-3,0	-1,4	3,0	7,8	14,2
Råolje	1,2	18,9	-47,5	71,3	-47,3	64,7	-25,4	16,5	59,2	-21,5
Skip og plattformer	15,9	44,4	-7,2	-45,7	-51,4	78,8	-14,8	166,8	40,9	-20,9
Tjenester	85,7	0,8	22,3	0,6	4,4	-1,1	-7,0	12,0	-0,4	-1,6
Bruttonasjonalprodukt (BNP)	726,2	2,3	2,4	3,2	4,6	0,6	0,6	4,2	3,8	6,6
Fastlands-Norge	586,6	2,0	1,5	0,9	3,9	1,0	0,1	4,3	2,4	4,9
Oljevirksomhet og utr. sjøfart	139,6	3,8	6,2	14,5	8,0	-1,1	2,4	3,7	10,0	14,0
Fastlands-næringer	541,0	1,8	0,9	0,7	3,7	0,8	0,3	3,9	2,2	4,1
Industri og bergverk	97,6	1,6	-0,6	2,6	1,2	0,1	0,6	2,8	3,1	1,9
Annen vareproduksjon	73,9	1,9	5,3	-2,3	10,0	0,2	-4,0	8,4	1,4	1,6
Offentlig tj. produksjon	119,1	2,8	4,5	3,1	3,2	2,7	1,9	2,6	3,8	3,0
Privat tjenesteproduksjon	250,4	1,4	-1,2	-0,1	3,2	0,5	0,4	3,5	1,4	6,4
Korr. poster (BNP-vekstbidrag) ⁴⁾⁵⁾	45,6	3,5	10,1	4,4	5,2	2,8	-1,5	8,8	4,0	14,8

*) Fotnoter, se "Teknisk merknad".

Utvikling i noen makroøkonomiske hovedstørrelserProsentvis volumendring i 1991-priser^{*) 1)}

	Mrd. 1991-kr	Vekst fra foregående kvartal sesongjustert ⁶⁾								
		1993	1993	92.2	92.3	92.4	93.1	93.2	93.3	93.4
Privat konsum	361,6	1,6	2,0	-1,8	1,5	-1,5	1,3	2,8	0,0	2,0
Varer	222,1	1,6	2,3	-2,1	2,5	-3,0	1,8	3,7	0,4	3,7
Tjenester	127,8	1,6	1,7	-0,4	-0,4	-0,0	1,6	1,3	-0,7	1,3
Nordmenns konsum i utlandet.	24,7	3,4	-0,9	0,5	-1,0	2,6	-0,6	3,7	0,1	-2,8
- Utlendingers konsum i Norg	-13,0	5,0	-2,2	10,8	-5,6	-5,1	10,0	6,1	-1,5	14,4
Offentlig konsum	156,7	1,9	1,8	-0,1	0,2	0,1	-0,9	3,4	0,7	1,9
Statlig konsum	139,4	3,7	-3,3	5,3	-3,3	0,8	0,1	5,8	2,5	-4,7
Sivilt konsum	118,5	5,9	-3,7	6,1	-3,3	1,6	1,2	6,3	2,7	-5,3
Militært konsum	20,9	-6,9	-1,3	1,3	-3,1	-2,8	-5,3	2,7	1,8	-1,4
Kommunalt konsum.	97,6	1,6	1,2	-0,3	0,1	-1,1	2,0	1,7	0,7	2,7
Bruttoinvesteringer i fast kap	153,1	15,5	87,9	-40,3	7,4	-11,9	41,3	45,7	-41,7	-8,5
Oljevirksomhet og sjøfart	65,4	59,2	617,0	-74,0	-10,5	9,4	155,0	102,9	-71,5	-6,2
Fastlands-Norge.	87,6	-4,1	3,2	-3,0	12,7	-17,0	5,9	2,7	2,4	-9,4
Industri og bergverk	13,4	0,1	-2,4	6,7	13,3	-18,6	8,9	6,0	-2,0	-12,7
Annен vareproduksjon	12,0	-1,7	0,3	3,9	-3,7	-2,6	8,5	3,9	-23,5	14,8
Offentlig tjenesteyting.	22,8	-10,2	13,1	-17,0	11,8	-12,8	0,3	3,6	-3,7	-6,2
Boliger	11,6	-5,6	-1,0	-0,7	-7,1	-4,6	-0,8	6,3	10,5	5,4
Annen tjenesteyting	27,9	-1,0	0,1	3,2	30,2	-28,5	11,2	-1,5	19,1	-23,8
Lager (BNP-vekstbidrag) ⁴⁾	-15,8	-1,5	-1,8	3,6	-1,3	0,6	-7,6	-5,2	9,8	1,0
Varelagre (BNP-vekstbidrag) ⁴⁾	-7,8	0,5	-0,7	-0,7	-0,2	1,9	-1,6	2,1	-0,6	0,6
Skip og plattf. u/arb. (BNP-vekstbidrag) ³⁾⁴⁾	-8,0	-1,6	-3,4	4,2	-0,2	1,3	-4,7	-8,0	11,9	0,2
Bruttoinvesteringer i alt	137,3	7,6	29,3	-9,1	-4,3	6,3	-6,7	26,3	-13,2	-2,6
Innenlandsk anvendelse.	655,6	2,9	6,9	-3,0	0,0	0,4	-0,9	7,5	-2,9	1,1
Ettersp. fra fastlands-Norge	606,0	0,8	2,1	-1,5	2,8	-3,6	1,4	2,9	0,5	0,3
Eksport	332,3	1,7	-4,0	-0,3	2,4	-4,1	7,7	-3,2	5,5	1,6
Tradisjonelle varer	120,5	2,9	0,4	0,7	-2,2	-2,3	8,7	-3,1	6,8	3,3
Råolje og naturgass	113,3	5,6	-0,2	1,4	1,1	-2,6	7,7	-4,5	14,0	0,4
Skip og plattformer	13,0	-12,5	-48,7	-25,5	78,5	-30,2	57,1	-20,8	-25,7	-14,4
Tjenester	85,4	-2,3	-2,7	-0,4	2,3	-3,7	0,1	2,2	-1,8	2,7
Samlet anvendelse.	987,9	2,5	3,0	-2,1	0,8	-1,1	1,9	3,8	-0,1	1,2
Import.	262,3	3,3	9,3	-7,2	0,2	-1,5	4,8	7,2	-3,6	1,6
Tradisjonelle varer	159,6	1,6	0,9	2,9	-2,3	-4,5	3,2	6,4	2,8	6,9
Råolje	1,2	18,9	91,9	-18,2	-32,1	54,7	-13,0	27,7	-7,3	-23,7
Skip og plattformer	15,9	44,4	186,8	-59,8	39,4	11,2	36,7	25,9	-26,4	-37,5
Tjenester	85,6	0,8	9,9	-13,3	1,9	2,0	3,4	4,9	-10,2	-1,8
Bruttonasjonalprodukt (BNP)	725,6	2,2	0,9	-0,2	1,0	-1,0	0,9	2,6	1,2	1,1
Fastlands-Norge.	586,2	1,8	1,9	-1,4	2,0	-1,4	1,1	1,8	0,9	2,5
Oljevirksomhet og utr. sjøfart	139,4	3,7	-3,3	5,3	-3,3	0,8	0,1	5,8	2,5	-4,7
Fastlands-næringer	540,7	1,7	1,4	-1,3	2,3	-1,4	0,9	1,5	1,3	2,0
Industri og bergverk	97,6	1,6	1,2	-0,3	0,1	-1,1	2,0	1,7	0,7	2,7
Annен vareproduksjon	73,6	0,7	4,0	-2,6	3,9	-4,8	1,1	3,4	2,2	-1,5
Offentlig tj. produksjon	119,3	2,9	1,2	0,1	0,3	1,4	0,3	0,9	1,1	0,3
Privat tjenesteproduksjon.	250,3	1,4	0,8	-2,0	3,6	-1,8	0,7	1,0	1,4	3,6
Korr. poster (BNP-vekstbidrag) ⁴⁾⁵⁾	45,5	0,2	0,1	0,0	0,2	-0,5	0,2	0,4	-0,3	0,5

*) Fotnoter, se "Teknisk merknad".

Prisindeks for makroøkonomiske hovedstørrelser

	Prosentvis endring fra samme periode året før				Prosentvekst fra foregående kvartal Sesongjustert ⁶⁾				
	1993	93.2	93.3	93.4	94.1	93.2	93.3	93.4	94.1
Privat konsum	1,9	2,1	1,6	1,5	1,0	0,1	0,5	0,5	0,0
Offentlig konsum	1,0	1,0	1,1	1,4	2,6	0,4	0,5	0,7	1,4
Bruttoinvesteringer i fast kapital	3,4	3,1	4,1	2,9	0,2	0,0	1,0	-0,2	-3,2
- fastlands-Norge	1,1	0,6	1,8	1,8	1,7	0,9	0,7	0,4	-0,2
Innenlandske bruk av varer og tjenester	1,9	2,2	1,6	1,7	0,9	1,4	-0,3	0,1	2,6
- etterspørsel fra fastlands-Norge	1,6	1,6	1,5	1,6	1,5	0,3	0,5	0,6	0,4
Eksport	2,9	3,7	5,6	-2,3	-5,4	-0,6	0,1	-4,0	-0,8
- tradisjonell vareeksport	0,2	0,8	1,2	-1,6	0,4	-0,7	0,1	-1,1	2,2
Samlet anvendelse	2,2	2,5	2,9	0,4	-1,3	0,6	0,0	-1,4	1,5
Import	2,8	1,9	4,5	2,9	0,9	-0,1	1,8	-0,6	0,5
- tradisjonell vareimport	0,4	-0,9	2,0	1,7	0,4	-0,5	0,9	-0,1	0,4
Bruttonasjonalprodukt (BNP)	2,0	2,7	2,4	-0,5	-2,1	0,9	-0,6	-1,6	1,9
- fastlands-Norge	1,6	2,3	1,0	1,1	1,6	0,5	0,2	0,1	0,9

Teknisk merknad om kvartalstallene og fotnoter til tabellene**Fotnoter:**

- 1) Tallene for 1993 kan avvike noe fra tall publisert i Økonomiske analyser 4/94 på grunn av ny informasjon.
- 2) Inkludert skip, oljeplattformer og plattform-moduler under arbeid.
- 3) Utenom skip, oljeplattformer under arbeid og plattform-moduler under arbeid.
- 4) BNP-vekstbidragene er beregnet som differansen mellom respektive kvartalstall, regnet i prosent av BNP.
- 5) Korreksjon for frie banktjenester og visse avgiftsberegninger.
- 6) Fra og med denne utgaven av Økonomiske analyser er sesongjusteringsprogrammet endret som følge av overgang til ny produksjonsplattform for kvartalsvis nasjonalregnskap.

Kvartalsberegningene: Beregningene foretas på et mindre detaljert nivå enn de årlige nasjonalregnskapsberegningene og etter et mer summarisk opplegg. De kvartalsvise nasjonalregnskapstallene for årene til og med 1991 er avstemt mot de siste publiserte årlige regnskaps-tallene.

Basisår og kjeding: I det kvartalsvise nasjonalregnskapet beregnes alle størrelser i faste priser med basis i prisene to år tidligere. Volumtall for 1992 og 1993 er beregnet i 1991-priser, og det er brukt vekter fra dette året. Valg av basisår påvirker fastpristallene og dermed de årlige volumendringsratene (vekstratene). For sammenligningen skyld er det i alle tabeller gitt vekstrater med 1991 som basisår (felles omregningsår). Dette er gjort ved å prisomregne fastpristallene for årene før 1991 til 1991-priser. Prisomregningen er foretatt på kvartalsregnskapets sektor-nivå.

Bruttoinvesteringer: Bruttoinvesteringer i fast kapital i alt er sterkt påvirket av de store svingningene i investeringer i oljevirksomhet. Disse svingningene skyldes blant annet at plattformer som har vært under arbeid i flere år, regnes som investert i det kvartal og med den kapitalverdi de har ved uttakning til feltet.

Sesongjusterte tall: Det kvartalsvise nasjonalregnskapet utarbeides som et ikke-sesongkorrigert regnskap, der en søker å registrere de faktiske transaksjoner i hvert kvartal. De fleste tallseriene på detaljert regnskapsnivå viser derfor klare sesongsvingninger. Disse seriene er sesongjustert og deretter summert sammen med de øvrige tallseriene til de totalstørrelsene som er presentert i tekstabellene og diagrammene. For offentlig sektors innkjøp av varer og tjenester, hvor en foreløpig ikke har tilstrekkelig informasjon til å fastlegge sesongmønsteret, er sesongjusteringen basert på skjønn.

Underliggende tendens: Norsk økonomi er så liten at tilfeldige eller enkeltstående, store hendelser kan gi store utslag i tallene. De sesongkorrigerte tallene glattes derfor, slik at en kan finne fram til den underliggende tendensen for hver av seriene. Ved glattingen forsøker en å skille mellom tilfeldige og systematiske variasjoner i serien.

Revisjoner av beregnet underliggende tendens

(Vekst fra foregående kvartal i glattet, sesongjustert serie, omregnet til årlig rate)

Publ.	90.1	90.2	90.3	90.4	91.1	91.2	91.3	91.4	92.1	92.2	92.3	92.4	93.1	93.2	93.3	93.4	
BNP fastlands-Norge																	
Feb.	-91	2	2	2													
Jun.	-91	1	1	0	-1												
Sep.	-91	1	1	0	0	-1											
Des.	-91	1	1	0	0	-1	-1										
Feb.	-92	1	1	0	0	0	0	1									
Jun.	-92	2	1	1	0	-1	-1	0	1								
Sep.	-92	2	1	0	0	-1	-1	0	2	3							
Des.	-92	2	1	0	0	-1	0	0	1	1	0						
Feb.	-93	2	1	0	0	-1	0	1	2	2	1	-1					
Jun..	-93	1	1	0	-1	-1	-1	1	2	2	2	2	0				
Sep.	-93	1	1	0	-1	-1	-1	1	2	2	2	2	0	-1			
Des.	-93	1	1	0	-1	-1	-1	1	2	2	2	2	1	1	2		
Feb.	-94	1	1	0	-1	-1	-1	1	2	2	2	2	2	4	4		
Jun.	-94	2	2	0	-2	-2	-1	2	4	3	1	1	1	3	6	7	4
Etterspørsel fra fastlands-Norge																	
Feb.	-91	2	2	2													
Jun.	-91	1	0	0	-2												
Sep.	-91	1	0	-1	-2	-3											
Des.	-91	1	0	-1	-2	-2	0										
Feb.	-92	1	0	-1	-1	0	3	4									
Jun.	-92	1	1	0	0	0	2	2	2								
Sep.	-92	1	1	0	0	0	1	2	2	3							
Des.	-92	1	1	0	0	0	1	2	2	2	1						
Feb.	-93	1	1	0	0	0	1	2	2	2	1	0					
Jun.	-93	1	1	0	-1	-1	1	2	2	3	2	1	-1				
Sep.	-93	1	1	0	-1	-1	1	2	2	2	2	1	-1	-1			
Des.	-93	1	1	0	-1	-1	1	2	2	2	1	1	1	2	4		
Feb.	-94	1	1	0	-1	-1	1	2	2	2	2	1	1	3	4	4	
Jun.	-94	2	-1	0	-1	-1	1	3	4	2	2	-1	-1	3	6	4	2

Merknader til revisjonene

Revisjoner kan enten skyldes nye/reviderte kvartalstall for inneværende år, nye/reviderte årlige nasjonalregnskap for tidligere år eller overgang til nytt prisbasis-år. For juni 1994 kan endringer også skyldes nye sesongjusterings- og glatterutiner som følge av overgang til ny produksjonsplattform for kvartalsvis nasjonalregnskap. Fordi vekstratene etter omregning til årlig rate er avrundet til nærmeste hele prosent, kan 1 prosentenhets endring i vekstraten først og fremst skyldes ulik avrunding.

Publisert:	Prisbasis:	Nytt årlig regnskap:	Andre merknader:
Des.	-89	1987	Revidert sesongjusteringsprogram.
Feb.	-90	"	
Jun.	-90	1988	1987-88
Sep.	-90	"	
Des.	-90	"	
Feb.	-91	"	
Jun.	-91	1989	1988-89
Sep.	-91	"	
Des.	-91	"	
Feb.	-92	"	
Jun.	-92	1990	1989-90
Sep.	-92	"	
Des.	-92	"	
Feb.	-93	"	
Jun.	-93	1991	1990-91
Sep.	-93	"	
Des.	-93	"	
Feb.	-94	"	
Jun.	-94	"	

Konjunktursituasjonen i Europa, råvareprisutviklingen og veksten i verdenshandelen

Knut A. Magnussen

Artikkelen retter søkelys på konjunktursituasjonen i Europa og de økonomiske utsiktene for de neste par årene. Utgangspunkt er prognosene utarbeidet av konjunkturinstitutter fra de fleste europeiske land. I tillegg ser vi nærmere på utviklingen i noen viktige råvaremarkeder og anslag for veksten i verdenshandelen, også basert på vurderinger fra de samme instituttene.

Innledning

Prognosene fra en rekke europeiske konjunkturinstitutter viser nå et noe mer optimistisk bilde av konjunktursituasjonen i Europa enn i fjor høst. Rapporten som ble presentert på vårmøtet i AIECE (Organisasjonen av europeiske konjunkturinstitutter), viste at 12 av medlemslandene hadde oppjustert prognosene for BNP-veksten i 1994, mens kun 6 la til grunn lavere vekst. Konjunkturoppgangen ventes å bli drevet av et omslag i ekportutviklingen, særlig for de landene der valutaen depreserte i 1992 og 1993, mens det legges til grunn forholdsvis svak vekst i privat konsum og realinvesteringer. Blant annet som følge av de lysere utsiktene er det nå klare tegn til at den langvarige nedgangen i råvareprisene har stoppet opp og HWWA-indeksken viste klar vekst i 1. kvartal i år. Veksten i verdenshandelen var lav i 1993 blant annet som følge av den svake økonomiske utviklingen i Europa, men ventes å ta seg betydelig opp de neste to årene.

Konjunktursituasjonen i Europa

Konjunktursituasjonen i de europeiske landene er nå lysere enn for et halvt år siden. Ifølge tabell 1 kommer BNP-veksten de to neste årene til bli sterkest i Irland, Finland og Polen, mens kun Ungarn venter nedgang i BNP. I gjennomsnitt anslås veksten i Europa til 1,5 prosent i år, dvs. 0,3 prosent høyere enn prognosene som ble lagt til grunn i fjor høst. I 1995 ventes veksten å tilta til 2,5 prosent i gjennomsnitt, og de fleste landene opererer med vekstanslag på mellom 2 og 3 prosent.

Den viktigste vekstfaktoren for de fleste landene er bedring i eksporten, mens innenlandske faktorer en ventet å spille en mer beskjeden rolle i dette konjunkturoppsvinget. Unntakene er i første rekke Storbritannia (der oppgangen som startet for 2 år siden i stor grad har vært konsumledet) og de nordiske land der stor gjeldsbyrde for husholdningene har preget nedgangskonjunkturen de siste årene. Anslagene for eksportveksten er større enn det utviklingen i innenlandsk etterspørsel i andre europeiske land gir inntrykk av. I Italia, Sverige, Finland, Irland og Spania ventes det betydelig vekst i markedsandelen, mens kun noen få land (deriblant Danmark og Østerrike) regner med tap av

markedsandeler. Dette kan skyldes økt internasjonal arbeidsdeling ved at de førstnevnte landene venter at de til dels betydelige devalueringene i 1992 og 1993 vil bidra til økt eksport til ikke-europeiske markeder. En annen mulig forklaring er inkonsistens i prognosene for de europeiske landene.

Når det gjelder tysk økonomi er det en viss uenighet mellom de seks samarbeidende konjunkturinstituttene om hvor sterkt BNP-veksten kan vente i år. DIW (Deutsches Institut fur Wirtschaftsforschung) legger til grunn at den svake inntektsutviklingen til husholdningene og små utsikter til redusert sparerate vil begrense mulighetene for konsumvekst. Blant annet kan den planlagte gjeninnføringen av solidaritetsskatten på 7,5 prosent fra 1995 bli oppfattet som en reduksjon i husholdningenes permanente inntekt. De andre instituttene er mer optimistiske. På bakgrunn av rentedgangen de to siste årene, lave avtalte lønnstillegg for inneværende år og økt inntjening for bedriftene venter disse instituttene et oppsving i private realinvesteringer i år. I til-

Tabell 1. Bruttonasjonalprodukt i europeiske land¹⁾
Prosentvis volumendring fra året før

	1993	1994	1995
Belgia	-1,6	0,8	1,5
Danmark	-0,1	2,5	2,2
Den tsjekkiske republikk	0,0	2,0	3,1
Finland	-2,6	2,0	6,0
Frankrike	-1,0	1,2	2,7
Irland	2,4	4,3	6,9
Italia	-0,7	1,5	2,9
Nederland	0,3	1,0	2,5
Polen	4,0	4,0	4,5
Slovenia	1,0	1,5	1,5
Spania	-1,0	1,3	..
Storbritannia	2,0	2,6	2,4
Sveits	-0,6	1,8	2,2
Sverige	-2,1	1,5	1,6
Tyskland	-1,2	1,1	2,4
Ungarn	-1,8	-0,3	-0,5
Østerrike	-0,5	1,5	2,2

1) Basert på prognosene fra medlemsinstituttene i AIECE

legg vises det til mer optimisme i næringslivet; Ifoundersøkelsen viste forbedring i årets 5 første måneder. Tysk konkurransesevne overfor Japan har også blitt styrket det siste året som følge av den kraftige appresieringen av yen. En observert økning i eksportordrene lover også bra for eksportutviklingen.

Flere kontinentale EU-land er nært knyttet til utviklingen i tysk økonomi, både via handel, men også ved at renteutviklingen i meget stor grad blir bestemt av det tyske rentenivået. Ifølge tabell 1 venter både Belgia, Østerrike, Sveits, Frankrike og Nederland vekst i BNP på rundt 1 prosent i 1994 og rundt 2,5 prosent i 1995. (Unntakene er Belgia med lavere vekst i 1995 og Sveits med høyere vekst i år.) Et generelt trekk ved disse landene er at en venter svak utvikling i privat konsum begge år, men at investeringene vil tilta i 1995, stimulert av nedgangen i rentenivået de siste to årene. Alle de ovennevnte landene venter at eksportveksten skal ta seg opp i prognoseperioden; regnet i volum vil ventelig veksten være mellom 4,5 og 5 prosent neste år.

Som nevnt innledningsvis, er Irland det landet der en venter sterkest økonomisk vekst de neste par årene. Utviklingen i Irland er naturlig nok i sterk grad knyttet til Storbritannia, særlig via samhandelen. I 1993 var følgelig Irland et av de få europeiske landene som opplevde klart positiv vekst i BNP. Vekstslagene for 1994 og 1995 er imidlertid langt høyere enn hva en venter hos nabolandet Storbritannia, noe som har sammenheng med kraftige impulser fra innenlandsk etterspørrelse og tiltakende eksportvekst, stimulert av devalueringen av irske pund med 10 prosent i begynnelsen av fjoråret. For 1995 anslås det at privat konsum vil øke med over 6 prosent og at samlede investeringer vil stige med 16 prosent. Til tross for den kraftige forventede økningen i produksjonen, ser det ikke ut til at den høye arbeidsledigheten (17 prosent i 1993) vil komme til å avta i nevneverdig grad.

I Finland ventes det også sterkt vekst i årene fremover, særlig i 1995 hvor vekstslaget er 6 prosent. Den forventede oppgangen må ses på bakgrunn av at nedgangskonjunkturen i Finland også har vært spesielt sterkt. Med unntak for Sverige var Finland det eneste av landene i tabell 1 der BNP falt med mer enn 2 prosent i 1993, og nedgangen i 1991 og 1992 var enda sterkere. Bortfall av salg til det tidligere Sovjetunionen var hovedårsaken til de store problemerne som oppsto i finsk økonomi i 1990 og som blant annet førte til at arbeidsledigheten økte dramatisk, fra 3,5 prosent dette året til 18 prosent i 1993. Etter betydelig press i valutamarkedet mot slutten av 1991, ble den finske marken devaluert med 12,3 prosent. I forbindelse med urolighetene i de internasjonale valutamarkedene høsten 1992, ble bindingen til ecu-valutaene opphevet og den finske marken depreserte ytterligere. Tilsammen har marken falt med over 25 prosent siden slutten av 1991. Sammen med svært moderat lønnsvekst de senere år har dette medført en betydelig bedring av finsk konkurransesevne og bidratt til den kraftige eksportveksten som nå er en viktig drivkraft bak oppsvinget i finsk økonomi. Eksporten økte med 17 prosent i 1993 og det ventes ytterligere vekst

på rundt 10 prosent pr. år i de neste to årene. En betydelig del av eksportveksten retter seg mot rasktvoksende økonomier i Sør-Øst Asia. Oppsvinget i Finland skyldes imidlertid også et omslag til vekst i innenlandsk etterspørrelse. Etter at både privat konsum og realinvesteringene falt kraftig i perioden 1991-1993, ventes det for inneværende år moderate vekst i begge størrelsene. Rentenedgangen, som startet etter at marken begynte å flyte, er trolig en viktig faktor bak denne utviklingen.

I både Spania og Italia falt BNP med rundt 1 prosent i fjor. I begge landene ventes det for inneværende år en vekst på om lag 1,5 prosent. Nedgangen i 1993 var i all hovedsak en følge av svikt i innenlandsk etterspørrelse; privat konsum falt med noe over 2 prosent, mens nedgangen i realinvesteringene var i størrelsesorden 9-10 prosent. Eksporten økte imidlertid betydelig i begge landene, godt hjulpet av depresseringen av valutaene som startet høsten 1992. Selv om konjunkturbunnen antakelig er nådd, sliter begge landene med store strukturelle problemer. Spania har den høyeste arbeidsledigheten i Europa med nærmere 23 prosent ledige i 1993. Størrelsen på den offentlige gjelden, regnet som andel av BNP, er også stor; 7 prosent i Spania og nærmere 10 prosent i Italia.

Landene i Øst-Europa har opplevd en periode med sterkt fall i produksjonen etter at de begynte omstillingen til markedsøkonomi. Denne perioden ser nå ut til å være avsløst av gryende vekst i disse landene og det er særlig Polen som utmerker seg med høye vekstrater, jfr. tabell 1. I Den tsjekkiske republikk og i Slovenia regner en også med at BNP vil øke de to neste årene, mens produksjonen antakelig vil fortsette å falle i Ungarn. Bak de siste positive BNP-tallene skjuler det seg imidlertid store problemer for flere av landene. I Polen var f.eks. prisstigningen og de kortsiktige rentene i 1993 rundt 35 prosent, og kun en viss nedgang er ventet i tiden fremover. Konsumprisveksten for de tre andre øst-europeiske landene lå rundt 20 prosent i 1993, men ventes å avta betydelig i Den tsjekkiske republikk og i Slovenia. Arbeidsledigheten var i 1993 mellom 12 og 15 prosent, med unntak av Den tsjekkiske republikk som kunne oppvise en svært lav ledighet i europeisk målestokk med 3,7 prosent. Det ventes ingen endring av betydning for ledigheten for noen av landene i 1994 og 1995. Ungarn har et forholdsvis stort offentlig budsjettunderskudd i 1993 (8 prosent av BNP), Polen har et tilsvarende underskudd på 3 prosent, mens både Slovenia og Den tsjekkiske republikk har små overskudd på den offentlige budsjettbalansen.

Råvareprisutviklingen

Den langvarige nedgangsfasen for mange råvarepriser ser nå ut til å være over. Prisene på industrielle råvarer, både ikke-jernholdige metaller og jordbruksvarer, økte ifølge HWWA-indeksken sterkt i 1. kvartal i år. Det var også vekst i prisene på mat og drikkevarer, mens brenselsprisene (dominert av råoljeprisen) falt med 9 prosent fra forrige kvarthal. Den positive utviklingen for de fleste råvarer må ses på bakgrunn av sterkt økonomisk vekst i Nord-Amerika, lavere rentenivå (som blant annet reduserer lagerkostnadene),

Tabell 2. Prognosenter for råvareprisene

Vekst fra året før

	1993	1994	1995
I alt	-10	-7	7
I alt, eksklusive råolje	-8	7	7
Industrielle råvarer	-14	8	11
Ikke-jernholdige metaller	-16	6	12
Jordbruksprodukter	-17	12	12
Energi	-10	-15	7
Mat og tropiske drikkevarer	3	11	0

tilbudssideproblemer (jordbruksprodukter) og avtale om begrenset produksjon (aluminium). AIECEs prognosene fra i fjor høst viste seg å være for pessimistiske, både når det gjaldt mat og drikkevarer, og industrivarer. Nedgangen i oljeprisen har imidlertid vært sterkere enn forventet.

I de nye prognosene legger en til grunn positiv økonomisk vekst for hele OECD-området, sterkest i USA og svakest i Japan. Siden veksten i hovedsak antas å bli drevet av økt eksport og økte private investeringer, regner en med at økningen i industriproduksjonen vil overstige BNP-veksten. En venter også at den sterke veksten i Kina og Sør-Øst Asia vil fortsette og at inflasjonen i OECD-området vil fortsette å avta i 1994, men flate ut i 1995. Som vanlig legges det til grunn konstant dollarkurs gjennom hele prognoseperioden.

På denne bakgrunn ventes det at totalindeksen utenom olje vil øke med 7 prosent både i år og neste år, etter en nedgang på 8 prosent i 1993. Råoljeprisen er anslått å falle med 16 prosent i år, og bidrar dermed til at totalindeksen ventes å gå ned. Sterkest vekst i inneværende år er anslått for jordbruksprodukter og matvarer. Prisene på ikke-jernholdige metaller vil også ta seg opp ifølge prognosene, mens det kun ventes svak vekst for jernmalm og skrapjern.

Etter langvarig svak utvikling økte aluminiumsprisene med 15 prosent i 1. kvartal i år. Dette skyldes både økt etterspørsel fra USA, men også (den uformelle) avtalen som ble inngått blant store produsentland om å redusere produksjonen. Selv om målsettingen var å redusere produksjonen med 1,5 millioner tonn, er det likevel uklart hvor sterkt reduksjonen faktisk vil bli. Dette skyldes både usikkerhet omkring russernes vilje til å følge opp avtalen og at enkelte betydningsfulle produsenter (i Sør-Amerika og Midt-Østen) ikke inngår i samarbeidet. Uansett ventes økt forbruk, blant annet på grunn av økt bilproduksjon i Europa, å bidra til fortsatt prisoppgang i tiden fremover.

Prisen på tremasse, som falt dramatisk i deler av fjoråret, har også vist sterkt oppgang hittil i år. Årsaken ligger trolig både i problemer på tilbuddssiden og i en kraftig økning i etterspørselen. Sukkerprisene økte i vinter som følge av overskuddsetterspørsel, og lagrene har blitt redusert til et normalt langsiktig nivå. Til tross for økende priser, ventes det ingen markert vekst i produksjonen neste år. Etter en viss økning i kaffeproduksjonen i 1993/94 sesongen, er det

utsikter til svak utvikling i tilbuddet i inneværende sesong, spesielt i Sør-Amerika. Det ventes at produksjonen vil forblie under etterspørselsnivået og at lagrene vil avta. Kaffeprisene, som har økt betydelig den siste tiden, vil derfor kunne fortsette å tilta i tiden fremover og AIECE anslår en økning på 25 prosent i 1994.

Verdenshandelen

Økningen i verdenshandelen i 1993 er av AIECE anslått til 3,3 prosent, men ventes å ta seg betydelig opp i år. Anslag for veksten i verdenshandelen, som er endret lite fra forrige rapport, viser en vekst på mellom 6 og 7 prosent for både 1994 og 1995. Den anslatte oppgangen må blant annet ses i sammenheng med en forventet BNP-vekst for OECD området som helhet på 2 prosent i år (opp fra 1 prosent i fjor). Det legges til grunn svak økning i veksten i USA og omslag til positiv BNP-vekst for OECD-landene i Europa.

Grunnlaget for handelsprognosene er blant annet forventninger om at importveksten i USA, som var over 11 prosent i fjor, vil holde seg på et høyt nivå i prognoseperioden. Med lavere forventet eksportvekst vil handelsunderskuddet komme til å øke. Japan har tapt markedsandeler de siste årene og eksportvolumet falt med 1 prosent i fjor. Den sterke appresieringen av yen svekker markedsutsiktene fremover og AIECE venter derfor at japansk eksport kun vil øke med 1,5 prosent i år. I Vest-Europa falt importen i volum med 3,5 prosent i fjor, mens det bare var svak vekst i eksporten. Den begynnende konjunkturoppgangen er ventet å føre til et omslag til vekst på 4-6 prosent både for eksport og import i år og neste år. OPEC-landenes eksportvolum, vesentlig i form av råolje, økte med om lag 3 prosent i 1993. Siden kartellet ikke ser ut til å enes om beslutninger om kutt i produksjonen, vil eksportveksten kunne bli noe større i 1994-95. På den annen side har de lave oljeprisene redusert importen i OPEC-landene. Det ventes et fall i importen for disse landene på 2 prosent i år, men omslag til svak vekst neste år. For endel utviklingsland utenom OPEC har eksportveksten vært betydelig sterkere enn i OECD-området de siste årene. Dette gjelder spesielt Kina, men også land i Sør-Øst Asia og i Latin-Amerika. Denne utviklingen ventes å fortsette de neste to årene.

Regional befolkningsframskriving etter utdanning

Lasse Sigbjørn Stambøl

Denne artikkelen presenterer framskrivinger av befolkning og innenlands flytting foretatt med det regionale modellsystemet REGARD. Framskrivingerne er de første i Statistisk sentralbyrå, der utdanningsprofilen i den regionale befolkningsutviklingen blir ivaretatt. Til forskjell fra Statistisk sentralbyrås ordinære befolkningsframskrivinger, er framskrivingerne basert på et nært samspill mellom regionaløkonomiske og regionaldemografiske faktorer. Fram mot århundreskiftet forventes en vridning i utdanningsstrukturen fra lavere mot høyere utdanning i samtlige landsdeler. Hovedstadsregionen synes å styrke sin posisjon som regionen med størst andel personer med høyere utdanning. De innenlandske flyttingene bidrar betydelig til å endre folketallet i flere av regionene, både som følge av endret flytteatferd og av befolkningsstrukturelle forhold.

Innledning

Artikkelen er koncentrert om REGARDS framskrivinger av befolkning og innenlands flytting fram mot år 2000. Dette modellsystemet gir regionale framskrivinger av viktige demografiske størrelser der bl.a. utdanningsdimensionen blir ivaretatt. Modellen opererer med de tre utdanningsnivåene grunnskoleutdanning, videregående utdanning og høyere utdanning.

REGARDS regionale befolkningsframskrivinger er dels basert på en rendemografisk framskriving ved hjelp av fruktbarhetsrater, aldring og dødelighet etter ett-årig alder, og dels basert på en mer aggregert behandling av endringer i utdanningsprofilen i befolkningen i yrkesaktiv alder. I framskrivingerne blir endringene i befolkningens utdanningsprofil bestemt av framskrevne endringer på nasjonalt nivå, foretatt med Statistisk sentralbyrås mikrosimuleringsmodell MOSART (Andreassen m.fl. (1993)), mens de regionale endringene er basert på regionale variasjoner slik de er observert i basisperioden 1986-1990.

Inn- og utvandring er behandlet mer summarisk. Modellen opererer med faste utvandringsrater etter kjønn, alder og region. Innvandringen til landet som helhet er summen av utvandringen og en eksogen nettoinnvandring, her satt til 5 000 personer per år. Innvandringen fordeles ved hjelp av regionale andeler etter kjønn og alder slik de er observert i basisperioden 1986-1990.

De ulike persongruppene er behandlet forskjellig med hensyn på innenlands flytting. Personer i aldersgruppen 16-44 år får sin flytteatferd direkte bestemt av endringer i regionenes arbeidsmarkededer, mens det for personer i alderen 45-74 år benyttes faste flytterater som observert i basisperioden.

Modellen REGARD er utviklet for å analysere regionale implikasjoner av en bestemt makroøkonomisk utvikling. I framskrivingen som beskrives i denne artikkelen, er det tatt utgangspunkt i den makroøkonometriske modellen MODAGs framskrivinger for det siste Langtidsprogram-

met (St. meld. nr. 4, 1992-1993), der REGARD blir benyttet til å beregne framskriving av den regionale arbeidsmarkedsutviklingen i følge Langtidsprogrammets Solidaritetsalternativ. For nærmere beskrivelser av de regionaløkonomiske framskrivingerne vises til Mohn m.fl.(1994 a,b).

Regional inndeling

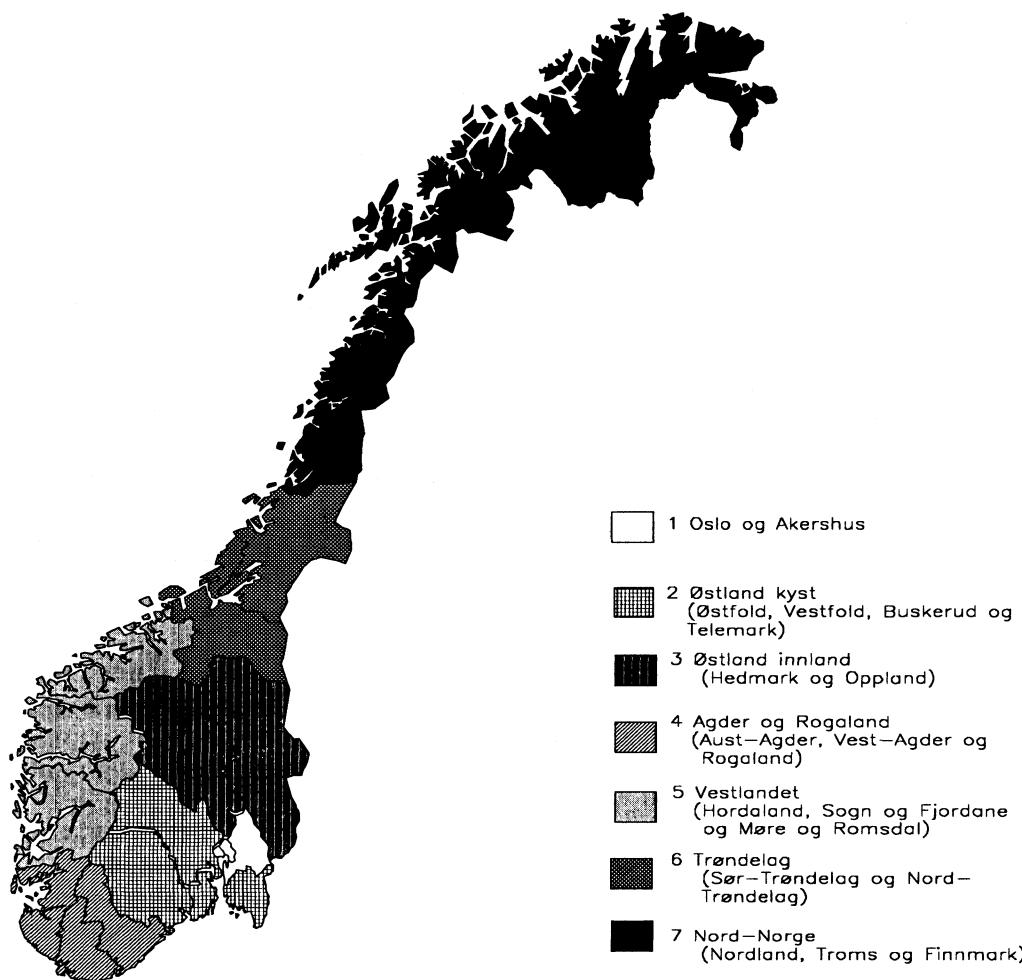
REGARD opererer med en tilnærmet landsdelsinndeling i til sammen syv regioner. Et av hovedkriteriene for valg av en såvidt aggregert regional inndeling, er at modellen skal gi regionale nedbrytinger fra makroøkonomiske framskrivinger på nasjonalt nivå. Med utgangspunkt i de usikkerheter som allerede ligger i de makroøkonomiske framskrivingerne, vil denne usikkerheten øke jo mer detaljert regional oppdeling man foretar.

Av andre momenter som kan forsøre den aggregerte regionale inndelingen, er at strukturelle endringer i arbeidsmarkedene har økt arbeidsmarkedenes geografiske utstrekning. Bl.a. ny transport- og informasjonsteknologi, nye organisasjonsformer og nye nettverk av forbindelser, har vært med på å øke arealet av det man kan kalle funksjonelle arbeidsmarkededer på etterspørselssiden. På tilbudsiden har raskere kommunikasjon, bl.a. som følge av økt bruk av privatbil, vært med på å øke arealet av befolkningens mobilitet og dermed pendlingsomlandet.

Ved valg av regional inndeling er det også tatt hensyn til den administrative inndeling, tilgjengelig datagrunnlag, næringsstruktur, næringslokalisering, forskjeller i yrkesdeltaking, befolkningstetthet, pendlings- og flyttemønster. For nærmere dokumentasjon av valg av regional inndeling vises bl.a. til Skoglund m.fl.(1990).

Modellen REGARD

Modellsystemet REGARD består av to modellblokker. Den ene er en økonomisk delmodell som framskriver utviklingen i produksjon og sysselsetting i hver av regionene,

Figur 1. Regional inndeling i modellen REGARD

der sysselsettingen er fordelt etter kjønn og de tre utdanningsgruppene; grunnskoleutdanning, videregående utdanning og høyere utdanning. I basisperioden 1986-1990 er det observert en vridning i utdanningsfordelingen fra lavere mot høyere utdanning. Denne utviklingen er forutsatt å fortsette også gjennom framskrivningsperioden.

Den andre delen av modellsystemet er en demografisk modellblokk som framskriver den regionale befolkningsutvikling og yrkesdeltaking. Tilbuddssiden av arbeidsmarkedet har utgangspunkt i en generell regional befolkningsframskriving etter ett-årig alder, kjønn og utdanning. Framskrevet arbeidsstyrke fremkommer ved å multiplisere de ulike regionale befolkningsgruppene med en regional yrkesprosent. Framskrivinger av arbeidsstyrken på nasjonalt nivå med modellen MOSART (se Andreassen m.fl. (1993)) er lagt til grunn for fordelingen av arbeidsstyrken over utdanningsgrupper, mens nivået på den nasjonale arbeidsstyrken er avstemt mot de makroøkonomiske beregningene i MODAG.

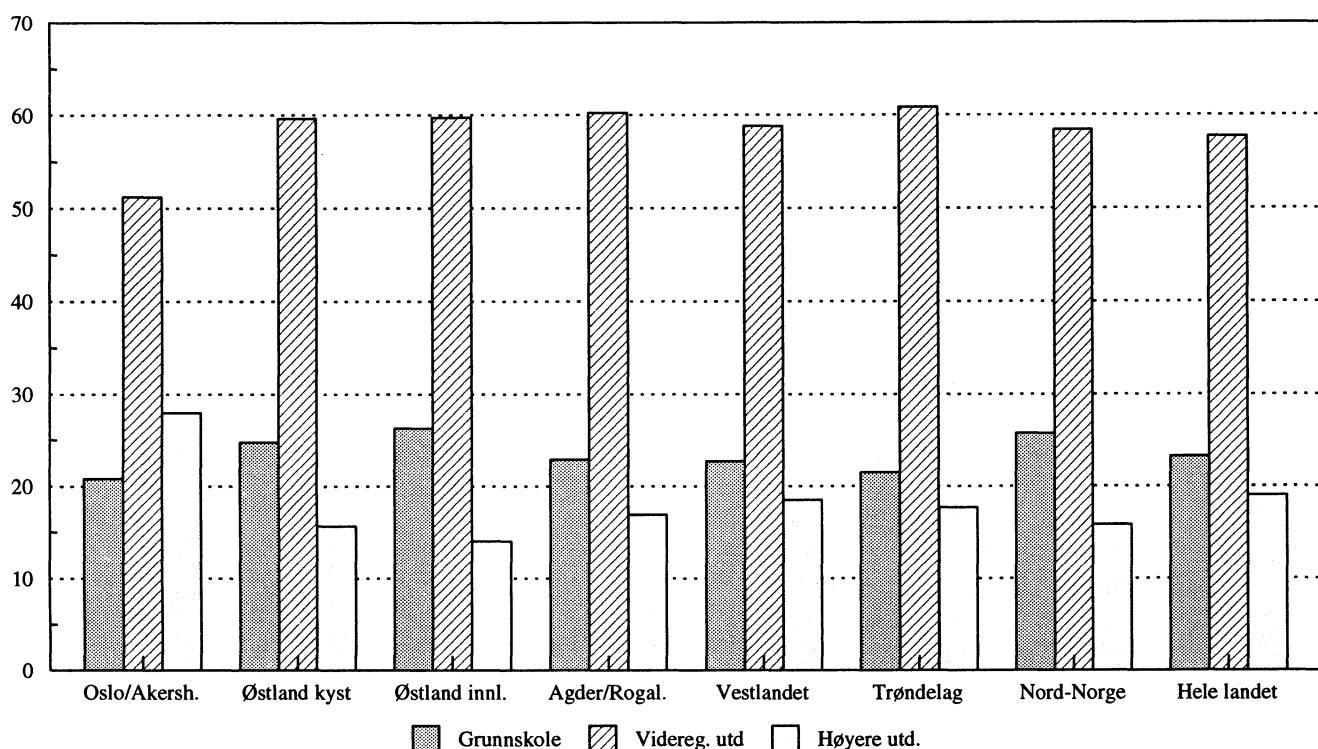
Den viktigste forbindelse mellom systemets to modellblokker finner sted i arbeidsmarkedet. Den demografiske modellblokken forsyner den økonomiske delmodellen med

et framskrevet regionalt arbeidstilbud, mens delmodellen for produksjon og inntekt genererer en motsvarende framskriving av arbeidskrafttettterspørselen. REGARD beskriver dermed hvordan den regionale arbeidsmarkedsutviklingen avhenger av samspillet mellom demografisk og økonomisk utvikling. For nærmere beskrivelser av modellsystemet REGARD vises bl.a. til Mohn m.fl. (1993, 1994a,b).

Flyttemodellen

Innenlands flytting mellom regionene blir for aldersgruppen 16-44 år bestemt av den regionale arbeidsmarkedsutviklingen. I Stambøl (1994a,b) er det vist hvordan en flyttemodell er estimert på grunnlag av empiriske data fra perioden 1986-1990. Flyttemodellen er formulert som en interaksjonsmodell mellom par av regioner, der estimeringen er foretatt på bruttoutflyttingsrater som dekomponeres på tilflyttingsregioner.

For estimeringene er det lagt til grunn en sannsynlighetsmodell med diskrete valg, og den multinomiske logit-modellen er valgt som teknisk spesifikasjon. Det er tatt utgangspunkt i et enkelt individts beslutning om å flytte, og hvert individ gir muligheten til å velge en av modellens

Figur 2. Fordelingen av befolkningen 16-44 år på ulike utdanningsgrupper etter region. 1990. Prosent

Kilde: Egne beregninger

sju regioner som sin bostedsregion. Dette omfatter dermed også den regionen et individ allerede er bosatt i. Hver av regionene har ulike egenskaper, her beskrevet ved endringene i de regionale arbeidsmarkedsbalansene, som forventes å ha ulike virkninger på nytten ved å bli boende eller å flytte.

De regionale arbeidsmarkedsbalansene er målt ved å sette etterspørselen etter arbeidskraft i forhold til tilbuddet av arbeidskraft. Denne brøken definerer regionenes markedsleie. Etterspørselen etter arbeidskraft i en region er definert som sysselsatte som har bosted i regionen justert for regionens nettopenning. Tilbuddet av arbeidskraft er definert som arbeidsstyrken i en region, det vil si summen av sysselsatte som bor i regionen og arbeidsledige. Vi har funnet det hensiktsmessig å forklare endringene i flyttetratene mellom par av regioner med endringer i de regionale arbeidsmarkedene. I modellen opererer vi derfor med et begrep, det relative markedsleie, som er definert som hver regions markedsleie dividert på tilsvarende markedsleie i hver av de andre regionene.

Flyttemodellen er estimert og resultatene viser at det er en signifikant sammenheng mellom endringer i bruttoutflyttingsratene og endringer i de regionale arbeidsmarkedene. Denne sammenhengen har vært negativ for alle persongrupper og for alle regionale interaksjoner i basisperioden 1986-1990. De estimerte flytterelasjoner har blitt brukt i en integrert regionaløkonomisk og regionaldemografisk framskrivning av befolkningen i regionene. For nærmere beskrivelser av flyttemodellen i REGARD vises til Mohn m.fl. (1993, 1994b) og Stambøl (1992, 1994a,b).

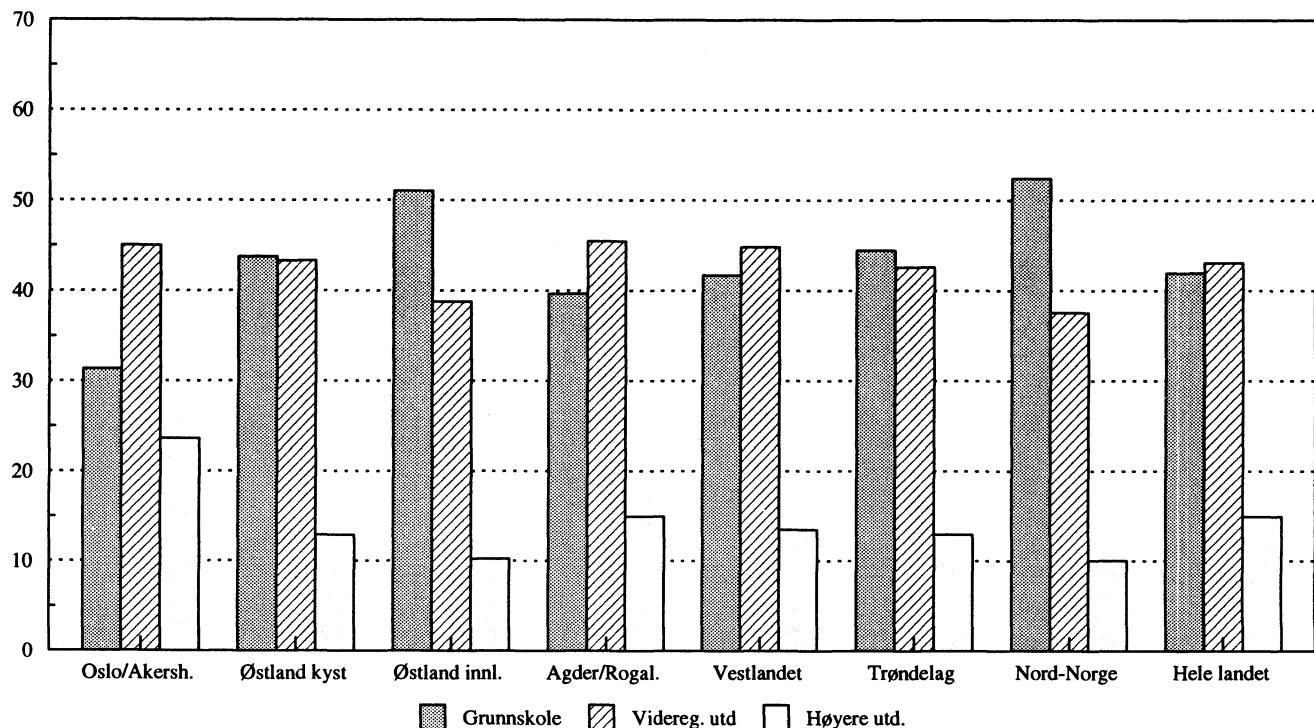
Utdanningsstrukturen i befolkningen

Utgangsbasisstanden i hver av persongruppene er viktige for selve framskrivningene, men også nyttig for å forstå endringsforløpet i de framskrivningene som presenteres i de neste avsnittene.

I figur 2 vises utdanningsstrukturen i befolkningen i aldersgruppen 16-44 år ved utgangen av basisåret 1990, mens figur 3 viser tilsvarende utdanningsstruktur i befolkningen i aldersintervallene 45-74 år. Det er foretatt et skille mellom disse to aldersgruppene i yrkesaktiv alder, fordi modellen behandler disse gruppene forskjellig med hensyn på innenlandsflytting.

Det er betydelig regionale forskjeller i utdanningsstrukturen. I den yngste aldersgruppen skiller Oslo/Akershus seg ut som den eneste regionen der andelen av befolkningen med høyere utdanning ligger over landsgjennomsnittet. Oslo/Akershus er dessuten den eneste regionen som har en større andel av befolkningen med høyere utdanning enn andelen som bare har grunnskoleutdanning. Det indre Østlandet og Nord-Norge er regionene med størst andel av befolkningen med grunnskoleutdanning, mens Trøndelag og Agder/Rogaland er regionene med størst andel av befolkningen med videregående utdanning i denne aldersgruppen.

I den eldste aldersgruppen er det gjennomgående en betydelig høyere andel av befolkningen med kun grunnskoleutdanning og en betydelig lavere andel med videregående og høyere utdanning, enn det vi fant i den yngste aldersgruppen. Dette viser klart den sterke vridningen i utdan-

Figur 3. Utdanningsstrukturen i befolkningen 45-74 år etter region. 1990. Prosent

Kilde: Egne beregninger

ningsstrukturen fra lavere mot høyere utdanning som har funnet sted de siste par tiårene.

Av regionene skiller Oslo/Akershus seg ut også her med klart høyest andel av befolkningen med høyere utdanning, mens det indre Østlandet og Nord-Norge er regionene med høyest andel av befolkningen med bare grunnskoleutdanning. Når det gjelder videregående utdanning er det Agder/Rogaland og Oslo/Akershus som viser de høyeste andelene i den eldste aldersgruppen.

Framskrevet endring i flytteatferden i regionene

I modellen REGARD er det relative endringer i den regionale arbeidsmarkedsutviklingen, definert som endringer i regionenes relative markedsleier, som bestemmer hvordan endringen i flytteatferden hos personer i alderen 16-44 år vil bli i en framskrivningsperiode. Det er derfor av interesse å se hvordan flytteatferden i regionene påvirkes av den framskrevne regionale arbeidsmarkedsutviklingen. I tabell 1 og 2 er det tatt med tall som viser hvor mye flytteratene isolert sett endres av den framskrevne regionale arbeidsmarkedsutviklingen i perioden 1990-2000. Tallene viser til dels betydelige forskjeller i endringene i flytteatferd i hver av persongruppene.

Framskrivningsalternativet viser at endringene i flytteatferd, målt som gjennomsnittlig årlige endringer i flytteraten, har en tendens til å bli noe større hos personer med høyere utdanning. Dette har bl.a. sammenheng med at regionale

arbeidsmarkedsendringer har økende effekt på flytteratene med stigende utdanningsnivå.

I tabell 1 er det vist hvordan modellen framskriver endringer i utflyttingsatferden for menn i hver av utdanningsgruppene. For menn med grunnskoleutdanning ventes Vestlandet og Oslo/Akershus å få den største reduksjonen i utflyttingstilbøyeligheten, mens Trøndelag får den største økningen i utflytingsraten.

For menn med videregående utdanning får Nord-Norge den sterkeste reduksjonen i utflyttingstilbøyeligheten, mens hovedstadsregionen synes å få den største økningen i utflytingsraten. Om lag halvparten av reduksjonen i utflytingsraten i Nord-Norge skyldes endringer i utflyttingstilbøyeligheten til Oslo/Akershus.

I den høyeste utdanningsgruppen fører en relativt svak vekst i arbeidsmarkedet til en betydelig økning i utflyttingstilbøyeligheten i Agder/Rogaland, mens en tilsvarende bedring i arbeidsmarkedet i de to nordligste landsdelene fører til en betydelig reduksjon i utflyttingsratene. Redusjonen i utflyttingstilbøyeligheten i Trøndelag og Nord-Norge får sitt største bidrag fra reduksjonen i utflyttingsratene til hovedstadsregionen. Samlet sett skiller Vestlandet og Nord-Norge seg ut med en reduksjon i utflyttingstilbøyeligheten for menn i samtlige utdanningsgrupper, mens menn i Agder/Rogaland får en økning i utflyttingstilbøyeligheten i alle utdanningsgruppene.

I tabell 2 vises på tilsvarende måte endringene i framskrevet flytteatferd hos kvinner. Framskrivningene synes å gi

Tabell 1. Endringer i flytteatferd mellom regionene for menn 16-44 år etter utdanning. Gjennomsnittlig årlig endring 1990-2000. Pr. 1000 innbygger

1 = grunnskole 2 = videregående utdanning 3 = høyere utdanning

Fra \ Til	Høyeste utdanning	Oslo/Akershus	Østland kyst	Østland innland	Agder/Rogaland	Vestlandet	Trøndelag	Nord-Norge	Totalt Fra
Oslo/Akershus	1		-0,06	-0,02	-0,04	0,02	-0,04	-0,01	-0,15
	2		0,18	0,11	0,02	0,04	0,03	0,11	0,50
	3		0,03	0,00	-0,06	0,06	0,07	0,11	0,21
Østland kyst	1	0,05		0,01	-0,02	0,03	-0,02	0,01	0,05
	2	-0,18		0,00	-0,04	-0,02	-0,01	0,03	-0,23
	3	-0,05		-0,01	-0,07	0,04	0,06	0,08	0,05
Østland innland	1	0,03	-0,01		-0,02	0,02	-0,02	0,00	-0,01
	2	-0,26	0,00		-0,03	-0,02	-0,02	0,03	-0,30
	3	-0,01	0,02		-0,05	0,06	0,10	0,15	0,27
Agder/Rogaland	1	0,05	0,03	0,01		0,08	0,00	0,02	0,20
	2	-0,03	0,05	0,01		0,03	0,01	0,06	0,13
	3	0,14	0,08	0,02		0,21	0,09	0,14	0,69
Vestlandet	1	-0,03	-0,04	-0,01	-0,08		-0,05	-0,02	-0,23
	2	-0,07	0,02	0,01	-0,03		0,00	0,04	-0,03
	3	-0,14	-0,04	-0,03	-0,18		0,05	0,06	-0,28
Trøndelag	1	0,09	0,04	0,03	0,00	0,09		0,06	0,30
	2	-0,09	0,03	0,02	-0,01	0,00		0,08	0,03
	3	-0,29	-0,12	-0,09	-0,15	-0,08		0,02	-0,71
Nord-Norge	1	0,02	-0,01	0,00	-0,03	0,03	-0,05		-0,04
	2	-0,28	-0,05	-0,02	-0,10	-0,07	-0,09		-0,61
	3	-0,38	-0,18	-0,12	-0,26	-0,11	-0,02		-1,07

Kilde: Egne beregninger

Tabell 2. Endringer i flytteatferd mellom regionene for kvinner 16-44 år etter utdanning. Gjennomsnittlig årlig endring 1990-2000. Pr. 1000 innbygger

1 = grunnskole 2 = videregående utdanning 3 = høyere utdanning

Fra \ Til	Høyeste utdanning	Oslo/Akershus	Østland kyst	Østland innland	Agder/Rogaland	Vestlandet	Trøndelag	Nord-Norge	Totalt Fra
Oslo/Akershus	1		-0,18	-0,01	-0,04	0,03	-0,03	-0,02	-0,25
	2		0,00	0,03	-0,04	-0,02	-0,04	-0,05	-0,12
	3		0,12	-0,01	-0,07	-0,02	0,05	0,01	0,08
Østland kyst	1	0,14		0,04	0,00	0,06	0,00	0,03	0,28
	2	0,00		0,01	-0,03	-0,01	-0,02	-0,03	-0,09
	3	-0,23		-0,05	-0,12	-0,08	0,01	-0,04	-0,50
Østland innland	1	0,01	-0,09		-0,02	0,02	-0,03	-0,01	-0,12
	2	-0,08	-0,03		-0,03	-0,03	-0,05	-0,05	-0,27
	3	0,05	0,11		-0,04	-0,01	0,10	0,03	0,23
Agder/Rogaland	1	0,08	0,00	0,02		0,11	0,00	0,03	0,24
	2	0,06	0,04	0,02		0,03	0,00	0,00	0,15
	3	0,15	0,13	0,02		0,09	0,08	0,07	0,54
Vestlandet	1	-0,05	-0,10	-0,02	-0,11		-0,06	-0,04	-0,37
	2	0,03	0,02	0,02	-0,03		-0,02	-0,01	0,00
	3	0,03	0,08	0,00	-0,08		0,09	0,04	0,15
Trøndelag	1	0,09	-0,01	0,03	-0,01	0,08		0,05	0,24
	2	0,11	0,05	0,05	0,01	0,04		0,01	0,27
	3	-0,22	-0,02	-0,08	-0,13	-0,15		-0,09	-0,69
Nord-Norge	1	0,04	-0,07	0,01	-0,05	0,06	-0,05		-0,06
	2	0,10	0,06	0,04	0,00	0,02	-0,02		0,20
	3	-0,10	0,06	-0,04	-0,12	-0,06	0,09		-0,19

Kilde: Egne beregninger

kvinner med kun grunnskoleutdanning størst reduksjon i utflyttingstilbøyeligheten på Vestlandet og i Oslo/Akershus, mens Østlandet kyst viser den største økningen i utflyttingsraten. Det siste har bl.a. sammenheng med at nesten hele reduksjonen i utflyttingsraten i hovedstadsregionen skyldes reduksjon i utflyttingstilbøyeligheten til Østlandet kyst.

For kvinner med videregående utdanning blir det relativt små endringer i flytteferden. Det indre Østlandet får størst reduksjon i utflyttingstilbøyeligheten, mens Trøndelag får en tilsvarende økning i utflyttingsraten.

For kvinner med høyere utdanning blir rateendringene noe mindre enn hos menn. Sterkest nedgang i utflyttingsraten får Trøndelag og Østlandet kyst, noe som først og fremst skyldes reduksjon i utflyttingstilbøyeligheten til hovedstadsregionen. En relativt svak vekst i arbeidsmarkedet gir Agder/Rogaland den sterkeste økningen i utflyttingsratene for kvinner med høyere utdanning. Agder/Rogaland skiller seg dessuten ut som den eneste regionen der kvinner får økning i utflyttingstilbøyeligheten i samtlige utdanningsgrupper.

De framskrevne endringene i flytteferden som er vist over, sier oss hvor mye endringene blir i utflyttingstilbøyeligheten i hver av persongruppene i hver av regionene. Skal disse framskrivingene tolkes i en befolkningsframskriving, blir endringene i flyttebalansen større, ved at en økning i utflyttingstilbøyeligheten motsvares av en nedgang i innflyttingstilbøyeligheten, og omvendt at en nedgang i utflyttingstilbøyeligheten motsvares av en økning i tilbøyeligheten til å flytte inn.

Betydelige endringer i flytteferd vil få stor betydning for framskrevet befolkning. I tillegg vil framskrevet nivå og kjønns-, alders- og utdanningsstruktur i befolkningen få stor betydning for flyttebalansen i regionene.

Framskrevet befolkning og flytting

Aldersintervallet 16-44 år

I tabell 3 er det for perioden 1990-2000 vist framskrevet befolkning i aldersgruppen 16-44 år etter kjønn, utdanning og region. De gjennomsnittlige årlige prosentendringene av befolkningen, er videre dekomponert etter hvor stor andel av endringene som skyldes innenlandsk flytting og

Tabell 3. Framskrevet endring i befolkningen 16-44 år etter kjønn, utdanning og region, dekomponert etter betydningen av flytting og andre faktorer. Gjennomsnittlig årlig prosentendring. 1990-2000.

		Grunnskolenivå			Videregående utdanning			Høyere utdanning		
		Endringene skyldes		Andre faktorer	Endringene skyldes		Andre faktorer	Endringene skyldes		Andre faktorer
		Total endring	Flytting		Total endring	Flytting		Total endring	Flytting	
Oslo/ Akershus	Menn	-0,8	0,6	-1,4	-0,3	0,6	-0,9	1,3	0,6	0,7
	Kvinner	-2,3	0,7	-3,0	-1,5	1,3	-2,8	4,1	0,4	3,7
	Totalt	-1,5	0,7	-2,2	-0,9	0,9	-1,8	2,8	0,5	2,3
Østland kyst	Menn	-1,2	0,0	-1,2	-0,2	0,1	-0,3	-0,3	0,2	-0,5
	Kvinner	-1,6	-0,3	-1,3	-0,8	0,0	-0,8	2,2	1,0	1,2
	Totalt	-1,4	-0,2	-1,2	-0,5	0,1	-0,6	1,0	0,6	0,4
Østland innland	Menn	-0,8	0,0	-0,8	-0,3	-0,2	-0,1	-0,9	-0,3	-0,6
	Kvinner	-1,8	0,3	-2,1	-0,3	0,3	-0,6	1,6	0,2	1,4
	Totalt	-1,3	0,2	-1,5	-0,3	0,0	-0,3	0,5	0,0	0,5
Agder/ Rogaland	Menn	-0,6	-0,3	-0,3	0,0	-0,1	0,1	-0,7	-0,7	0,0
	Kvinner	-1,9	-0,5	-1,4	-0,6	-0,3	-0,3	2,1	-0,8	2,9
	Totalt	-1,2	-0,4	-0,8	-0,3	-0,2	-0,1	0,8	-0,7	1,5
Vestlandet	Menn	-0,8	0,0	-0,8	-0,5	-0,6	0,1	-0,6	-0,7	0,1
	Kvinner	-1,8	0,1	-1,9	-0,8	-0,5	-0,3	1,6	-1,0	2,6
	Totalt	-1,3	0,0	-1,3	-0,6	-0,5	-0,1	0,5	-0,8	1,3
Trøndelag	Menn	-1,4	-0,1	-1,3	-0,5	-0,3	-0,2	0,0	0,2	-0,2
	Kvinner	-2,2	-0,2	-2,0	-1,0	-0,3	-0,7	2,4	0,3	2,1
	Totalt	-1,8	-0,2	-1,6	-0,7	-0,3	-0,4	1,3	0,3	1,0
Nord- Norge	Menn	-1,6	-0,5	-1,1	-0,3	0,3	-0,6	-0,4	-0,2	-0,2
	Kvinner	-3,1	-0,3	-2,8	-1,4	-1,0	-0,4	1,8	-0,8	2,6
	Totalt	-2,3	-0,4	-1,9	-0,8	-0,3	-0,5	0,7	-0,5	1,2
Hele landet	Menn	-1,0	0,0	-1,0	-0,3	0,0	-0,3	0,1	0,0	0,1
	Kvinner	-2,1	0,0	-2,1	-0,9	0,0	-0,9	2,7	0,0	2,7
	Totalt	-1,5	0,0	-1,5	-0,6	0,0	-0,6	1,5	0,0	1,5

Kilde: Egne beregninger

hvor mye som kan tillegges andre faktorer. Flyttingenes bidrag er satt til samlet framskrevet nettoflytting for hver av persongruppene for hvert av årene i framskrivningsperioden. Andre faktorer som har betydning for befolkningsendringene, kan sammenfattes i endringer som skyldes netto innvandring fra utlandet, endringer som skyldes at befolkningen i hver av regionene endrer sitt utdanningsnivå, endringer som skyldes naturlig aldring (kohorteffekter) og endringer som skyldes dødelighet.

Tabellen viser en klar vridning av utdanningsstrukturen fra lavere mot høyere utdanning. På landsbasis blir det en nedgang i befolkningen med utdanning på grunnskolenivå gjennom hele framskrivningsperioden. Nedgangstakten er betydelig sterkere i den første halvdel av 1990-tallet, og betydelig sterkere hos kvinner enn hos menn. Forklaringen er først og fremst å finne i tendensen til at en stadig større andel av befolkningen tar utdanning ut over grunnskolenivået. En reduksjon i antall personer som avslutter grunnskolen i begynnelsen av framskrivningsperioden, bidrar også til at "beholdningen" av personer med kun grunnskoleutdanning reduseres.

De samme faktorene er også med på å redusere antall personer med videregående utdanning utover i framskrivningsperioden. Nedgangstakten er betydelig sterkere hos kvinner enn hos menn. Til forskjell fra endringene i befolkningen med grunnskoleutdanning, kommer den sterkeste nedgangstakten av personer med videregående utdanning først i den siste halvdel av 1990-tallet. Denne forskjellen har bl.a. sammenheng med, at en reduksjon av antall personer i de aldersgrupper da det er vanlig å ta videregående utdanning, kommer noe senere enn tilsvarende reduksjon i antall personer i grunnskolealder.

Redusjonen av antall personer i begge de to laveste utdanningsgruppene motsvarer en økning i antall personer med høyere utdanning. Den sterke veksstakten av personer med høyere utdanning i denne aldersgruppen, skyldes nesten utelukkende en økning i antall kvinner med høyere utdanning.

De regionale framskrivingene viser gjennomgående en nedgang i befolkningen med bare *grunnskoleutdanning*. Den sterkeste nedgangstakten i befolkningen med dette utdanningsnivået kommer i Nord-Norge og Trøndelag, mens den laveste nedgangstakten kommer i Agder/Rogaland.

Det er faktorene utenom flytting som synes å være av størst betydning for endringene. Disse endringsfaktorene bidrar gjennomgående til en reduksjon i denne utdanningsgruppen. Flyttingene må nødvendigvis bidra i forskjellig retning i de forskjellige regionene. Størst betydning synes flyttingene å få i Oslo/Akershus, Nord-Norge og Agder/Rogaland.

For hovedstadsregionen er flyttekomponenten gjennomgående positiv i hele framskrivningsperioden, og flyttingene bidrar her betydelig til å redusere den meget sterke nedgangstakten som er å finne i de øvrige endringsfaktorene

for personer med utdanning på grunnskolenivå. Den positive nettoinnflyttingen til hovedstadsregionen tiltar i styrke utover på 1990-tallet, og aller sterkest for kvinner. Denne utviklingen i nettoinnflyttingen har bl.a. sammenheng med en relativt svakere nedgang i arbeidsmarkedsutviklingen for denne utdanningsgruppen. Spesielt viktig er endringen i arbeidsmarkedet i forhold til de øvrige østlandsregionene, der endringene i arbeidsmarkedet har stor effekt på flytteatferden til og fra hovedstadsregionen.

Forverringen i framskrevet flyttebalanse for personer med grunnskoleutdanning i Østlandet kyst, Agder/Rogaland og Trøndelag, har bl.a. sammenheng med en svakere arbeidsmarkedsutvikling i forhold til regioner som disse regionene tradisjonelt har et stort flytteomfang med. For Nord-Norge bidrar en relativt svak nedgang i arbeidsmarkedet for personer med grunnskoleutdanning mot slutten av framskrivningsperioden til en reduksjon i nettoutflyttingen.

De regionale framskrivingene av personer med *videregående utdanning* viser, med unntak av menn i Agder/Rogaland, en nedgangstakt i samtlige regioner. Nedgangstakten blir sterkest for Oslo/Akershus og Nord-Norge. Betydningen av innenlandsk flytting synes å være en like viktig endringsfaktor som de øvrige faktorene.

Hovedstadsregionens sterke nedgangstakt i framskrevet befolkning med videregående utdanning, kommer til tross for en betydelig framskrevet nettoinnflytting av personer med dette utdanningsnivået. Dette har sammenheng med at tendensen til å ta utdanning ut over videregående skole synes å bli betydelig større i Oslo/Akershus enn i de øvrige regionene. Av endringskomponenten som skyldes andre faktorer enn innenlandsk flytting, får hovedstadsregionen en nedgangstakt som er tre ganger så sterk som landsgjennomsnittet. Endringene er betydelige for begge kjønn, men blir mest markante for kvinner. I de øvrige regionene blir nedgangstakten av personer med videregående utdanning sterkest i Nord-Norge, Trøndelag og Vestlandet.

Flyttekomponenten viser at det er hovedstadsregionen som får den klart sterkeste nettogevinsten av innenlandsk flytting for personer med videregående utdanning. Spesielt blir flyttegevinsten stor for kvinner, mens menn viser en betydelig nedgang i nettoinnflyttingen mot slutten av 1990-tallet. Det siste har sammenheng med en endring i framskrevet flytteatferd på grunn av et relativt svekket arbeidsmarked for menn med dette utdanningsnivået. Utslagene blir merkbare bl.a. fordi forverringen skjer i forhold til arbeidsmarkedene i de øvrige østlandsregionene, som har stort flytteomfang med hovedstadsregionen.

I de øvrige regionene blir det for det meste nettoutflytting for personer med videregående utdanning. Særlig merkbart blir nettoflyttetapet på Vestlandet, i Trøndelag og i Nord-Norge. I de to første regionene gjelder dette like mye menn som kvinner, mens det i Nord-Norge rammer kvinner. Endringene i flyttebalansene kan i betydelig grad tilskrives relative endringer i arbeidsmarkedsutviklingen mellom

regioner der arbeidsmarkedene har stor effekt på flyttetilbøyeligheten.

For personer med *høyere utdanning* viser framskrivingene en vekst for samtlige regioner. Det er kvinnene som bidrar sterkest til denne utviklingen, mens menn bidrar til nedgang i flere av regionene.

Oslo/Akershus får den klart sterkeste veksttakten i denne utdanningsgruppen. Som beskrevet over, synes hovedstadsregionen å få en relativt sterk vekst av personer som tar utdanning ut over videregående skole. Dette gjenspeiles i den sterke veksttakten som skyldes andre faktorer enn innenlandsk flytting. Regionen utmerker seg ved at menn også bidrar betydelig til den sterke veksten i denne utdanningsgruppen.

Av de øvrige regionene er det Trøndelag som får den sterkeste veksttakten av personer med høyere utdanning i denne aldersgruppen, noe som i sin helhet skyldes endringen i antall kvinner med høyere utdanning. Lavest vekst får Vestlandet og det indre Østlandet. Menn bidrar sterkest til å redusere veksten i denne utdanningsgruppen i det indre Østlandet og Agder/Rogaland.

Det blir en sterkere tendens til å ta utdanning ut over videregående skole i regionene utenom Østlandet når vi ser bort fra hovedstadsregionen. Det er i imidlertid grunn til å tro at den sterke veksten i framskrivingen av personer med høyere utdanning i Oslo/Akershus, bl.a. gjenspeiler det forhold at flere personer fra de øvrige østlandsregionene flytter og tar sin høyere utdanning i hovedstadsregionen.

Endringer som skyldes innenlandske flyttinger bidrar i betydelig grad til det regionale endringsforløp som er framskrevet for personer med høyere utdanning. I Oslo/Akershus bidrar nettoinnflyttingen betydelig til den sterke veksten i denne gruppen. I de øvrige regionene er flyttingene av størst betydning for endringene av folketallet med høyere utdanning i Agder/Rogaland og på Vestlandet. Befolkningen i begge regionene viser imidlertid en stor tilbøyelighet til å ta utdanning ut over videregående skole, men mye av denne veksten reduseres på grunn av stort flyttetap. På Vestlandet bidrar den sterke nettoutflyttingen av personer med høyere utdanning til at regionen får den laveste veksttakten av personer i denne gruppen. Endringene har sammenheng med befolkningsstrukturelle forhold, men arbeidsmarkedsendringene er også med på å endre

Tabell 4. Framskrevet endring i befolkningen 45-74 år etter kjønn, utdanning og region, dekomponert etter betydningen av flytting og andre faktorer. Gjennomsnittlig årlig prosentendring 1990-2000

		Grunnskolenivå			Videregående utdanning			Høyere utdanning		
		Endringene skyldes		Andre faktorer	Endringene skyldes		Andre faktorer	Endringene skyldes		Andre faktorer
		Total endring	Flytting		Total endring	Flytting		Total endring	Flytting	
Oslo/ Akershus	Menn	-0,4	-0,5	0,1	1,2	-0,2	1,4	2,1	0,0	2,1
	Kvinner	-0,9	-0,3	-0,6	1,0	-0,1	1,1	2,8	-0,1	2,9
	Totalt	-0,7	-0,4	-0,3	1,1	-0,1	1,2	2,4	-0,1	2,5
Østland kyst	Menn	-1,3	0,2	-1,5	1,5	0,1	1,4	3,2	0,2	3,0
	Kvinner	-1,3	0,2	-1,5	1,7	0,2	1,5	4,6	0,1	4,5
	Totalt	-1,3	0,2	-1,5	1,6	0,1	1,5	3,7	0,1	3,6
Østland innland	Menn	-1,1	0,4	-1,5	1,3	0,3	1,0	4,6	0,5	4,1
	Kvinner	-1,3	0,2	-1,5	1,5	0,2	1,3	5,2	0,6	4,6
	Totalt	-1,2	0,3	-1,5	1,4	0,3	1,1	4,9	0,5	4,4
Agder/ Rogaland	Menn	-0,7	-0,1	-0,6	1,7	0,1	1,6	3,3	0,2	3,1
	Kvinner	-0,8	0,1	-0,9	1,8	0,0	1,8	4,3	0,2	4,1
	Totalt	-0,8	0,0	-0,8	1,7	0,1	1,6	3,7	0,2	3,5
Vestlandet	Menn	-0,8	0,0	-0,8	1,6	-0,1	1,7	3,3	-0,1	3,4
	Kvinner	-1,2	0,0	-1,2	1,7	-0,1	1,8	4,1	0,0	4,1
	Totalt	-1,1	0,0	-1,1	1,6	-0,1	1,7	3,6	-0,1	3,7
Trøndelag	Menn	-1,0	0,0	-1,0	1,4	0,0	1,4	3,5	0,2	3,3
	Kvinner	-1,4	0,0	-1,4	2,2	0,1	2,1	4,5	0,2	4,3
	Totalt	-1,2	0,0	-1,2	1,8	0,0	1,8	4,0	0,2	3,8
Nord- Norge	Menn	-0,9	0,0	-0,9	1,8	-0,1	1,9	4,5	-0,1	4,6
	Kvinner	-1,1	-0,1	-1,0	2,5	-0,1	2,6	4,7	0,4	4,3
	Totalt	-1,0	-0,1	-0,9	2,1	-0,1	2,2	4,6	0,1	4,5
Hele landet	Menn	-0,9	0,0	-0,9	1,5	0,0	1,5	3,1	0,0	3,1
	Kvinner	-1,1	0,0	-1,1	1,6	0,0	1,6	4,0	0,0	4,0
	Totalt	-1,0	0,0	-1,0	1,6	0,0	1,6	3,4	0,0	3,4

Kilde: Egne beregninger

flytteatferden. Det siste er spesielt tilfelle i Agder/Rogaland, der en relativt svakere vekst i arbeidsmarkedet for personer med høyere utdanning, er med på å forverre flytebalansen i denne utdanningsgruppen.

Aldersintervallet 45-74 år

Befolkningsframskrivingene i denne aldersgruppen avhenger av endringer i strukturelle forhold, som befolkningsstørrelse og kjønns-, alders- og utdanningsstrukturen i regionenes befolkning. Flytteatferden er i hovedtrekk bestemt av flyttetilbøyeligheten i basisperioden 1986-1990. Av endringsfaktorene utenom innenlands flytting, er det kohorteffekten som har størst betydning for vridninger i utdanningsstrukturen. Dessuten vil faktoren dodelighet få en langt sterkere betydning i denne aldersgruppen enn i aldersintervallet 16-44 år. De regionale framskrivingene for denne aldersgruppen er gjengitt i tabell 4.

Framskrivingene viser også for denne aldersgruppen en betydelig vridning i utdanningsstrukturen fra lavere mot høyere utdanning. Dette skjer først og fremst ved at nye årskull som erstatter tidligere årskull, har et noe høyere utdanningsnivå enn sine forgjengere. Utdanningsvridningen går som i den yngre aldersgruppen på bekostning av personer med utdanning på grunnskolennivå, men ikke på bekostning av personer med videregående utdanning. Det siste har bl.a. sammenheng med at antall personer som endrer sitt utdanningsnivå, blir av langt mindre betydning her enn for den yngre aldersgruppen. Som tabellen viser blir det en gjennomgående vekst av personer med videregående utdanning. Som i aldersgruppen 16-44 år er det kvinnene som viser den sterkeste nedgangen i den laveste utdanningsgruppen og den sterkeste veksten i gruppen med høyest utdanning, men kjønnsforskjellene er betydelig mer moderate.

Nedgangen i befolkningen med kun *grunnskoleutdanning* er felles for alle regioner. Sterkest blir nedgangstakten i Trøndelag og i østlandsregionene utenom Oslo/Akershus. Hovedstadsregionen og Agder/Rogaland skiller seg ut med den klart laveste nedgangstakten i denne utdanningsgruppen. De innenlandske flyttingene får liten betydning for endringene i denne gruppen i regionene utenom Østlandet. I Oslo/Akershus betyr nettoutflyttingen vel så mye for nedgangen i befolkningen som summen av de øvrige endringsfaktorene. Hovedstadsregionens nettoutflytting fører til en tilsvarende nettoinnflytting i de øvrige østlandsregionene, noe som er med på å redusere den betydelige nedgangstakten i denne utdanningsgruppen som skyldes andre faktorer enn flytting.

Økningen av personer med *videregående utdanning* er gjennomgående for samtlige regioner. Sterkest blir den prosentvise økningen i Nord-Norge og Trøndelag, der spesielt kvinnene bidrar sterkt til denne veksten. Lavest veksttakten innen denne utdanningsgruppen kommer i hovedstadsregionen, der veksttakten er om lag halvparten av det som er framskrevet for den nordligste regionen. Hovedstadsregionen skiller seg også ut ved at den sterkeste veksttakten i

denne utdanningsgruppen kommer hos menn og ikke hos kvinner.

Innenlands flytting synes å få en moderat betydning i forhold til de øvrige endringsfaktorene. Flyttingene får klart størst betydning for det indre Østlandet, der nettoinnflyttingen bidrar betydelig til befolkningsveksten i denne utdanningsgruppen. Med balansert flytting for personer med videregående utdanning, ville det indre Østlandet ha fått den laveste veksttakten i framskrevet befolkning med dette utdanningsnivået. For de øvrige regionene bidrar en svak nettoutflytting til å redusere noe av veksten i Oslo/Akershus, Vestlandet og Nord-Norge, mens en svak nettoinnflytting trekker i samme retning som de øvrige endringsfaktorene i Østlandet kyst og Agder/Rogaland, mens Trøndelag får balansert flytting.

Den klart sterkeste endringstakten i alle regionene kommer hos personer med *høyere utdanning*. Sterkest veksttakt får det indre Østlandet og Nord-Norge, der den første regionen får en svært sterk veksttakt hos kvinner. Hovedstadsregionen skiller seg ut også her, med den klart laveste veksttakten i denne utdanningsgruppen. Det er imidlertid viktig å være klar over at hovedstadsregionen hadde en betydelig større andel personer med høyere utdanning i denne aldersgruppen ved inngangen til framskrivingsperioden (se figur 3).

Flyttekomponenten er moderat i forhold til de øvrige endringsfaktorene. Det indre Østlandet viser også her den klart høyeste prosentvise nettoinnflytting, noe som gir et viktig bidrag til at regionen får den sterkeste veksttakten i befolkningen med høyere utdanning. I regionene Oslo/Akershus og Vestlandet bidrar en svak nettoutflytting av personer med høyere utdanning til å redusere noe av den framskrevne veksten i denne utdanningsgruppen. I de andre regionene trekker en viss nettoinnflytting av personer med høyere utdanning i samme retning som de øvrige endringsfaktorene.

Oppsummering

Befolkningsframskrivingen, som er utarbeidet ved hjelp av modellsystemet REGARD, indikerer en betydelig vridning i utdanningsstrukturen fra lavere mot høyere utdanning fram mot århundreskiftet. Det er kvinnene som bidrar mest til denne utviklingen.

I den yngste delen av personer i yrkesaktiv alder, blir det stadig fler som tar utdanning ut over videregående skole. Vridningen i utdanningsstrukturen hos de noe eldre i yrkesaktiv alder, skyldes at nye årskull som erstatter tidligere årskull har et høyere utdanningsnivå enn sine forgjengere.

Hovedstadsregionen synes å styrke sin posisjon som regionen med størst andel personer med høyere utdanning, noe som først og fremst skyldes vekst i aldersgruppen 16-44 år. Nord-Norge og det indre Østlandet, som har lavest andel personer med høyere utdanning ved inngangen til framskrivingsperioden, får begge en betydelig økning av

personer med høyere utdanning i aldersgruppen 45-74 år. Vestlandet synes å bli regionen med svakest vridning i utdanningsstrukturen fram mot århundreskiftet.

De innenlandske flyttingene bidrar betydelig til å endre folketallet i flere av regionene, både som følge av endret flytteatferd og av befolkningsstrukturelle forhold. Sterkest vekst medfører nettoinnflyttingen til hovedstadsregionen, men de øvrige østlandsregionene synes også å få flyttegevinst. Størst flyttetap synes å ramme Agder/Rogaland og Vestlandet, der en relativt svakere arbeidsmarkedsutvikling i alle utdanningsgruppene i den første regionen, bidrar betydelig til denne utviklingen. Nord-Norge får også et flyttetap, men en relativt gunstig arbeidsmarkedsutvikling er med på å redusere flyttetapet betydelig utover i framskrivingsperioden.

Referanser

Andreassen L., T.Andreassen, D.Fredriksen, G.Spurkland og Y.Vogt (1993): *Framskriving av arbeidsstyrke og utdanning - Mikrosimuleringsmodellen MOSART*, Rapporter 93/6, Statistisk sentralbyrå, Oslo.

Mohn K., L.S.Stambøl og K.Ø.Sørensen (1993): "REGARDs formelle struktur". Notater 93/3, Statistisk sentralbyrå, Oslo.

Mohn K., L.S.Stambøl og K.Ø.Sørensen (1994a): Regional arbeidsmarkedsutvikling mot år 2000. *Økonomiske analyser*, nr.4, Statistisk sentralbyrå, Oslo.

Mohn K., L.S.Stambøl og K.Ø.Sørensen (1994b): - *REGARD - Et regionalt modellsystem for arbeidsmarked og demografi*. Kommer i serien Sosiale og Økonomiske Studier, Statistisk sentralbyrå, Oslo.

Skoglund T., L.S.Stambøl og K.Ø.Sørensen (1990): "En regional modell for arbeidsmarked og flytting". Interne notater 90/27, Statistisk sentralbyrå, Oslo.

Stambøl, L.S. (1992): *Flytting og utdanning 1986-1989 - Noen resultater fra en undersøkelse av innenlandske flyttinger på landsdelsnivå og utdanning*. Rapporter 92/15, Statistisk sentralbyrå, Oslo

Stambøl, L.S. (1994a): En interaktiv analyse av sammenhengen mellom flytting, utdanning og arbeidsmarked i norske regioner. *Økonomiske analyser*, nr.3, Statistisk sentralbyrå, Oslo.

Stambøl, L.S. (1994b): *Flytting, utdanning og arbeidsmarked 1986-1990*. Kommer i serien Rapporter, Statistisk sentralbyrå, Oslo.

St.meld. nr. 4, (1992-1993), "Langtidsprogrammet 1994-1997".

Økonomisk-politisk kalender 1994

Januar

1. EØS-avtalen trer i kraft.
3. Torstein Moland avløser Hermod Skåland som sentralbanksjef.
8. Kaci Kullman Five sier fra om at hun ikke tar gjenvalg som formann i Høyre på årsmøtet til våren.
10. EU-kommisjonen legger frem utkast til svar på de norske fiskerikravene i forbindelse med medlemskapsforhandlingene. Norge får aksept for at fiskekvoteiene i de norske farvannene skal være uendret, samt at det skal gis full markedsadgang for norsk fisk fra første dag som EU-medlem. Kommisjonen godtar derimot ikke de norske kravene om at Norge skal ha full kontroll over fiskeres-sursene nord for den 62. breddegrad.
10. Statoil og det finske konsernet Neste undertegner en avtale om å slå sammen sine petrokjemiske virksomheter. Det nye selskapet, som får navnet Borealis, skal eies 50-50 av Statoil og Neste og ha hovedsete i København. Avtalen må godkjennes av styrene i de to selskapene, samt av norske og finske myndigheter.
11. Det Europeiske Monetære Institutt (EMI) åpnes. Instituttet er i henhold til Maastricht-avtalen forløperen til den europeiske sentralbanken. EMI har hovedsete i Frankfurt.
13. Utenriksminister Johan Jørgen Holst dør under et sykeleie på Sunnaas sykehus.
19. Samferdselsdepartementet gjør vedtak om at veiforbindelsen over Oslo-fjorden ved Drøbak skal skje via en undersjøisk tunnel. Departementet overprøver dermed Vegdirektoratets anbefaling om broforbindelse. Tunnelen vil stå ferdig tidligst i 1998.
21. Statoil gjør et mindre oljefunn i Barentshavet, rundt 40 km nordøst for Nordkapp. Dette er første gangen et slikt funn gjøres i dette området. Foreløpige undersøkelser tyder på at funnet inneholder forholdsvis begrensede oljemengder, i størrelsesorden 4-5 millioner fat.
24. Bjørn Tore Godal blir utnevnt til utenriksminister etter Johan Jørgen Holst. Grete Knudsen overtar som handelsminister etter Godal, mens Hill-Marta Solberg blir ny sosialminister.
26. Representanter for EU og EFTA blir enige om en tilleggspakke på over 400 direktiver og forordninger som skal inngå i EØS-avtalen. Den nye avtaledelen, som kalles EØS 2, dekker en rekke lover og regler for det indre markedet som er vedtatt etter august 1991. Den nye pakken må godkjennes av EFTA-landenes nasjonalforsamlinger.

28. Styrene i Postbanken og Postgiro slutter seg til forslaget om å slå sammen de to institusjonene fra og med 1. januar 1995. Stortinget vil trolig ta stilling til sammenslåingen i løpet av vårsesjonen 1994.

30. Verdens seks ledende produsenter av aluminium blir enige om å redusere overskuddsproduksjonen på verdensmarkedet. I en kunngjøring fra et møte mellom representanter fra EU, USA, Russland, Canada, Australia og Norge opplyses det imidlertid ikke noe om hvor mye de enkelte landene vil redusere sin produksjon.

Februar

3. Det britiske firmaet Tarmae og norske Noran A/S legger frem planer om bygging av et pukkverk i Jøssingfjord i Sokndal. Anlegget er kostnadsberegnet til 750 millioner kroner.
4. EU-kommisjonen vedtar minstepriser for en rekke fiskearter, deriblant torsk, hyse og laks, etter omfattende uroligheter og demonstrasjoner blant franske fiskere. Minsteprisordningen trer i kraft umiddelbart, og skal foreløpig vare til 15. mars i år.
7. Den britiske energiministeren Tim Eggar sier foreløpig nei til en reforhandling av Frigg-avtalen om transport av naturgass til Storbritannia. Denne avtalen løper ut i 1997, når Frigg-feltet er tømt i henhold til planene. Dette legger blant annet hindringer i veien for gassleveranser fra Norge til det britiske elektrisitetsverket National Power, på vel 2 milliarder kubikkmeter gass årlig.
8. Norges Bank senker dagslånsrenten til bankene fra 7 til 6,75 prosent. Renten på bankenes folioinnskudd settes ned tilsvarende, til 4,75.
12. De XVII. olympiske vinterleker på Lillehammer åpnes. Lekene avsluttes etter 15 dager med strålende vær og 10 norske gullmedaljer.
15. Bergenshalvøens Kommunale Kraftselskap (BKK) får kontrakt på levering av elektrisk kraft til Trollterminalen på Kollsnes. Leveransene vil gi BKK en inntekt på over 1 milliard kroner pr år.
17. Tyske Bundesbank setter ned diskontoen med et halvt prosentpoeng - til 5,25 prosent.
18. Et offentlig utvalg, ledet av professor Aanund Hylland, avgir sin innstilling om den fremtidige rollen til private pensjonsforsikringer. Utvalget foreslår å opprettholde skattelette for sparing til alderdommen, men at det ikke lenger skal være en forutsetning at sparingen inneholder et forsikringselement. Kriteriet for skattefradrag er at sparing-

en er bundet frem til pensjonsalderen, og at utbetalingen deretter skjer over en viss lengde.

24. Regjeringen legger frem en ny Stortingsmelding om petroleumsvirksomheten (St.meld. nr. 26, 1993-94), der det åpnes for leteboring i nye områder utenfor kysten av Midt-Norge og Nordland, samt i en begrenset del av Skagerrak. Omstridte områder rundt Lofoten skjermes for letevirksomhet.

Mars

1. Sverige og Finland kommer til enighet med EU i forhandlingene om EU-medlemskap. For Norge gjenstår det noen uavklarte problemer, spesielt innenfor områdene jordbruk og fiske. Forhandlingene gjenopptas etter en pause på fem dager.

7. Norge og EU avbryter midlertidig forhandlingene om medlemskap, etter at det ikke var mulig å nå frem til enighet om fiskekvote i norske farvann. Jordbrukskapitlet er derimot forhandlet ferdig. Ved et norsk EU-medlemskap er hovedprinsippet at EU-priser skal gjøres gjeldende fra første dag. For enkelte produkter, deriblant kjøtt, kraftfor, hermetiske grønnsaker og en del meieriprodukter, får imidlertid Norge i en overgangsperiode lov til å beholde et system som begrenser importen.

7. Aker Stord får kontrakt på sammenkopling av dekk og betongunderstell til Troll fase I. Tilsammen har dermed Aker-konsernet sikret seg kontrakter til denne delen av Troll-utbyggingen på rundt 10 milliarder kroner.

11. I en innstilling om fremtidig studiefinansiering går Kirke- og utdanningskomiteen i Stortinget inn for å trappe opp stipendandelen av studielånet til 30 prosent innen 1997.

11. Staten gir sin tilslutning til forslaget fra Norsk Hydros styre om å foreta en kapitalutvidelse på inntil 5 milliarder kroner. Regjeringen sier at den vil delta i kapitalutvidelsen, slik at Staten beholder aksjemajoriteten i Hydro.

15. Norge og EU blir enige om en fiskeriavtale. Fiskerkapitlet innebærer at Spania får en kvote på vel 4000 tonn torsk i norske farvann fra og med 1995. Norge skal fortsatt ha råderetten over fiskeressursene nord for 62. breddegrad frem til juli 1998. Etter dette skal EU formelt overta styringen, men avtalen inneholder erklæringer om at EU vil legge det norske forvaltningsregimet for fiskeressursene til grunn. For videreførelst fisk er utgangspunktet at Norge får full markedsadgang fra første medlemskapsdag. Det skal imidlertid etableres et overvåkingssystem som i en overgangsperiode kan utløse importbegrensninger på visse fiskeslag.

18. Den svenske regjeringen beslutter at den svenske folkeavstemningen om EU-medlemskap skal avholdes 13. november.

19. Den internasjonale rammeavtalen om klimaendring trer i kraft. Klimakonvensjonen, som ble undertegnet av 159 land på FN's klimakonferanse i Rio de Janeiro i 1992, forplikter landene til å utarbeide en handlingsplan for klima-tiltak. Siktet målet er å stabilisere nasjonale utslipp i år 2000 på 1990-nivå.

21. Aker Contracting får kontrakt på installering av en ny prosessmodul på Frigg-feltet. Ombyggingskontrakten, som er tildelt av Elf Petroleum Norge, har en samlet verdi på 200 millioner kroner.

26. På et møte i Geneve vedtar OPEC å opprettholde dagens kvoter, med en samlet produksjon på 24,5 millioner fat råolje per dag.

30. Kværner Energy A/S skal levere turbiner og mekanisk utstyr til vannkraftprosjektet Natpha Jhakri i India. Leveransene har en verdi på 350 millioner kroner.

30. EU-landene kommer frem til en avklaring om nye stemmeretsregler innenfor en utvidet union. Det siste kapitlet i forhandlingene mellom EU og de fire søkerlandene – om institusjonelle forhold – kan dermed lukkes.

April

10. Fellesforbundet og Teknologibedriftenes Landsforening (TBL) kommer til enighet i forhandlingene om en ny lønnsavtale. Avtalen innebærer 1 krone i generelt tillegg fra 1. april i år. Lokale forhandlinger skal føres ut fra den enkelte bedrifts økonomiske evne. Partene er enige om å utrede mer fleksible arbeidstidsordninger frem til 1995.

10. Jan Petersen overtar som formann i Høyre etter Kaci Kullman Five.

12. Forhandlere fra EU og Norge undertegner den endelige avtaleteksten for Norges medlemskap i EU.

14. Tyske Bundesbank setter ned diskontoen med 25 basispunkter - til 5,00 prosent. Lombardrenten senkes samtidig til 6,50 prosent.

14. Den nye GATT-avtalen (Uruguay-runden) undertegnes av 122 land. Samtidig opprettes en ny frihandelsorganisasjon, World Trade Organization (WTO), som skal erstatte GATT.

24. Det avdekkes at meglerhuset Carnegi har tapt over 200 millioner kroner på store transaksjoner i rente- og obligasjonsmarkedet.

25. Norsk Hydro legger frem resultatregnskap for 1. kvartal 1994. Regnskapet viser et driftsoverskudd på nesten 1,6 milliarder kroner for perioden. Den største resultatfremgangen i forhold til 1. kvartal 1993 er kommet på landbruksområdet.

25. Regjeringen foreslår sammenslåing av Postbanken og Postgiro fra 1. januar 1995 (jfr. også 28/1). Den nye banken, som skal eies fullt ut av staten ved Postverket, får en forvaltningskapital på 76 milliarder kroner, og blir den fjerde største banken i landet.

29. Gassrørledningen Zeepipe blir offisielt åpnet. Rørledningen skal transportere naturgass fra Troll-feltet til Zeebrugge i Belgia.

29. Partene i hovedoppgjøret i offentlig sektor kommer frem til et anbefalt forslag. Den nye lønnsavtalen gir alle ansatte i staten og kommunene en lønnsøkning på 2100 kroner fra 1. mai i år. I tillegg er det satt av rammer til lokale lønnsjusteringer.

Juni

3. Regjeringen legger frem en stortingsmelding (St.meld. nr. 40 1993-94) om norsk EU-medlemskap.

6. Stortinget vedtar å omgjøre Televerket fra en forvaltningsenhet til et statlig aksjeselskap.

11. Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti kommer til forlik i Stortinget om Revidert nasjonalbudsjett for 1994. Forliket innebærer bl.a. at momskompensasjonen for visse matvarer ikke blir redusert som foreslått av Regjeringen. Inndekning skjer blant annet ved økning i avgiftene på sigareetter og økning i produksjonsavgiften på elektrisk kraft. Som en del av avtalen om revisert budsjett blir også renten på lån i Statens lånekasse for utdanning senket fra 8,5 til 7,5 prosent for lån som har løpt i mindre enn syv år.

Mai

4. EU-parlamentet godkjenner medlemskapsavtalen med de fire nye søkerlandene, deriblant Norge.

6. Regjeringen legger frem Revidert nasjonalbudsjett for 1994. Budsjettet inneholder blant annet forslag om en økning av bensinavgiften på 25 øre pr. liter, samt økt formuesskatt.

11. Tyske Bundesbank setter ned diskontoen med et halvt prosentpoeng - til 4,50 prosent. Lombardrenten senkes samtidig til 6 prosent.

18. Saga Petroleum A/S avslutter boring og testing av to letebrønner sørvest for Snorre-feltet. Det ble gjort lovende funn av hydrokarboner i begge brønnene.

20. Den norske Bank gjennomfører en rettet emisjon på 53 millioner aksjer. Med en pris pr. aksje på 16,75 kroner blir DnB tilført 888 millioner kroner i ny aksjekapital.

25. EU vedtar det såkalte oljedirektivet. Direktivet regulerer letingen etter olje og gass, blant annet i Nordsjøen. Norge har vært aktivt med på utformingen av direktivet gjennom EU-forhandlingene. Uansett om Norge blir medlem eller ikke, vil oljedirektivet, etter behandling både nasjonalt og i EØS-sammenheng, bli gjort gjeldende for norsk sokkel, som en del av EØS-avtalen.

Tabell- og diagramvedlegg

Innhold

Side

A. Nasjonalregnskap for Norge¹⁾

Tabell A1	Bruttoproduksjon, vareinnsats og bruttonasjonalprodukt. Løpende priser. Mill. kr	1*
Tabell A2	Bruttonasjonalprodukt etter anvendelse. Løpende priser. Mill. kr	2*
Tabell A3	Bruttonasjonalprodukt etter anvendelse. Faste 1991-priser. Mill. kr	3*
Tabell A4	Bruttonasjonalprodukt etter næring. Faste 1991-priser. Mill. kr	4*
Tabell A5	Produksjon og inntekt. Løpende priser. Mill. kr.....	5*
Tabell A6 (1.12):	Utenriksregnskap. Sammendrag. Mill. kr	6*
Tabell A7	Bruttonasjonalprodukt etter anvendelse. Løpende priser. Prosent endring fra året før	7*
Tabell A8	Bruttonasjonalprodukt etter næring. Faste 1991-priser. Prosent endring fra året før	8*
Tabell A9	Privat konsum. Volum- og prisendring i prosent	9*
Tabell A10	Bruttoinvestering i fast kapital etter art og næring. Volum- og prisendring i prosent	10*
Tabell A11	Eksport av varer og tjenester. Volum- og prisendring i prosent	11*
Tabell A12	Import av varer og tjenester. Volum- og prisendring i prosent	12*
Tabell A13	Bruttoproduksjon etter næring. Faste 1991-priser. Mill. kr.....	13*
Tabell A14	Vareinnsats etter næring. Faste 1991-priser. Mill. kr	14*
Tabell A15	Privat konsum. Løpende priser. Mill. kr.....	15*
Tabell A16	Privat konsum. Faste 1991-priser. Mill. kr	16*
Tabell A17	Bruttoinvestering i fast kapital etter art og næring. Løpende priser. Mill. kr	17*
Tabell A18	Bruttoinvestering i fast kapital etter art og næring. Faste 1991-priser. Mill. kr.....	18*
Tabell A19	Eksport av varer og tjenester. Løpende priser. Mill. kr	19*
Tabell A20	Eksport av varer og tjenester. Faste 1991-priser. Mill. kr	20*
Tabell A21	Import av varer og tjenester. Løpende priser. Mill. kr	21*
Tabell A22	Import av varer og tjenester. Faste 1991-priser. Mill.kr	22*

B. Konjunkturindikatorer for Norge

Tabell B1:	Olje- og gassproduksjon	23*
Tabell B2:	Produksjonsindeksen etter næring og anvendelse	23*
Tabell B3:	Industriproduksjon - produksjonsindeksen.....	23*
Tabell B4:	Ordretilgang - industri	24*
Tabell B5:	Ordrereserver - industri	24*
Tabell B6:	Påløpte investeringskostnader for oljeutvinning.....	25*
Tabell B7:	Industriinvesteringer i verdi - investeringsundersøkelsen	25*
Tabell B8:	Boligbygging	25*
Tabell B9:	Detaljomsetningsvolum - sesongjustert indeks.....	26*
Tabell B10:	Detaljomsetningsvolum mv. - endring fra foregående år	26*
Tabell B11:	Arbeidsmarkedet - arbeidskraftundersøkelsen	26*
Tabell B12:	Arbeidsmarkedet - arbeidskontorenes registreringer.....	26*
Tabell B13:	Timefortjeneste.....	27*
Tabell B14:	Konsumprisindeksen.....	27*
Tabell B15:	Engrospriser.....	27*
Tabell B16:	Utenrikshandel - verditall	28*
Tabell B17:	Utenrikshandel - indekser	28*

Diagrammer

Olje- og gassproduksjon	29*
Produksjonsindeksen	29*
Ordreindeksen - industri	30*
Byggearealstatistikk og boliglån, nye boliger	31*
Ordreindeksen - bygge- og anleggsvirksomhet.....	31*
Arbeidsledighet og sysselsetting	32*
Antatte og utførte investeringer i industrien	32*
Detaljomsetning mv.....	32*
Lønninger	32*
Konsum- og engrospriser.....	33*
Nominell rente på tre-måneders plasseringer	33*
Utenrikshandel	33*

1) Tallene i parentes gir henvisning til tabellene i NOS Nasjonalregnskapsstatistikk 1988.

C. Nasjonalregnskapstall for utvalgte OECD-land

Tabell C1:	Bruttonasjonalprodukt.....	34*
Tabell C2:	Privat konsum.....	34*
Tabell C3:	Offentlig konsum.....	34*
Tabell C4:	Bruttoinvesteringer i fast realkapital	35*
Tabell C5:	Eksport av varer og tjenester	35*
Tabell C6:	Import av varer og tjenester	35*
Tabell C7:	Privat konsum.....	36*
Tabell C8:	Arbeidsledighet	36*

D. Konjunkturindikatorer for utlandet

Tabell D1:	Sverige	37*
Tabell D2:	Danmark	37*
Tabell D3:	Storbritannia.....	37*
Tabell D4:	Tyskland (vest)	38*
Tabell D5:	Frankrike	38*
Tabell D6:	USA.....	38*
Tabell D7:	Japan	38*

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell nr.A 1 Bruttoproduksjon, vareinnsats og bruttonasjonalprodukt. Løpende priser. Mill. kr

	1992	1993	93.1	93.2	93.3	93.4	94.1
Bruttoproduksjon	1347487	1396582	335781	342103	346258	372440	352066
Fastlands-Norge	1160730	1195814	286340	292514	296585	320376	302072
Vareinnsats	644533	662918	158668	163579	161148	179523	167143
Fastlands-Norge	575906	590282	141291	145830	143096	160066	147511
Bruttonasjonalprodukt	702954	733664	177113	178524	185110	192918	184923
Fastlands-Norge	584823	605532	145049	146684	153489	160310	154561

Uoverenstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

1.kvartal 1994 er tildels basert på framskrivninger.

REVISJONER AV DE KVARTALSVISE NASJONALREGNSKAPSTALLENE

De kvartalsvise nasjonalregnskapstallene kan bli endret for hvert nytt kvartal som beregnes og publiseres. Dette skyldes hovedsakelig:

- i) Ny informasjon.
Det tas løpende inn ny informasjon om alle kvartalene i inneværende år. Særlig gjelder dette siste kvartal hvor datagrunnlaget er ufullstendig, og beregningene derfor i større grad er basert på anslag.
- ii) Skifte av basisår.
I det kvartalsvise nasjonalregnskapet skiftes basisåret en gang om året.
- iii) Avstemming mot årlig nasjonalregnskap.
Det kvartalsvise nasjonalregnskapet avstemmes mot de årlige nasjonalregnskapene etterhvert som disse foreligger og publiseres. Denne avstemmingen medfører revisjoner av både sum fire kvartaler og kvartalsmønsteret.
- iv) Metodeforbedringer.
Det arbeides kontinuerlig med å forbedre metodene som benyttes i beregningsopplegget.

MERKNAD: Tallene for 1993 kan avvike noe fra tall publisert i Økonomiske Analyser 4/94 pga. ny informasjon.

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell nr.A 2 BNP etter anvendelse. Løpende priser. Mill. kr

	1992	1993	93.1	93.2	93.3	93.4	94.1
Bruttonasjonalprodukt	702954	733664	177113	178524	185110	192918	184923
Innenlandsk bruk av							
varer og tjenester.	651836	683860	162794	161336	177213	182517	171500
Konsum	522372	540019	125768	130868	135838	147545	135755
Privat konsum	365152	378240	87530	91360	95825	103525	94551
Spesifisert							
innenlandsk konsum	353514	366462	84875	88692	92896	99999	92319
Konsum i utlandet, netto . . .	11638	11777	2655	2667	2929	3526	2232
Offentlig konsum	157220	161779	38238	39509	40013	44019	41204
Statlig konsum	62664	64723	14337	15212	15778	19396	15936
Sivilt	39660	43073	10652	10320	10604	11496	11636
Forsvar	23003	21650	3685	4892	5174	7900	4300
Kommunalt konsum	94556	97056	23900	24297	24235	24623	25268
Bruttoinvestering	129464	143841	37027	30468	41375	34972	35745
Bruttoinvestering i							
fast kapital	135246	161046	25502	39130	58490	37924	27772
Næringsvirksomhet	109635	138286	20868	34123	52974	30321	23141
Oljevirksomhet	41742	65307	4931	17098	34684	8594	7211
Annen næringsvirksomhet .	67893	72979	15937	17024	18290	21728	15930
Offentlig forvaltning	25611	22760	4634	5007	5516	7602	4630
Statlig	12601	10328	1913	2344	2437	3633	1727
Kommunal	13010	12432	2721	2663	3079	3969	2903
Lagerendring	-5783	-17204	11525	-8662	-17115	-2951	7974
Oljeplattformer							
under arbeid.	3436	-11027	5243	-2028	-18544	4302	5106
Annen lagerendring og							
statistiske avvik	-9218	-6177	6282	-6634	1428	-7253	2867
Eksport	303157	317575	75827	81482	79452	80813	79946
Råolje og naturgass	97158	104069	25721	26894	24499	26956	25177
Eksport ellers	205999	213506	50106	54589	54953	53858	54769
-Import	252037	267771	61509	64295	71555	70413	66523

Uoverenstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

1.kvartal 1994 er til dels basert på framskrivninger.

3*

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell nr.A 3 BNP etter anvendelse. Faste 1991 priser. Mill. kr

	1992	1993	93.1	93.2	93.3	93.4	94.1
Bruttonasjonalprodukt	709835	726241	175189	174863	182758	193432	186781
Innenlandsk bruk av							
varer og tjenester.	637069	655987	157511	154139	170079	174257	164503
Konsum	509960	518689	121780	125589	130173	141148	129557
Privat konsum	356058	361940	84239	87227	91623	98851	90112
Spesifisert							
innenlandsk konsum	344642	350316	81695	84576	88568	95477	88011
Konsum i utlandet, netto	11416	11624	2544	2651	3056	3374	2100
Offentlig konsum	153903	156749	37541	38362	38549	42297	39445
Statlig konsum	61292	62254	13995	14667	15062	18529	15061
Sivilt	38723	41559	10393	9972	10152	11042	11000
Forsvar	22569	20695	3602	4695	4910	7488	4061
Kommunalt konsum	92611	94495	23546	23695	23487	23767	24384
Bruttoinvestering	127109	137297	35731	28551	39906	33109	34946
Bruttoinvestering i							
fast kapital	132711	152823	24412	37227	55256	35928	26536
Næringsvirksomhet	107106	130185	19739	32233	49788	28424	21912
Oljevirksomhet	41456	62322	4798	16400	32921	8203	6853
Annen næringsvirksomhet .	65650	67863	14941	15833	16868	20221	15060
Offentlig forvaltning	25605	22638	4673	4993	5468	7504	4624
Statlig	12595	10271	1927	2340	2417	3587	1722
Kommunal	13010	12367	2746	2654	3051	3917	2902
Lagerendring	-5602	-15526	11319	-8676	-15351	-2819	8409
Oljeplattformer							
under arbeid.	3398	-10345	5098	-1946	-17583	4086	4886
Annen lagerendring og							
statistiske avvik	-9000	-5180	6221	-6730	2232	-6904	3523
Eksport	326690	332605	78419	84424	82139	87623	87416
Råolje og naturgass	107183	113368	26889	28261	26692	31525	31610
Eksport ellers	219508	219236	51529	56163	55447	56098	55805
-Import	253924	262350	60741	63701	69460	68448	65137

Uoverenstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

1.kvartal 1994 er til dels basert på framskrivninger.

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell nr.A 4 BNP etter næring. Faste 1991 priser. Mill. kr

	1992	1993	93.1	93.2	93.3	93.4	94.1
Totalt	709835	726241	175189	174863	182758	193432	186781
Næringsvirksomhet	549847	561508	135932	133965	141754	149857	145187
Primærnæringer	19870	21469	4495	2256	10213	4505	4467
Jordbruk	11123	12448	1826	-2	8531	2093	1715
Skogbruk	3776	3383	1333	928	306	816	1176
Fiske og fangst, fiskeoppdrett.	4970	5637	1336	1330	1376	1596	1576
Oljevirksomhet	112064	118758	28101	28386	29027	33243	32914
Råolje og naturgass	100931	106966	25309	25605	26220	29832	29585
Rørtransport	11133	11791	2792	2781	2807	3411	3329
Industri og bergverksdrift . . .	96004	97571	24420	24449	23028	25673	24875
Bergverksdrift.	1722	1713	431	438	416	428	405
Industri	94281	95858	23989	24012	22612	25245	24470
Skjermet industri	30043	29980	7202	7633	7194	7951	7273
Utekonkurrerende industri .	17448	18162	4492	4551	4444	4676	4814
Hjemmekonkurrerende industri	46791	47715	12296	11828	10974	12618	12383
Elektrisitetsforsyning	27966	28523	8032	6171	5920	8400	8070
Bygge- og anleggsvirksomhet	24704	23946	5212	5904	5855	6975	5479
Varehandel	67455	68563	15251	16745	17261	19307	16539
Utenriks sjøfart og oljeboring	22419	20864	5336	5054	5190	5284	5208
Utenriks sjøfart	20151	19113	4909	4609	4797	4798	4672
Oljeboring	2268	1750	427	445	392	487	536
Samferdsel	40426	41044	9821	10325	10787	10112	11126
Boligjenester	33977	34080	8513	8516	8521	8530	8540
Annen næringsvirksomhet . . .	104963	106691	26750	26160	25953	27828	27970
Hotell- og restaurant drift . . .	8709	9005	1920	2213	2860	2012	2072
Finansiell tjenesteyting	27319	27432	6716	6766	6945	7005	7061
Forretningsmessig tjenesteyting og utleievirksomhet	32968	33681	9019	8175	7559	8929	9483
Tjenesteyting ellers	35968	36574	9096	9006	8589	9882	9354
Offentlig forvaltning	115925	119119	29333	30157	29337	30292	30204
Statlig forvaltning	34141	34599	8175	9011	8406	9007	8395
Forsvar	8431	8416	1999	2166	2049	2203	1915
Sivilt	25711	26184	6176	6845	6358	6804	6480
Kommunal forvaltning	81784	84519	21158	21146	20930	21285	21809
Korreksjonsposter	44063	45615	9924	10740	11668	13283	11390
Påløpt merverdi- og investeringsavgift	60116	60944	13792	14526	15311	17315	15078
Avgiftskorreksjoner	7250	8130	1885	2016	2236	1993	2361
Frie banktjenester	-23303	-23460	-5753	-5802	-5880	-6025	-6049
MEMO:							
Fastlands-Norge	575352	586620	141751	141423	148541	154905	148659
Skjermede næringer	500644	510009	121864	122349	131026	134771	128305
Utekonkurrerende næringer .	19171	19875	4923	4989	4860	5104	5218
Hjemmekonkurrerende næringer	55537	56736	14965	14086	12656	15030	15136

Uoverenstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

1.kvartal 1994 er tildels basert på framskrivninger.

5*

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell nr.A 5 Produksjon og inntekt. Løpende priser. Mill. kr

	1992	1993	93.1	93.2	93.3	93.4	94.1
Bruttonasjonalprodukt	702954	733664	177113	178524	185110	192918	184923
-Renter, aksjeutbytte m.v. til utlandet, netto	22044	22733	7388	7722	1832	5791	2277
Bruttonasjonalinntekt.	680910	710931	169725	170802	183278	187127	182646
-Kapitalslit	104190	109021	26449	27097	27607	27869	27787
Nasjonalinntekt.	576720	601909	143276	143705	155671	159258	154859
-Stønader til utlandet, netto.. .	11129	9980	1670	1861	1926	4523	1954
Disponibel inntekt for Norge .	565591	591929	141606	141844	153745	154735	152905
-Konsum i alt.	522372	540019	125768	130868	135838	147545	135755
Sparing.	43219	51911	15839	10975	17907	7190	17150
Disponibel realinntekt for Norge.	551604	567348	136652	135296	147744	147655	146684

Uoverenstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

Disponibel realinntekt er deflatert med prisindeks (1991=100) for innenlandsk anvendelse ekskl. kapitalslit.

6*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A6 (1.12) Utenriksregnskap. Sammendrag. Mill. kr

	1992	1993	93.1	93.2	93.3	93.4	94.1
Driftsregnskap							
Eksport	303164	317585	75831	81487	79453	80815	79947
Varer	219694	227854	54622	59606	54194	59431	57985
Tjenester	83470	89732	21209	21881	25259	21383	21962
Import	252036	267772	61509	64295	71555	70413	66123
Varer	166386	176760	41194	41691	45245	48631	45787
Tjenester	85650	91012	20315	22603	26311	21782	20336
Eksportoverskudd	51127	49814	14322	17193	7898	10402	13824
Renter og stønader							
Fra utlandet	22314	21698	5536	5426	5790	4946	8330
Renter	17582	15881	3934	4279	4279	3390	6013
Aksjeutbytte mv.	2062	2316	795	373	540	608	1608
Stønader	2670	3501	806	775	971	948	710
Til utlandet	55488	54412	14593	15011	9548	15260	12562
Renter	25392	25214	6727	6344	5516	6627	6812
Aksjeutbytte mv.	16297	15718	5390	6030	1135	3162	3086
Stønader	13800	13480	2476	2636	2897	5471	2664
Rente- og stønadsoverskudd	-33175	-32715	-9057	-9584	-3759	-10314	-4232
Overskudd på driftsregnskapet	17953	17099	5265	7608	4139	87	9592
Netto endringer i fordringer og gjeld ikke forårsaket av transaksjoner mv.	-2723	-9878	-7089	678	-1740	-1727	-2391
Tildelte spesielle trekkrettigheter i IMF	-	-	-	-	-	-	-
Netto omvurderinger av fordringer og gjeld pga. valutakursendringer	-4702	-13514	-8178	761	-3503	-2593	30
Norges Banks internasjonale reserver	6402	7444	-229	3460	732	3481	-809
Andre sektors bankinnskudd og kortsiktige gjeld	-300	-2873	-197	-282	-949	-1445	291
Langsiktig lånegjeld	-18189	-28486	-11826	-2499	-4793	-9368	1297
Lån til utlandet	7385	10402	4073	83	1507	4740	-749
Fordringer og gjeld ellers	1979	3636	1090	-83	1763	867	-2421
Andre omvurderinger	1979	3636	1090	-83	1763	867	-2421
Nedgang i Norges netto-gjeld	15229	7222	-1824	8286	2399	-1640	7202
Kapitalregnskap							
Netto inngang, langsiktige kapitaltransaksjoner	17583	7995	-888	16020	-9154	2018	-7845
Netto inngang, kjente kortsiktige kapitaltransaksjoner	-14579	-13400	4948	-17922	-7854	7428	-2153
Netto inngang, andre kortsiktige kapitaltransaksjoner og statistiske avvik	-20957	-11695	-9325	-5706	12869	-9533	405
Netto kapitaltransaksjoner i alt	-17953	-17099	-5265	-7608	-4139	-87	-9592
Netto endringer i fordringer og gjeld forårsaket av valutakursendringer mv	2724	9878	7089	-678	1740	1727	2390
Oppgang i Norges netto-gjeld	-15229	-7222	1824	-8286	-2399	1640	-7202

Uoverenstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

Avvik fra nasjonalregnskapets eksport- og importtall skyldes at ny informasjon av tidsmessige årsaker ikke er innarbeidet i utenriksregnskapet.

7*

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell nr.A 7 BNP etter anvendelse. Løpende priser. Prosent endring fra året før.

	1992	1993	93.1	93.2	93.3	93.4	94.1
Bruttonasjonalprodukt	2,4	4,4	4,3	3,3	6,7	3,3	4,4
Innenlandsk bruk av							
varer og tjenester.	4,1	4,9	6,2	-1,7	9,5	5,7	5,3
Konsum	5,1	3,4	2,9	1,0	5,3	4,2	7,9
Privat konsum	4,4	3,6	2,6	1,5	5,8	4,2	8,0
Spesifisert							
innenlandsk konsum	4,1	3,7	2,5	1,8	6,0	4,2	8,8
Konsum i utlandet, netto . . .	14,0	1,2	7,8	-7,1	-0,8	5,2	-15,9
Offentlig konsum	6,6	2,9	3,6	-0,2	4,1	4,1	7,8
Statlig konsum	7,3	3,3	5,6	-5,2	6,5	6,4	11,1
Sivilt	9,7	8,6	11,0	-1,7	10,2	15,6	9,2
Forsvar	3,5	-5,9	-7,2	-11,8	-0,5	-4,7	16,7
Kommunalt konsum	6,1	2,6	2,3	3,2	2,6	2,4	5,7
Bruttoinvestering	0,3	11,1	19,2	-11,7	26,0	12,6	-3,5
Bruttoinvestering i							
fast kapital	6,4	19,1	11,4	-18,2	103,0	6,2	8,9
Næringsvirksomhet	6,7	26,1	17,6	-17,8	126,4	12,4	10,9
Oljevirksomhet	32,2	56,5	13,0	-30,0	436,5	32,5	46,2
Annen næringsvirksomhet .	-4,6	7,5	19,0	-0,4	8,0	6,1	-0,0
Offentlig forvaltning	5,3	-11,1	-9,8	-20,5	1,7	-13,1	-0,1
Statlig	10,5	-18,0	-12,1	-30,1	11,9	-25,8	-9,7
Kommunal	0,7	-4,4	-8,2	-9,7	-5,1	3,0	6,7
Lagerendring	-386,2	197,5	40,9	-34,9	-526,1	-36,8	-30,8
Oljeplassformer							
under arbeid.	-64,7	-421,0	19,2	-77,6	-567,9	3,6	-2,6
Annen lagerendring og							
statistiske avvik	19,5	-33,0	66,0	56,7	..	-17,8	-54,4
Eksport	-1,4	4,8	-1,4	9,1	8,4	3,2	5,4
Råolje og naturgass	0,5	7,1	8,6	9,8	5,6	4,5	-2,1
Eksport ellers	-2,3	3,6	-5,8	8,7	9,7	2,6	9,3
-Import	2,0	6,2	1,9	-2,6	16,2	9,8	8,2

Uoverenstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

1.kvartal 1994 er til dels basert på framskrivninger.

8*

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell nr.A 8 BNP etter næring. Faste 1991 priser. Prosent endring fra året før.

	1992	1993	93.1	93.2	93.3	93.4	94.1
Totalt	3,4	2,3	0,6	0,6	4,2	3,8	6,6
Næringsvirksomhet	3,1	2,1	-0,1	0,4	4,2	3,8	6,8
Primærnæringer	-0,9	8,0	-1,5	-4,9	20,0	1,9	-0,6
Jordbruk	-2,8	11,9	5,5	-102,7	21,8	-9,2	-6,1
Skogbruk	0,2	-10,4	-16,1	-7,8	-3,0	-5,7	-11,8
Fiske og fangst, fiskeoppdrett.	2,8	13,4	7,2	3,6	15,6	27,7	18,0
Oljevirksomhet	12,4	6,0	-0,2	4,9	6,2	12,6	17,1
Råolje og naturgass	12,6	6,0	-0,1	5,1	6,5	12,1	16,9
Rørtransport	11,4	5,9	-0,8	3,4	3,6	16,8	19,2
Industri og bergverksdrift . . .	1,8	1,6	0,1	0,6	2,8	3,1	1,9
Bergverksdrift.	1,2	-0,5	0,9	-0,8	-0,8	-1,6	-6,0
Industri	1,8	1,7	0,0	0,6	2,9	3,2	2,0
Skjermet industri	-0,2	-0,2	-1,9	-3,0	1,3	2,8	1,0
Utekonkurrerende industri .	-0,1	4,1	0,6	3,0	6,6	6,3	7,2
Hjemmekonkurrerende industri	4,0	2,0	1,0	2,2	2,5	2,3	0,7
Elektrisitetsforsyning	6,0	2,0	3,1	-3,8	-0,4	7,5	0,5
Bygge- og anleggsvirksomhet	-0,0	-3,1	-2,7	-3,9	0,3	-5,4	5,1
Varehandel	1,2	1,6	-0,8	-0,3	4,3	3,0	8,4
Utenriks sjøfart og oljeboring	-3,6	-6,9	-5,8	-9,7	-8,4	-3,8	-2,4
Utenriks sjøfart	-4,2	-5,1	-4,1	-8,0	-5,2	-3,3	-4,8
Oljeboring	2,8	-22,8	-22,3	-24,0	-35,1	-7,9	25,6
Samferdsel	-0,7	1,5	2,7	-2,4	8,0	-1,8	13,3
Boligtjenester	0,5	0,3	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3
Annen næringsvirksomhet . . .	1,1	1,6	0,4	2,0	2,3	2,0	4,6
Hotell- og restaurant drift . . .	0,7	3,4	2,1	1,7	5,3	4,0	7,9
Finansiell tjenesteyting	-2,1	0,4	-1,6	1,9	1,3	0,0	5,1
Forretningsmessig tjenesteyting og utleievirksomhet	2,0	2,2	2,4	3,7	0,6	1,8	5,1
Tjenesteyting ellers	3,0	1,7	-0,5	0,8	3,5	3,1	2,8
Offentlig forvaltning	3,6	2,8	2,7	1,9	2,6	3,8	3,0
Statlig forvaltning	2,8	1,3	1,2	-1,2	0,8	4,7	2,7
Forsvar	-2,5	-0,2	4,2	-2,1	-1,4	-1,0	-4,2
Sivilt	4,6	1,8	0,2	-0,9	1,5	6,7	4,9
Kommunal forvaltning	3,9	3,3	3,3	3,3	3,3	3,4	3,1
Korreksjonsposter	6,2	3,5	2,8	-1,5	8,8	4,0	14,8
Påløpt merverdi- og investeringssavgift	2,4	1,4	-0,4	-0,4	4,4	1,8	9,3
Avgiftskorreksjoner.	3,1	12,1	16,1	1,8	20,5	11,4	25,2
Frie banktjenester	-3,9	0,7	-1,1	2,4	1,5	0,0	5,1
MEMO:							
Fastlands-Norge	2,1	2,0	1,0	0,1	4,3	2,4	4,9
Skjermede næringer	2,0	1,9	1,1	-0,1	4,3	2,1	5,3
Utekonkurrerende næringer .	-0,0	3,7	0,7	2,6	5,9	5,6	6,0
Hjemmekonkurrerende næringer	3,6	2,2	-0,3	1,6	3,7	4,0	1,1

Uoverenstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

1.kvartal 1994 er tildeles basert på framskrivninger.

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell nr.A 9 Privat konsum. Volum- og prisendring i prosent

	1993	93.2	93.3	93.4	94.1	1993	93.2	93.3	93.4	94.1
A. Prosentvis volumendring fra samme periode året før					B. Prosentvis prisendring fra samme periode året før					
Privat konsum	1,7	-0,6	4,2	2,7	7,0	1,9	2,1	1,6	1,5	1,0
Spesifisert innenlandske konsum	1,6	-0,4	4,2	2,6	7,7	2,0	2,2	1,7	1,6	1,0
Matvarer	2,7	1,5	5,1	3,4	9,8	-1,2	-1,7	-1,1	-0,9	-0,2
Drikkevarer og tobakk	3,7	-3,6	8,3	6,6	4,4	3,1	4,2	1,8	2,0	1,4
Klær og sko/tøy	-3,7	-4,9	1,1	-0,9	3,2	2,8	2,8	3,2	2,2	2,9
Bolig, lys og brensel	1,8	0,6	3,2	1,7	8,2	2,8	3,1	2,7	2,5	0,7
Møbler og husholdningsartikler	0,2	-2,7	2,4	3,8	8,2	2,1	2,2	2,1	1,9	1,2
Helsepleie	1,9	0,4	4,1	4,3	4,4	3,3	5,3	1,3	1,4	1,4
Transport, post- og teletjenester	3,5	-1,1	8,3	4,1	13,6	2,9	3,6	2,4	2,0	0,9
Fritidssyssler og utdanning	-1,7	-2,1	-1,0	-1,4	3,4	3,2	3,1	3,2	3,5	2,4
Andre varer og tjenester	2,6	2,0	4,3	2,7	5,4	2,1	2,4	2,0	1,5	1,3
Korreksjonsposter	1,8	-6,0	3,0	5,1	-17,4	-0,6	-1,2	-3,7	0,0	1,8
Nordmenns konsum i utlandet.	3,5	1,0	5,0	6,3	5,4	1,3	1,3	0,4	1,0	1,7
Utlendingers konsum i Norge .	5,1	7,8	6,1	7,9	31,3	2,9	3,3	2,6	2,3	1,4

Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

1.kvartal 1994 er til dels basert på framskrivninger.

10*

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell nr.A 10 Bruttoinvestering i fast kapital etter art og næring. Volum- og prisendring i prosent

	1993	93.2	93.3	93.4	94.1	1993	93.2	93.3	93.4	94.1	
A. Prosentvis volumendring fra samme periode året før						B. Prosentvis prisendring fra samme periode året før					
Bruttoinvesteringer i fast kapital	15,2	-20,6	95,0	3,1	8,7	3,4	3,1	4,1	2,9	0,2	
Beboelseshus, driftsbygg og andre anlegg	-5,6	-7,3	-0,7	-7,5	4,9	-0,3	-1,1	-0,4	0,7	1,0	
Aktiverte utgifter til oljeboring og oljeleting, olje- og gass-rørledning	4,9	-13,1	-2,9	29,1	9,9	4,7	3,7	6,2	4,5	2,7	
Skip og båter	-184,9	14,0	-97,7	-100,0	-70,0	-92,5	-20,4	
Fly, biler mv. og rullende materiell	-8,5	-21,0	7,8	-10,6	-3,9	2,5	3,2	8,7	0,4	8,2	
Oljeborerigger og -skip, oljeutvinningsplattformer mv.	90,4	-36,4	..	20,4	215,5	4,4	3,3	4,7	4,2	12,0	
Maskiner, redskap og inventar ellers	2,3	15,6	3,7	-3,1	6,9	2,7	2,6	3,5	3,6	0,4	
Næringsvirksomhet	21,5	-20,7	117,2	9,0	11,0	3,8	3,6	4,3	3,1	-0,1	
Primærnæringer	2,6	2,6	16,3	-16,1	-4,8	2,5	2,1	-0,9	8,3	2,0	
Jordbruk	7,1	7,4	7,5	5,9	-2,8	1,1	0,7	1,3	2,4	1,3	
Skogbruk	-15,8	-25,5	-17,8	-2,7	12,5	0,7	-0,5	0,8	2,6	1,2	
Fiske og fangst, fiskeoppdrett	-5,2	2,0	109,4	-80,5	-11,0	9,3	10,1	-19,6	126,9	3,8	
Oljeverksamhet	50,3	-32,1	407,1	27,4	42,8	4,1	3,0	5,8	4,0	2,4	
Utvinning av råolje og naturgass	48,0	-33,6	518,7	2,2	49,1	4,0	2,9	5,7	3,9	2,3	
Rørtransport	74,2	-15,5	18,1	..	24,7	4,6	3,7	6,2	4,5	2,7	
Industri og bergverksdrift . . .	-1,2	7,1	4,4	-10,6	-0,2	1,7	1,4	2,5	2,4	1,3	
Bergverksdrift	-0,2	-12,7	40,9	1,7	21,2	1,4	1,6	2,3	1,6	1,7	
Skjermet industri	30,5	44,5	22,7	20,2	1,1	1,5	1,2	2,4	2,1	1,4	
Utekonkurrerende industri .	-38,6	-23,5	-31,7	-52,8	-11,7	2,0	1,7	2,6	3,1	0,9	
Hjemmekonkurrerende industri	3,8	-0,5	16,0	4,4	2,9	1,6	1,3	2,5	2,4	1,3	
Elektrisitetsforsyning	-5,0	9,8	-3,4	-15,0	-3,8	1,4	1,0	1,8	2,4	0,8	
Bygge- og anleggsvirksomhet	-4,1	-4,2	16,5	-21,5	14,1	2,1	2,2	3,8	2,6	3,5	
Varehandel	7,7	-1,8	14,0	17,8	21,0	2,5	3,5	6,9	1,4	7,8	
Utenriks sjøfart og oljeboring	-912,4	-111,7	262,9	..	-33,8	-160,1	-583,6	-30,2	-125,6	-4,4	
Utenriks sjøfart	-593,5	-213,9	21,1	-202,7	-88,1	-83,2	-144,8	-24,4	
Oljeboring	89,2	363,6	..	91,9	3,6	-32,3	3,1	7,7	
Samferdsel	-8,0	19,3	-5,2	-22,1	-25,1	1,7	0,7	4,7	1,6	1,0	
Boligtjenester	-5,2	-12,9	-6,7	11,3	23,6	-0,3	-1,1	-0,4	0,7	1,0	
Annen næringsvirksomhet .	2,6	-1,0	2,0	6,9	8,7	0,7	0,3	1,2	1,5	1,5	
Hotell- og restaurantdrift .	3,2	-2,9	9,0	8,6	23,0	2,3	2,9	5,5	1,5	6,1	
Finansiell tjenesteyting . . .	-5,8	-6,5	-6,6	-5,6	3,3	0,7	0,6	1,1	1,1	0,8	
Tjenesteyting ellers	6,4	1,6	6,0	11,9	10,6	0,6	0,1	1,1	1,6	1,6	
Offentlig forvaltning	-11,6	-20,3	1,1	-14,3	-1,0	0,5	-0,3	0,6	1,4	1,0	
Statlig forvaltning	-18,5	-29,8	11,3	-26,8	-10,6	0,5	-0,4	0,5	1,4	1,0	
Kommunal forvaltning	-4,9	-9,5	-5,7	1,5	5,7	0,5	-0,2	0,6	1,5	1,0	
MEMO:											
Fastlands-Norge	-4,7	-4,0	1,4	-8,7	2,7	1,1	0,6	1,8	1,8	1,7	
Skjermde nærlinger	-3,5	-3,2	1,3	-6,1	3,3	0,9	0,4	1,9	1,4	1,7	
Utekonkurrerende nærlinger .	-35,5	-22,3	-26,4	-49,8	-8,1	2,0	1,7	2,6	2,9	1,0	
Hjemmekonkurrerende nærlinger	1,2	-2,9	21,6	-8,2	0,0	2,6	2,6	0,4	5,5	1,7	

Uoverenstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

1.kvartal 1994 er tildels basert på framskrivninger.

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell nr.A 11 Eksport av varer og tjenester. Volum- og prisendring i prosent

	1993	93.2	93.3	93.4	94.1	1993	93.2	93.3	93.4	94.1
A. Prosentvis volumendring fra samme periode året før					B. Prosentvis prisendring fra samme periode året før					
Eksport i alt	1,8	5,2	2,7	5,7	11,5	2,9	3,7	5,6	-2,3	-5,4
Varer	3,3	7,9	3,2	9,0	14,7	0,4	1,5	2,5	-5,1	-7,5
Råolje og naturgass fra Nordsjøen	5,8	7,6	1,7	14,2	17,6	1,3	2,0	3,9	-8,4	-16,7
Skip, nybygde	-65,2	29,6	-86,6	-94,1	2,8	2,0	2,4	2,9	2,5	1,0
Skip, eldre	7,7	56,2	6,8	12,3	-60,2	-3,1	11,8	15,0	-3,7	-5,3
Oljeplattformer og moduler, nybygde	884,2	4,9	2,6	3,4	2,5	1,6
Oljeplattformer, eldre	8,7
Direkte eksport ved oljevirksomhet	-35,5	-16,9	-42,0	-53,4	31,2	4,2	3,5	5,6	4,3	2,5
Andre varer	3,0	4,4	0,7	10,1	15,5	0,2	0,8	1,2	-1,6	0,4
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	8,3	-13,0	13,4	34,1	26,1	-4,5	11,6	-7,0	-17,9	-4,7
Bergverksprodukter	-1,8	-0,4	-1,2	16,3	11,5	-2,7	-4,2	-0,5	-10,3	-5,3
Industriprodukter	3,0	5,9	0,5	9,0	15,1	0,2	0,1	1,2	-0,8	0,9
Nærings- og nytelsesmidler	10,2	10,5	-2,6	15,0	16,8	-2,8	-5,3	-1,9	-1,6	-0,7
Grafiske produkter	-5,5	-19,3	20,1	-3,9	2,1	4,3	3,4	4,4	4,4	4,4
Treforedlingsprodukter	10,7	12,5	5,8	23,5	15,0	-6,9	-9,4	-5,8	-4,8	-3,6
Kjemiske råvarer	3,2	-1,0	-7,0	-3,2	-13,3	-0,1	-2,0	7,0	0,3	4,5
Raffinerte oljeprodukter	-1,3	30,1	-5,2	-10,1	25,9	4,0	6,1	3,1	-2,1	-6,0
Metaller	2,0	2,0	3,5	13,1	17,1	-0,7	-3,2	-0,3	-1,1	2,7
Tekstil- og bekledningsvarer	0,8	1,1	7,0	2,1	10,3	-2,8	-5,9	-5,1	1,3	-1,3
Trevarer, møbler og innredninger	5,1	-2,0	8,3	19,0	5,0	-2,0	-2,1	-1,7	-0,3	6,1
Kjemiske og mineralske produkter	4,9	2,5	-0,5	16,6	4,5	3,7	6,2	5,9	1,1	-0,2
Andre verkstedprodukter	-2,0	-0,1	1,8	6,3	32,1	3,0	7,0	2,2	-0,0	2,3
Elektrisk kraft	-15,7	-27,3	-26,9	-17,2	3,7	54,5	41,9	61,1	49,0	-19,6
Tjenester	-2,2	-2,2	1,4	-3,8	2,3	9,9	10,5	12,8	6,8	1,3
Brutto frakter ved skipsfart	-5,6	-5,6	-3,4	-6,0	-6,8	15,6	16,7	23,1	9,2	0,5
Brutto inntekter ved oljeboring	-7,4	37,4	-8,3	-16,5	57,4	14,7	7,7	24,3	17,2	6,5
Direkte eksport ved annen oljevirksomhet	8,4	4,2	7,9	21,2	12,9	3,4	3,4	3,6	3,3	5,4
Eksport av rørtjenester	5,5	-6,8	-15,1	46,9	33,8	8,3	11,8	5,6	9,3	3,2
Utlendingers konsum i Norge	5,1	7,8	6,1	7,9	31,3	2,9	3,3	2,6	2,3	1,4
Andre tjenester	0,5	-2,1	9,0	-7,1	3,7	3,3	2,9	3,6	3,6	1,5

Uoverenstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

1.kvartal 1994 er til dels basert på framskrivninger.

12*

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell nr.A 12 Import av varer og tjenester. Volum- og prisendring i prosent

	1993	93.2	93.3	93.4	94.1	1993	93.2	93.3	93.4	94.1
A. Prosentvis volumendring fra samme periode året før						B. Prosentvis prisendring fra samme periode året før				
Import i alt	3,3	-4,4	11,3	6,7	7,2	2,8	1,9	4,5	2,9	0,9
Varer	4,6	-3,0	10,9	10,0	11,4	1,6	0,1	3,8	2,1	-0,2
Skip, nybygde og eldre	40,0	-51,8	95,2	56,2	-35,9	16,5	22,0	25,2	2,2	-0,1
Oljeplattformer og moduler, nybygde og eldre	275,4	413,2	672,6	724,1	788,6	14,9	3,6	2,8	3,2	24,4
Direkte import ved oljevirksomheten.	25,0	-21,3	209,9	-35,3	115,5	3,6	3,4	3,6	3,3	5,4
Andre varer	1,8	-1,6	3,1	8,0	13,9	0,4	-0,9	2,0	1,6	0,4
Produkter fra jordbruk, skog- bruk og fiske	-8,5	3,6	-22,4	-0,4	20,2	-2,7	-7,9	3,0	0,2	4,5
Råolje	18,9	-25,4	16,5	59,2	-21,5	-3,9	-3,8	-0,3	-13,8	-6,9
Bergverksprodukter	7,5	14,5	2,3	19,0	20,3	-3,7	-6,0	-1,1	0,6	13,1
Industriprodukter	2,1	-1,8	4,1	7,9	13,6	0,6	-0,5	2,0	1,8	-0,1
Nærings- og nytelsesmidler .	11,5	11,0	11,3	11,6	-1,9	0,9	-1,6	1,3	4,0	7,7
Grafiske produkter	-0,5	-1,1	1,7	8,6	11,1	0,3	-0,2	1,6	-4,8	-1,7
Treforedlingsprodukter.	9,4	7,4	15,0	15,4	18,2	-8,7	-8,2	-9,0	-10,1	-3,5
Kjemiske råvarer	14,2	13,9	20,6	16,7	17,2	-5,9	-7,5	-4,9	-3,5	-0,2
Raffinerte oljeprodukter . . .	-3,5	6,5	0,1	-14,5	23,6	5,3	-1,9	-1,0	17,0	0,4
Metaller	-0,1	-4,4	10,0	8,9	31,5	-1,2	-3,0	1,6	-1,8	-4,1
Tekstil- og bekledningsvarer	1,2	0,4	2,2	0,7	5,5	-0,1	-4,2	3,1	0,1	-3,2
Trevarer, møbler og innredninger	9,4	6,4	14,7	15,5	10,5	-5,5	-7,3	-3,2	-4,0	2,7
Kjemiske og mineralske produkter.	4,1	5,4	5,6	6,5	5,0	0,9	-0,6	3,1	1,9	1,9
Andre verkstedprodukter. . .	3,2	-1,9	0,8	10,8	13,2	2,6	3,3	3,6	4,0	-1,0
Transportmidler mv. uten tilsvarende norsk produksjon	-30,2	-50,2	-20,5	-7,0	50,6	7,9	8,2	10,3	7,2	7,3
Elektrisk kraft	-56,6	-71,6	-62,4	44,2	728,3	-11,3	-46,8	43,4	-2,3	72,0
Tjenester	0,8	-7,0	12,0	-0,4	-1,6	5,4	5,5	5,6	4,9	3,8
Brutto utgifter ved skipsfart . .	-9,5	-11,6	-4,1	-8,7	-7,7	11,2	12,1	14,2	10,0	7,1
Brutto utgifter ved oljeboring .	21,6	57,7	58,7	-18,2	-28,0	3,4	3,4	3,6	3,3	5,4
Direkte import ved annen oljevirksomhet	-5,0	-47,8	68,7	21,9	19,1	6,6	4,5	8,7	8,0	4,7
Nordmenns konsum i utlandet .	3,5	1,0	5,0	6,1	5,8	1,3	1,3	0,4	1,0	1,7
Andre tjenester	10,3	9,6	20,9	0,5	-2,6	3,2	3,1	3,5	3,3	2,3

Uoverenstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

1.kvartal 1994 er til dels basert på framskrivninger.

13*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell nr.A 13 Bruttoproduksjon etter næring. Faste 1991 priser. Mill. kr

	1992	1993	93.1	93.2	93.3	93.4	94.1
Totalt	1353249	1378814	332367	336269	340677	369501	351234
Næringsvirksomhet	1109741	1129648	273838	276008	278903	300898	288716
Primærnæringer	42739	45720	9260	10163	16566	9730	9527
Jordbruk	26444	28293	4507	5899	12923	4963	4384
Skogbruk	4427	3966	1563	1088	359	957	1379
Fiske og fangst, fiskeoppdrett.	11868	13461	3190	3176	3285	3811	3764
Oljevirksomhet	148173	157024	37156	37541	38397	43930	43506
Råolje og naturgass	135680	143793	34023	34420	35247	40103	39770
Rørtransport	12493	13231	3133	3121	3150	3827	3736
Industri og bergverksdrift . . .	337742	344493	86239	86417	81376	90461	88190
Bergverksdrift.	4290	4266	1073	1090	1037	1067	1008
Industri	333452	340227	85166	85327	80339	89394	87181
Skjermet industri	103921	104339	25093	26674	24789	27783	25365
Utekonkurrerende industri . . .	78296	80887	19912	20357	19923	20696	21353
Hjemmekonkurrerende industri	151235	155001	40162	38296	35627	40916	40464
Elektrisitetsforsyning	57594	58741	16542	12708	12191	17300	16620
Bygge- og anleggsvirksomhet	75275	72966	15881	17990	17840	21254	16695
Varehandel	107891	109664	24394	26782	27607	30880	26453
Utenriks sjøfart og oljeboring	54910	50908	12893	12750	12497	12769	12343
Utenriks sjøfart	50609	47589	12083	11907	11753	11846	11326
Oljeboring	4301	3319	810	843	744	923	1017
Samferdsel	77007	78778	18614	19638	20385	20140	20516
Boligtjenester	44276	44410	11093	11098	11104	11115	11129
Annen næringsvirksomhet . . .	164135	166943	41765	40920	40939	43318	43738
Hotell- og restaurantdrift . . .	18363	18987	4049	4666	6030	4242	4368
Finansiell tjenesteyting	41144	41313	10114	10190	10460	10550	10634
Forretningsmessig tjenesteyting og utleievirksomhet	55311	56508	15131	13715	12682	14980	15910
Tjenesteyting ellers	49317	50134	12472	12349	11767	13546	12826
Offentlig forvaltning	176143	180093	42853	43719	44226	49294	45079
Statlig forvaltning	66977	68063	14862	15960	16542	20700	16179
Forsvar	23532	21854	3896	4952	5177	7828	4220
Sivilt	43445	46210	10967	11007	11364	12872	11959
Kommunal forvaltning	109166	112029	27990	27760	27685	28594	28899
Korreksjonsposter	67365	69075	15677	16542	17548	19308	17439
Påløpt merverdi- og investeringsavgift	60116	60944	13792	14526	15311	17315	15078
Avgiftskorreksjoner.	7250	8130	1885	2016	2236	1993	2361
Frie banktjenester	0	0	0	0	0	0	0
MEMO:							
Fastlands-Norge	1150166	1170882	282319	285978	289783	312802	295385
Skjermede næringer	900051	913300	216420	221972	229553	245356	227417
Utekonkurrerende næringer .	82586	85154	20985	21447	20960	21762	22361
Hjemmekonkurrerende næringer	167530	172428	44915	42560	39270	45683	45607

Uoverenstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

1.kvartal 1994 er tildeles basert på framskrivninger.

14*

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell nr.A 14 Vareinnsats etter næring. Faste 1991 priser. Mill. kr

	1992	1993	93.1	93.2	93.3	93.4	94.1
Totalt	643415	652573	157179	161407	157919	176069	164453
Næringsvirksomhet	559894	568139	137906	142043	137150	151041	143529
Primærnæringer	22868	24251	4765	7907	6354	5225	5060
Jordbruk	15320	15844	2681	5902	4392	2870	2669
Skogbruk	650	582	230	160	53	141	202
Fiske og fangst, fiskeoppdrett.	6898	7824	1854	1846	1909	2215	2188
Oljevirksomhet	36109	38267	9055	9155	9370	10687	10592
Råolje og naturgass	34749	36827	8714	8815	9027	10271	10186
Rørtransport	1360	1440	341	340	343	417	407
Industri og bergverksdrift . . .	241738	246922	61819	61968	58347	64788	63315
Bergverksdrift.	2567	2553	642	652	620	638	604
Industri	239171	244369	61177	61315	57727	64149	62712
Skjermet industri	73879	74358	17891	19041	17595	19832	18092
Utekonkurrerende industri .	60848	62725	15420	15806	15479	16020	16539
Hjemmekonkurrerende industri	104444	107285	27866	26468	24653	28298	28081
Elektrisitetsforsyning	29628	30218	8510	6537	6272	8900	8550
Bygge- og anleggsvirksomhet	50572	49020	10669	12086	11985	14279	11216
Varehandel	40436	41100	9142	10038	10347	11574	9914
Utenriks sjøfart og oljeboring	32491	30045	7556	7696	7307	7485	7135
Utenriks sjøfart	30458	28476	7174	7298	6956	7048	6654
Oljeboring	2033	1569	383	399	352	436	481
Samferdsel	36581	37734	8794	9314	9598	10028	9390
Boligtjenester	10299	10330	2580	2582	2583	2586	2589
Annen næringsvirksomhet . . .	59172	60252	15015	14760	14986	15491	15768
Hotell- og restaurantdrift . . .	9654	9982	2129	2453	3170	2230	2296
Finansiell tjenesteyting	13824	13881	3398	3424	3514	3545	3573
Forretningsmessig tjenesteyting og utleievirksomhet	22344	22827	6112	5541	5123	6051	6427
Tjenesteyting ellers	13349	13561	3376	3343	3178	3664	3472
Offentlig forvaltning	60218	60974	13520	13562	14890	19002	14875
Statlig forvaltning	32836	33464	6687	6949	8135	11693	7784
Forsvar	15101	13438	1897	2787	3129	5625	2305
Sivilt	17734	20026	4790	4162	5007	6068	5479
Kommunal forvaltning	27382	27510	6833	6613	6754	7309	7090
Korreksjonsposter	23303	23460	5753	5802	5880	6025	6049
Påløpt merverdi-og investeringsavgift	0	0	0	0	0	0	0
Avgiftskorreksjoner.	0	0	0	0	0	0	0
Frie banktjenester	23303	23460	5753	5802	5880	6025	6049
MEMO:							
Fastlands-Norge	574815	584262	140568	144555	141242	157897	146726
Skjermede næringer	399407	403292	94556	99623	98527	110586	99112
Utekonkurrerende næringer .	63415	65278	16062	16458	16100	16658	17143
Hjemmekonkurrerende næringer	111993	115692	29950	28474	26615	30653	30471

Uoverenstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

1.kvartal 1994 er til dels basert på framskrivninger.

15*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell nr.A 15 Privat konsum. Løpende priser. Mill. kr

	1992	1993	93.1	93.2	93.3	93.4	94.1
Privat konsum	365152	378240	87530	91360	95825	103525	94551
Spesifisert innenlandsk							
konsum	353514	366462	84875	88692	92896	99999	92319
Matvarer	68542	69520	15651	17387	17517	18965	17148
Drikkevarer og tobakk	25332	27089	5735	7022	6948	7384	6071
Klær og skoøy	23468	23235	4686	5328	5710	7511	4980
Bolig, lys og brensel	69655	72918	19477	16934	16565	19943	21216
Møbler og husholdnings-							
artikler	23506	24049	5290	5218	6058	7484	5788
Helsepleie	20259	21337	5076	5274	5334	5652	5374
Transport, post-							
og teletjenester	46254	49248	11298	12356	13080	12514	12948
Fritidssysler og utdanning . .	32405	32876	7444	7902	8250	9280	7883
Andre varer og tjenester . . .	44093	46190	10217	11271	13435	11267	10912
Korreksjonsposter	11638	11777	2655	2667	2929	3526	2232
Nordmenns konsum i utlandet.	24547	25741	5029	5955	8548	6208	5392
Utlendingers konsum i Norge .	-12910	-13963	-2374	-3288	-5619	-2682	-3160

Uoverenstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

1.kvartal 1994 er til dels basert på framskrivninger.

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell nr.A 16 Privat konsum. Faste 1991 priser. Mill. kr

	1992	1993	93.1	93.2	93.3	93.4	94.1
Privat konsum	356058	361940	84239	87227	91623	98851	90112
Spesifisert innenlandsk							
konsum	344642	350316	81695	84576	88568	95477	88011
Matvarer	67613	69441	15618	17351	17428	19043	17141
Drikkevarer og tobakk	23235	24104	5095	6247	6199	6563	5322
Klær og skotøy	23023	22176	4639	5009	5507	7021	4789
Bolig, lys og brensel	68510	69769	18800	16124	15766	19079	20346
Møbler og husholdnings- artikler	23365	23422	5188	5081	5899	7254	5612
Helsepleie	19124	19490	4662	4821	4863	5143	4869
Transport, post- og teletjenester	45191	46770	10777	11699	12411	11883	12242
Fritidssyssler og utdanning . .	31606	31060	7081	7483	7767	8729	7324
Andre varer og tjenester . . .	42976	44084	9834	10761	12727	10762	10367
Korreksjonsposter	11416	11624	2544	2651	3056	3374	2100
Nordmenns konsum i utlandet.	23885	24728	4793	5737	8317	5881	5053
Utlendingers konsum i Norge .	-12470	-13104	-2249	-3086	-5261	-2508	-2953

Uoverenstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

1.kvartal 1994 er til dels basert på framskrivninger.

17*

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell nr.A 17 Bruttoinvestering i fast kapital etter art og næring. Løpende priser. Mill. kr

	1992	1993	93.1	93.2	93.3	93.4	94.1
Bruttoinvesteringer i fast kapital.	135246	161046	25502	39130	58490	37924	27765
Beboelseshus, driftsbygg og andre anlegg	53501	50360	10379	12266	12556	15159	11001
Aktiverte utgifter til oljeboring og oljeleting, olje- og gass-rørledning	17885	19640	3991	4913	5016	5720	4508
Skip og båter	1941	7118	2556	-1	2080	2482	2318
Fly, biler mv. og rullende materiell	11027	10336	2405	1931	2773	3226	2500
Oljeborerigger og -skip, oljeutvinningsplattformer mv.	21456	42661	334	12093	28245	1988	1181
Maskiner, redskap og inventar ellers	29436	30932	5837	7927	7820	9348	6264
Næringsvirksomhet	109635	138286	20868	34123	52974	30321	23141
Primærnæringer	4759	5006	949	1497	1504	1056	920
Jordbruk	3308	3583	579	1103	1072	829	570
Skogbruk	429	364	41	128	102	92	47
Fiske og fangst, fiskeoppdrett	1022	1059	328	266	330	134	303
Oljevirksomhet	41742	65307	4931	17098	34684	8594	7211
Utvinning av råolje og naturgass	38069	58614	3656	15332	32882	6745	5578
Rørtransport	3673	6693	1276	1767	1802	1849	1634
Industri og bergverksdrift	13520	13582	2608	3252	3612	4110	2636
Bergverksdrift	346	350	61	84	113	91	75
Skjermet industri	3954	5236	1042	1345	1249	1600	1068
Utekonkurrerende industri	4045	2536	504	587	700	745	450
Hjemmekonkurrerende industri	5176	5459	1000	1236	1550	1674	1043
Elektrisitetsforsyning	5957	5742	968	1548	1697	1529	939
Bygge- og anleggsvirksomhet	1512	1481	310	349	419	403	366
Varehandel	5817	6418	1401	1473	1707	1837	1827
Utenriks sjøfart og oljeboring	1427	6974	2258	808	1219	2689	1430
Utenriks sjøfart	1247	6319	2252	-187	1828	2427	2061
Oljeboring	180	654	6	995	-609	262	-631
Samferdsel	12413	11618	2270	3009	2648	3691	1717
Boligtjenester	12284	11616	2655	2598	2928	3435	3316
Annen næringsvirksomhet	10205	10543	2518	2492	2555	2978	2778
Hotell- og restauratndrift	242	255	54	61	79	61	71
Finansiell tjenesteyting	3131	2969	737	740	748	744	767
Tjenesteyting ellers	6832	7318	1726	1691	1728	2172	1939
Offentlig forvaltning	25611	22760	4634	5007	5516	7602	4630
Statlig forvaltning	12601	10328	1913	2344	2437	3633	1727
Kommunal forvaltning	13010	12432	2721	2663	3079	3969	2903
MEMO:							
Fastlands-Norge	92077	88766	18313	21224	22588	26641	19130
Skjermede næringer	81061	78998	16378	18924	19792	23904	17212
Utekonkurrerende næringer	4390	2886	565	671	813	837	525
Hjemmekonkurrerende næringer	6626	6882	1369	1630	1982	1900	1393

Uoverenstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

1.kvartal 1994 er tildels basert på framskrivninger.

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell nr.A 18 Bruttoinvestering i fast kapital etter art og næring. Faste 1991 priser. Mill. kr

	1992	1993	93.1	93.2	93.3	93.4	94.1
Bruttoinvesteringer i fast kapital.	132711	152823	24412	37227	55256	35928	26529
Beboelseshus, driftsbygg og andre anlegg.	53552	50534	10559	12316	12538	15121	11082
Aktiverte utgifter til oljeboring og oljeleting, olje-og gass-rørledning	17912	18794	3869	4715	4761	5449	4253
Skip og båter	22	3371	1537	-900	1272	1462	1752
Fly, biler mv. og rullende materiell	10718	9805	2385	1833	2532	3055	2292
Oljeborerigger og -skip, oljeutvinningsplattformer mv.	21147	40274	326	11534	26549	1865	1029
Maskiner, redskap og inventar ellers	29360	30046	5735	7729	7605	8976	6129
Næringsvirksomhet	107106	130185	19739	32233	49788	28424	21912
Primærnæringer	4645	4765	924	1438	1450	952	879
Jordbruk	3301	3536	578	1092	1058	808	562
Skogbruk	427	360	41	128	101	90	46
Fiske og fangst, fiskeoppdrett	917	869	304	219	291	54	271
Oljevirksomhet	41456	62322	4798	16400	32921	8203	6853
Utvinning av råolje og naturgass	37781	55919	3562	14705	31211	6441	5311
Rørtransport	3675	6404	1236	1696	1710	1762	1542
Industri og bergverksdrift . . .	13493	13332	2595	3199	3535	4002	2589
Bergverksdrift.	344	343	61	83	111	89	74
Skjermet industri	3945	5147	1037	1325	1223	1562	1048
Utekonkurrerende industri . . .	4039	2482	500	576	684	722	442
Hjemmekonkurrerende industri	5165	5359	997	1216	1517	1629	1026
Elektrisitetsforsyning	5955	5659	968	1527	1670	1494	931
Bygge- og anleggsvirksomhet	1506	1444	309	340	406	390	352
Varehandel	5758	6200	1404	1411	1608	1776	1698
Utenriks sjøfart og oljeboring	-385	3129	1276	-112	252	1714	845
Utenriks sjøfart	-565	2788	1268	-1034	1065	1490	1535
Oljeboring	180	340	7	922	-813	224	-691
Samferdsel	12187	11212	2230	2948	2502	3533	1670
Boligjenester	12297	11661	2703	2609	2923	3426	3341
Annen næringsvirksomhet . . .	10195	10462	2534	2473	2521	2934	2754
Hotell- og restaurantdrift . . .	240	248	55	59	75	59	67
Finansiell tjenesteyting	3128	2947	736	735	741	735	761
Tjenesteyting ellers	6827	7266	1743	1679	1705	2139	1927
Offentlig forvaltning	25605	22638	4673	4993	5468	7504	4624
Statlig forvaltning	12595	10271	1927	2340	2417	3587	1722
Kommunal forvaltning	13010	12367	2746	2654	3051	3917	2902
MEMO:							
Fastlands-Norge	91640	87372	18338	20938	22084	26011	18839
Skjermede næringer	80749	77959	16434	18718	19380	23427	16980
Utekonkurrerende næringer .	4383	2825	561	658	795	811	515
Hjemmekonkurrerende næringer	6508	6588	1343	1563	1910	1773	1343

Uoverenstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

1.kvartal 1994 er tildels basert på framskrivninger.

19*

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell nr.A 19 Eksport av varer og tjenester. Løpende priser. Mill. kr

	1992	1993	93.1	93.2	93.3	93.4	94.1
Eksport i alt	303157	317575	75827	81482	79452	80813	79946
Varer	219687	227843	54618	59602	54193	59430	57985
Råolje og naturgass fra							
Nordsjøen.	97158	104069	25721	26894	24499	26956	25177
Skip, nybygde	6687	2372	572	1571	121	108	595
Skip, eldre	6416	6696	1631	2112	1081	1873	614
Oljeplattformer og							
moduler, nybygde	50	809	1	32	754	23	7
Oljeplattformer, eldre	0	1025	0	0	1025	0	632
Direkte eksport ved							
oljevirksomhet	159	107	37	28	26	16	49
Andre varer	109217	112764	26657	28966	26686	30455	30911
Produkter fra jordbruk, skog-							
bruk og fiske	5675	5868	1207	1468	1396	1797	1450
Bergverksprodukter	2157	2061	435	549	572	506	459
Industriprodukter	100705	103950	24830	26761	24504	27856	28847
Nærings- og nyttelsesmidler .	13029	13949	3422	3275	3079	4173	3971
Grafiske produkter	320	315	69	69	94	83	74
Treforedlingsprodukter. . . .	7969	8210	1978	2030	1948	2254	2193
Kjemiske råvarer	9222	9505	2670	2330	2287	2218	2420
Raffinerte oljeprodukter . . .	9746	10013	2149	3326	2160	2378	2543
Metaller	22209	22499	5315	5652	5600	5931	6390
Tekstil- og bekledningsvarer	1737	1701	413	411	393	484	449
Trevarer, møbler og							
innredninger	3270	3369	784	817	805	964	873
Kjemiske og mineralske							
produkter.	10989	11951	2974	2927	2782	3268	3102
Andre verkstedprodukter. . .	22214	22439	5056	5924	5356	6103	6833
Elektrisk kraft	680	886	185	189	215	296	155
Tjenester	83470	89732	21209	21881	25259	21383	21962
Brutto frakter ved skipsfart . . .	42906	46820	11834	11654	12013	11319	11088
Brutto inntekter ved oljeboring	1667	1770	302	493	482	494	506
Direkte eksport ved annen							
oljevirksomhet	669	750	178	179	186	207	212
Eksport av rørtjenester	1529	1747	405	397	341	604	559
Utlendingers konsum i Norge .	12910	13963	2374	3288	5619	2682	3160
Andre tjenester	23789	24682	6116	5870	6619	6077	6437

Uoverenstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

1.kvartal 1994 er til dels basert på framskrivninger.

20*

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell nr.A 20 Eksport av varer og tjenester. Faste 1991 priser. Mill. kr

	1992	1993	93.1	93.2	93.3	93.4	94.1
Eksport i alt	326690	332605	78419	84424	82139	87623	87416
Varer	239157	247011	57978	63466	58588	66979	66511
Råolje og naturgass fra							
Nordsjøen.	107183	113368	26889	28261	26692	31525	31610
Skip, nybygde	6618	2301	560	1521	117	103	575
Skip, eldre	8059	8678	2154	2737	1387	2400	857
Oljeplattformer og							
moduler, nybygde	50	770	1	31	716	22	7
Oljeplattformer, eldre	0	1178	0	0	1178	0	691
Direkte eksport ved							
oljevirksomhet	159	103	36	27	25	15	47
Andre varer	117088	120613	28339	30889	28473	32913	32723
Produkter fra jordbruk, skog-							
bruk og fiske	5682	6152	1242	1419	1438	2053	1566
Bergverksprodukter	2118	2079	414	564	570	532	461
Industriprodukter	108241	111500	26526	28693	26205	30077	30533
Nærings- og nytelsesmidler .	13585	14968	3650	3584	3332	4402	4265
Grafiske produkter	307	290	65	64	85	75	67
Treforedlingsprodukter. . .	8668	9597	2264	2405	2258	2670	2604
Kjemiske råvarer	10136	10460	3021	2584	2428	2427	2620
Raffinerte oljeprodukter . . .	11403	11261	2381	3657	2425	2797	2997
Metaller	24590	25078	5871	6309	6180	6718	6874
Tekstil- og bekledningsvarer	1707	1720	412	434	403	471	454
Trevarer, møbler og							
innredninger.	3402	3575	829	875	865	1007	870
Kjemiske og mineralske							
produkter.	11478	12041	2995	2961	2782	3303	3130
Andre verkstedprodukter. . .	22965	22511	5038	5821	5447	6205	6652
Elektrisk kraft	1047	882	157	214	260	252	163
Tjenester	87534	85594	20441	20958	23551	20644	20905
Brutto frakter ved skipsfart . . .	48061	45362	11527	11351	11213	11271	10743
Brutto inntekter ved oljeboring	1757	1627	283	470	433	440	446
Direkte eksport ved annen							
oljevirksomhet	653	708	170	169	174	195	192
Eksport av rørtjenester	1698	1791	426	383	348	634	570
Utlendingers konsum i Norge .	12470	13104	2249	3086	5261	2508	2953
Andre tjenester	22894	23002	5786	5498	6121	5597	6002

Uoverenstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

1.kvartal 1994 er til dels basert på framskrivninger.

21*

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell nr.A 21 Import av varer og tjenester. Løpende priser. Mill. kr

	1992	1993	93.1	93.2	93.3	93.4	94.1
Import i alt	252037	267771	61509	64295	71555	70413	66523
Varer	166387	176759	41194	41691	45244	48630	45787
Skip, nybygde og eldre	6489	10589	3304	1175	2476	3635	2115
Oljeplassformer og moduler, nybygde og eldre	463	1996	10	1190	500	297	107
Direkte import ved oljevirksomheten.	4455	5769	243	2073	2993	460	551
Andre varer	154981	158406	37637	37254	39276	44239	43013
Produkter fra jordbruk, skog- bruk og fiske	5557	4951	1250	1337	1009	1355	1570
Råolje	982	1122	279	237	325	281	204
Bergverksprodukter	2389	2473	509	691	639	634	692
Industriprodukter	145906	149803	35588	34982	37297	41936	40389
Nærings- og nytelsesmidler .	7371	8291	1884	1974	2096	2338	1991
Grafiske produkter	2253	2249	520	482	621	626	568
Treforedlingsprodukter. . . .	4659	4656	1133	1125	1129	1269	1293
Kjemiske råvarer	7346	7896	1849	2008	2009	2030	2162
Raffinerte oljeprodukter . . .	2246	2283	463	573	572	675	575
Metaller	12884	12722	2849	3409	3229	3235	3593
Tekstil- og bekledningsvarer	13783	13941	3792	2621	4110	3419	3875
Trevarer, møbler og innredninger	4822	4983	1160	1112	1201	1510	1316
Kjemiske og mineralske produkter.	29307	30787	7302	7393	7543	8549	7815
Andre verkstedprodukter. . .	51824	54910	13010	12909	13110	15881	14574
Transportmidler mv. uten tilsvarende norsk produksjon	9409	7086	1625	1378	1679	2404	2627
Elektrisk kraft	147	57	11	7	6	33	158
Tjenester	85650	91012	20315	22603	26311	21782	20736
Brutto utgifter ved skipsfart . .	26599	26751	6553	6708	6772	6719	6476
Brutto utgifter ved oljeboring .	1522	1912	400	504	583	425	304
Direkte import ved annen oljevirksomhet	6867	6958	886	1853	3030	1189	1105
Nordmenns konsum i utlandet .	25347	26573	5195	6129	8744	6505	5591
Andre tjenester	25316	28818	7281	7410	7182	6944	7261

Uoverenstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

1.kvartal 1994 er til dels basert på framskrivninger.

22*

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell nr.A 22 Import av varer og tjenester. Faste 1991 priser. Mill. kr

	1992	1993	93.1	93.2	93.3	93.4	94.1
Import i alt	253924	262350	60741	63701	69460	68448	65137
Varer	168969	176690	41393	42213	44883	48200	46104
Skip, nybygde og eldre	6161	8627	2721	990	1848	3068	1744
Oljeplattformer og moduler, nybygde og eldre.	481	1805	11	1103	438	253	102
Direkte import ved oljeverksomheten.	4345	5434	231	1957	2812	433	499
Andre varer	157982	160824	38430	38163	39786	44446	43760
Produkter fra jordbruk, skog- bruk og fiske	5996	5487	1376	1494	1120	1498	1653
Råolje	1047	1244	310	270	345	320	244
Bergverksprodukter	2366	2542	548	686	646	662	659
Industriprodukter	148439	151492	36184	35701	37670	41937	41102
Nærings- og nytelsesmidler .	7407	8258	1893	1999	2099	2266	1858
Grafiske produkter	2218	2207	505	444	603	655	560
Treforedlingsprodukter.	4865	5322	1263	1276	1288	1495	1493
Kjemiske råvarer	8009	9147	2120	2282	2340	2405	2485
Raffinerte oljeprodukter . . .	2683	2589	536	639	671	744	662
Metaller	14146	14132	3179	3737	3548	3669	4180
Tekstil- og bekledningsvarer	14111	14280	3838	2904	4102	3436	4049
Trevarer, møbler og innredninger.	4944	5409	1269	1201	1324	1615	1402
Kjemiske og mineralske produkter.	28880	30071	7168	7311	7365	8227	7527
Andre verkstedprodukter. . .	51994	53668	12883	12645	12845	15295	14581
Transportmidler mv. uten tilsvarende norsk produksjon	9183	6408	1530	1263	1485	2131	2305
Elektrisk kraft	135	58	12	11	5	30	102
Tjenester	84955	85660	19348	21488	24576	20248	19033
Brutto utgifter ved skipsfart .	27608	24977	6286	6428	6080	6183	5803
Brutto utgifter ved oljeboring .	1485	1805	381	476	548	400	275
Direkte import ved annen oljeverksomhet	6901	6558	847	1756	2836	1119	1009
Nordmenns konsum i utlandet .	24662	25525	4951	5904	8507	6163	5240
Andre tjenester	24299	26795	6883	6923	6605	6383	6707

Uoverenstemmelse i tabellene skyldes maskinell avrunding.

1.kvartal 1994 er til dels basert på framskrivninger.

23*
KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

Tabell B1: Olje- og gassproduksjon

Produksjon av råolje i millioner tonn og naturgass i milliarder standard kubikkmeter. Tallene for årene viser gjennomsnittlig månedsproduksjon.

	1989	1990	1991	1992	1993	1993			1994			
						Nov	Des	Jan	Feb	Mar	Apr	
Råolje	6,2	6,8	7,8	8,9	9,5	10,4	10,6	10,7	9,9	10,8	10,2	
Naturgass	2,6	2,3	2,3	2,4	2,4	2,9	3,0	3,0	2,6	2,7	2,6	

Tabell B2: Produksjonsindeks etter næring og anvendelse

Sesongjusterte indekser. 1990=100.

Årsindeksene er et gjennomsnitt av månedsindeksene for året.

	1989	1990	1991	1992	1993	1993			1994			
						Nov	Des	Jan	Feb	Mar	Apr	
Produksjon etter næring:												
Oljeutv., bergv.dr., ind. og kraftf.	100	100	102	109	113	119	118	120	120	116	116	
Oljeutv. og bergverksdrift.	100	100	111	123	131	142	137	143	147	143	139	
Industri	100	100	98	100	102	104	106	107	105	104	107	
Kraftforsyning	100	100	91	97	99	106	108	104	101	87	83	
Produksjon etter konkurranstype:												
Skjermet industri	100	100	98	97	101	104	104	104	105	106	105	
Utekonk. industri og bergv.	100	100	96	99	101	101	106	107	105	103	108	
Hjemmekonkurrerende i alt	100	100	97	95	97	100	102	103	105	103	103	
Hjemmekonk. konsumvareind.	100	100	96	100	102	102	107	107	105	102	109	

Tabell B3: Industriproduksjonen - produksjonsindeksen

Endring i prosent fra foregående år og fra samme periode året før i et tremåneders glidende gjennomsnitt 1).

	1991	1992	1993	1993			1994			
				Okt	Nov	Des	Jan	Feb	Mar	
Industri ialt	-1,6	1,5	2,0	2,4	3,6	5,2	6,3	2,3	4,7	
Næringsmidler, drikkev. og tobakk	3,2	0,7	0,4	2,3	3,8	5,7	5,5	1,6	1,9	
Tekstilvarer, bekledn.v., lær mv.	-0,5	-3,7	-2,7	0,6	3,8	7,5	7,3	0,9	6,9	
Trevarer	-7,7	-0,9	-1,3	1,1	3,5	7,8	9,6	2,9	6,6	
Treforedling	-1,1	-2,1	6,9	10,8	11,4	8,4	6,0	5,2	5,5	
Grafisk produksjon og forlagsv.	0,3	-0,4	0,5	1,4	3,5	4,2	4,8	1,3	2,7	
Kjemiske prod., mineraloljep. mv.	-5,0	-1,1	4,7	3,5	3,0	3,9	5,8	3,9	4,5	
Mineralske produkter	-12,0	4,2	-1,2	-5,5	-2,3	0,6	4,2	2,5	10,1	
Jern, stål og ferrolegeringer	-5,2	3,4	0,9	8,3	17,1	27,8	25,0	12,6	8,9	
Ikke-jernholdige metaller	0,8	-1,3	1,2	3,2	1,0	1,2	3,9	8,9	12,5	
Metallvarer	-1,6	2,1	3,8	1,8	2,8	2,8	2,7	-2,6	3,1	
Maskiner	-2,8	11,2	4,7	3,2	5,2	8,1	10,1	1,8	4,5	
Elektriske apparater og materiell	-5,9	1,7	6,3	5,4	4,7	4,2	7,2	4,4	9,0	
Transportmidler	3,8	1,8	-4,3	-7,0	-6,6	-2,0	1,9	-1,9	2,2	
Tekn. og vitensk. instr. mv.	4,9	1,8	5,9	7,1	8,7	8,7	7,5	0,6	7,0	
Industriproduksjon ellers	4,5	0,3	10,9	13,1	13,0	14,9	16,0	7,0	4,3	

1)Tallene i kolonnene for månedene viser endring i prosent fra samme periode året før for summen av produksjonen for den aktuelle måneden, måneden før og måneden etter.

Tabell B4: Ordretilgang - industri

Ordretilgang til utvalgte industrigrupper, fordelt på eksport- og hjemmemarkedet. Sesongjusterte verdiindeks. 1976=100. Tallene for årene viser gjennomsnittet av kvartalstallene for det samme året.

	1990	1991	1992	1993	1992			1993			1994		
					3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv		
Produksjon av kjemiske råvarer:													
Ordretilgang i alt	231	244	228	252	226	224	246	278	283	201	250		
For eksport	260	248	254	295	245	246	281	314	328	256	296		
Fra hjemmemarkedet	189	238	192	166	197	183	186	204	192	83	168		
Produksjon av metaller:													
Ordretilgang i alt	318	287	268	279	268	259	269	252	288	307	305		
For eksport	352	321	297	312	299	285	301	275	324	348	339		
Fra hjemmemarkedet	204	171	169	169	169	173	171	163	171	171	198		
Produksjon av verkstedprodukter ekskl. transportmidler og oljerigger mv.:													
Ordretilgang i alt	224	212	207	220	207	177	205	201	218	254	253		
For eksport	338	331	313	376	342	240	325	300	395	481	455		
Fra hjemmemarkedet	178	164	165	157	159	145	158	160	153	155	173		

Tabell B5: Ordrereserver - industri

Ordrereserver i utvalgte industrigrupper, fordelt på eksport- og hjemmemarkedet. Verdiindeks. 1976=100. Tallene for årene viser gjennomsnittet av kvartalstallene for det samme året.

	1990	1991	1992	1993	1992			1993			1994		
					3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv		
Produksjon av kjemiske råvarer:													
Ordrereserver i alt	165	176	150	166	138	156	165	178	165	157	160		
For eksport	175	174	174	206	155	201	197	222	208	197	193		
Fra hjemmemarkedet	153	179	120	96	117	100	109	101	88	86	100		
Produksjon av metaller:													
Ordrereserver i alt	249	242	211	215	201	198	223	207	216	213	237		
For eksport	292	285	251	261	238	239	273	251	262	258	287		
Fra hjemmemarkedet	138	128	106	95	103	91	94	93	98	97	108		
Produksjon av verkstedprodukter ekskl. transportmidler og oljerigger mv.:													
Ordrereserver i alt	246	257	278	283	285	263	274	276	278	303	332		
For eksport	466	427	442	476	454	410	449	428	466	559	652		
Fra hjemmemarkedet	153	184	208	200	212	200	199	211	197	193	194		

25*
KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

Tabell B6: Påløpte investeringskostnader for oljeutvinning
Løpende priser, mill. kroner. Tallene for årene viser gjennomsnitt av kvartalene.

	1990	1991	1992	1993	1992	1992	1993	1993	1993	1993	
					2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv
Leting:											
I alt	1285	2034	1920	1358	2065	1732	2042	1403	1096	1318	1616
Undersøkelsesboringer	904	1326	1288	717	1343	1240	1311	735	600	693	840
Generelle undersøkelser	93	256	251	284	405	227	181	103	355	312	365
Felt eval. og - undersøk.	129	212	91	146	102	102	139	93	194	138	159
Adm. og andre kostnader	159	240	290	211	214	163	411	472	-53	174	252
Feltutbygging:											
I alt	4878	5566	7216	8802	6172	7882	8379	8042	8619	9192	9356
Varer	3141	3023	3668	4608	3136	3624	4264	4207	4554	4009	5663
Tjenester	1390	2251	3021	3442	2574	3722	3408	3323	3387	4230	2829
Produksjonsboring	347	292	532	752	462	536	724	512	679	953	863
Felt i drift:											
I alt	994	1274	1269	1576	1308	1183	1247	1245	1702	1458	1900
Varer	203	201	166	150	196	157	122	63	168	146	223
Tjenester	188	256	179	137	199	188	116	123	162	141	121
Produksjonsboring	603	817	925	1290	913	839	1009	1059	1372	1172	1555

Tabell B7: Industriinvesteringer i verdi - Investeringsundersøkelsen

Antatte og utførte industriinvesteringer. Mill.kr. Sesongjustert.

Tallene for årene viser gjennomsnittet av kvartalstallene for det samme året.

	1990	1991	1992	1993	1992	1992	1993	1993	1994		
					3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv
Utførte	2592	2622	2654	2439	2591	3109	2279	2451	2615	2409	..
Antatte	2960	3099	2698	2818	2902	2344	2921	3018	2646	2684	2648

Tabell B8: Boligbygging

Antall boliger i 1000. Sesongjustert. 1). Tallene for årene viser gjennomsnittet av månedstallene for det samme året.

	1991	1992	1993	1993	1994				
			Nov	Des	Jan	Feb	Mar	Apr	
Boliger satt igang	1,4	1,3	1,3	2,1	1,5	1,8	1,3	1,7	1,5
Boliger under arbeid	19,0	16,2	13,6	13,5	14,0	14,5	14,3	14,3	14,8
Boliger fullført	1,7	1,5	1,3	1,3	1,0	1,3	1,6	1,5	1,0

1) Seriene er sesongjustert uavhengig av hverandre.

Tabell B9: Detaljomsetningsvolum

Sesongjustert indeks. 1992=100. Tallene for årene viser gjennomsnittet av månedstallene for det samme året.

	1989	1990	1991	1992	1993	1993		1994			
						Nov	Des	Jan	Feb	Mar	Apr
Omsetning i alt	97	99	97	99	100	103	105	107	105	108	102

Tabell B10: Detaljomsetningsvolum mv.

Endring i prosent fra foregående år og fra samme periode året før i et tremåneders glidende gjennomsnitt. 1)

	1989	1990	1991	1992	1993	1993		1994			
						Nov	Des	Jan	Feb	Mar	Apr
Omsetning i alt	-1,7	1,8	-1,9	3,3	0,1	1,9	5,9	6,3	11,5	7,9	..
Detaljomsetning etter næring:											
Nærings- og nytelsesmidler	0,6	1,3	0,4	4,3	1,5	2,9	4,4	4,4	9,1	5,1	..
Bekledning og tekstilvarer	2,0	13,4	5,3	-1,1	-5,9	-2,7	1,4	1,0	2,5	3,0	..
Møbler og innbo	-1,0	2,5	0,7	1,7	-1,6	2,3	7,2	7,6	10,6	7,1	..
Jern, farge, glass, stent. og sport	-4,5	-4,6	1,6	-6,1	5,3	15,5	18,8	18,4	15,3	10,7	..
Ur, opt., musikk, gull og sølv	-5,2	17,4	2,4	3,3	-3,6	-5,4	-3,0	-2,6	0,9	-0,3	..
Motorkjøretøyer og bensin	-4,9	-2,4	-10,0	6,0	-0,8	2,2	10,5	12,2	21,3	16,3	..
Reg. nye personbiler	-19,1	11,9	-13,4	11,8	3,8	9,8	14,7	20,3	31,9	49,3	58,0

1)Tallet i kolonnene for månedene viser endring i prosent fra samme periode året før for summen av omsetningsvolumet for den aktuelle måneden, måneden før og måneden etter.

Tabell B11: Arbeidsmarkedet - arbeidskraftundersøkelsen

Tallet på arbeidssøkere uten arbeidsinntekt og tallet på sysselsatte.

1000 personer.

	1990	1991	1992	1993	1992		1993			1994	
					3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv
Arbeidssøkere uten arbeidsinntekt:											
Kvinner	46	48	50	50	57	43	49	49	57	44	44
Menn	66	68	76	77	74	71	86	80	78	65	79
Totalt	112	116	126	127	131	115	135	130	135	109	123
Tallet på sysselsatte	2030	2010	2004	2004	2035	2005	1970	1998	2033	2016	1991

Tabell B12: Arbeidsmarkedet - arbeidskontorenes registreringer

Tallet på registrerte arbeidsløse og ledige plasser. Arbeidsløshetsprosenten.

	1991	1992	1993	1993	1994				
					Des	Jan	Feb	Mar	
Sesongjusterte tall:									
Registrerte arbeidsløse 1000 pers.	101	114	118	115	115	114	115	111	112
Ujusterte tall:									
Registrerte arbeidsløse 1000 pers.	100,8	114,4	118,1	112,3	126,1	118,9	116,1	108,8	102,0
Herav: Permitterte 1000 pers.	9,9	8,7	9,2	9,1	11,1	11,7	10,4	8,8	7,9
Ledige plasser 1000 pers.	6,5	6,4	7,4	5,0	7,6	9,3	10,5	11,1	7,7
Arbeidsløshetsprosenten 1)	4,7	5,4	5,5	5,3	5,9	5,6	5,4	5,1	4,8
Arb.løse/led.plasser	17,0	19,5	17,0	22,4	16,5	12,8	11,0	9,8	13,2

1) Registrerte ledige i prosent av arbeidsstyrken ifølge AKU.

27*
KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

Tabell B13: Timefortjeneste

Gjennomsnittlig timefortjeneste i industri og i bygge- og anleggsvirksomhet.
Kroner.

	1990	1991	1992	1993	1992				1993			
					2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	
Industri, kvinner	81,8	86,7	89,2	91,8	88,8	89,8	90,5	90,4	91,8	91,9	93,0	
Industri, menn	94,7	99,5	102,7	105,4	103,3	102,9	103,6	103,5	106,0	105,8	106,4	
Bygge- og anl., menn	101,4	107,0	110,6	113,3	110,6	111,4	112,5	112,1	112,1	111,9	117,2	

Tabell B14: Konsumprisindeksen

Endring i prosent fra foregående år og fra samme måned ett år tidligere.

	1991	1992	1993	- 1993 -	1994				
				Des	Jan	Feb	Mar	Apr	Mai
Ialt	3,4	2,3	2,3	1,8	1,3	1,4	1,0	0,9	0,9
Varer og tjenester etter konsumgruppe:									
Matvarer ialt	1,7	1,4	-1,1	-0,3	-0,2	0,6	0,7	0,7	1,4
Drikkevarer og tobakk	7,1	9,1	3,1	1,9	2,2	2,1	2,1	2,0	1,9
Klær og skotøy	1,8	1,7	2,7	2,2	3,1	3,2	2,5	1,8	1,2
Bolig, lys og brensel	4,5	2,3	2,8	2,0	1,4	1,4	0,5	0,3	0,3
Møbler og husholdningsartikler	2,2	0,4	1,9	1,7	1,1	1,2	1,3	1,0	1,1
Helsepleie	6,9	6,0	4,3	2,6	1,9	1,8	1,9	1,9	1,8
Reiser og transport	3,0	2,0	3,4	2,6	1,6	1,3	0,8	0,4	0,5
Fritidssyssler og utdanning	4,4	3,3	3,4	3,2	2,5	2,4	2,5	2,5	2,5
Andre varer og tjenester	3,4	2,2	1,6	1,0	0,0	-0,2	-0,1	0,0	0,1
Varer og tjenester etter leveringssektor:									
Jordbruksvarer	1,5	1,3	-2,0	-0,8	-0,6	0,1	0,1	-0,2	0,7
Andre norskproduserte konsumvarer	5,3	2,5	2,7	1,9	1,1	1,3	1,4	0,7	0,8
Importerte konsumvarer	2,0	1,8	3,3	3,5	2,7	2,5	2,4	2,1	2,1
Husleie	4,9	3,7	2,8	1,8	1,8	1,8	0,4	0,4	0,4
Andre tjenester	2,4	2,3	2,0	1,3	0,8	0,6	0,5	0,7	0,7

Tabell B15: Engrospriser

Endring i prosent fra foregående år og fra samme periode ett år tidligere.

	1991	1992	1993	- 1993 -	1994				
				Des	Jan	Feb	Mar	Apr	Mai
Ialt	2,5	0,1	-0,0	-0,2	0,2	0,6	0,7	0,9	1,5
Matvarer og levende dyr	4,4	1,1	-2,4	-2,4	-0,1	0,5	0,6	1,0	1,4
Drikkevarer og tobakk	4,9	6,5	1,1	0,1	1,6	2,5	2,5	2,5	2,5
Råvarer, ikke spis., u. brenselst.	-1,0	-3,1	-4,1	-3,1	-1,7	-1,3	-0,8	1,5	4,5
Brenselstoffer, -olje og el.kraft	1,9	-3,5	-2,3	-4,7	-4,2	-3,1	-3,5	-2,6	-1,9
Dyre- og plantefett, voks	3,1	5,4	0,2	1,6	3,7	4,9	6,1	5,8	4,2
Kjemikalier	1,8	0,2	2,5	2,6	1,8	2,0	3,0	2,7	2,8
Bearbeidde varer etter materiale	1,1	0,1	0,3	1,3	1,2	1,7	1,7	2,2	2,5
Maskiner og transportmidler	2,6	1,4	4,2	3,6	2,6	2,4	2,0	1,6	1,8
Forskjellige ferdigvarer	3,6	2,0	2,7	3,0	2,3	2,3	2,1	1,7	1,6

Tabell B16: Utenrikshandel - verditall

Verditall for tradisjonell vareeksport og vareimport iflg. handelsstatistikken. Milliarder kroner. Sesongjustert.
Tallene for årene viser gjennomsnittet av månedstallene for det samme året.

	1989	1990	1991	1992	1993	1993	1994				
	Des	Jan	Feb	Mar	Apr	Mai					
Eksport 1)	8,9	9,5	9,2	9,0	9,3	9,2	9,7	10,2	10,0	9,3	10,2
Import 2)	11,5	12,8	12,8	12,9	13,2	13,7	13,9	14,8	14,5	14,6	14,8
Import 3)	11,4	12,7	12,7	12,9	13,1	13,6	13,8	14,7	14,4	14,5	..

1)Uten skip, oljeplattformer, råolje og naturgass.

2)Uten skip og oljeplattformer.

3)Uten skip, oljeplattformer og råolje.

Tabell B17: Utenrikshandel - indekser

Volum- og prisindeks for tradisjonell vareeksport og vareimport i flg. handelsstatistikken. 1988=100.
Årene viser gjennomsnittet av kvartalstallene for det samme året.

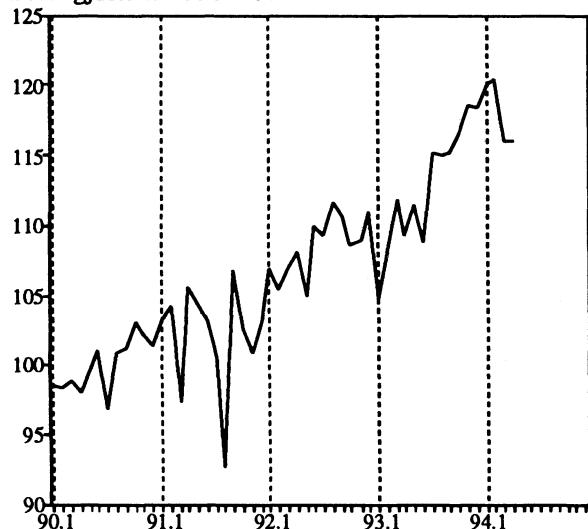
	1990	1991	1992	1993	1992			1993			1994
					3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv
Sesongjusterte tall:											
Eksportvolum 1)	122	120	126	131	126	127	120	131	133	140	135
Importvolum 2)	106	108	110	111	117	108	107	105	119	114	120
Ujusterte tall:											
Eksportpriser 1)	102	100	93	93	93	95	95	94	93	92	94
Importpriser 2)	107	105	103	104	101	103	103	103	104	105	104

1)Uten skip, oljeplattformer, råolje og naturgass.

2)Uten skip og oljeplattformer.

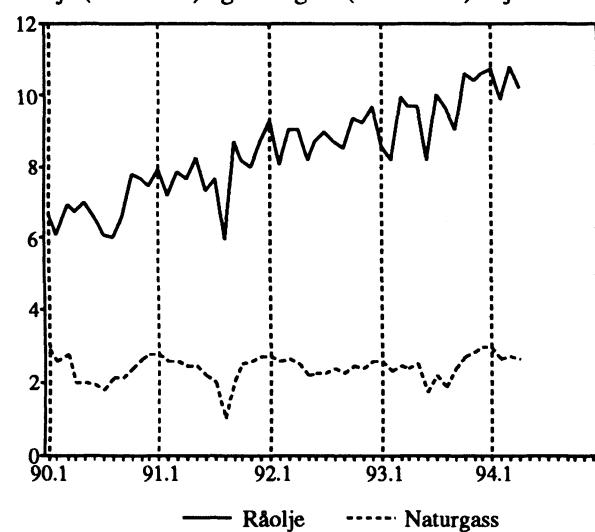
Produksjonsindeks

Oljeutvinning, bergverksdrift, industri og kraftforsyning.
Sesongjustert. 1990=100

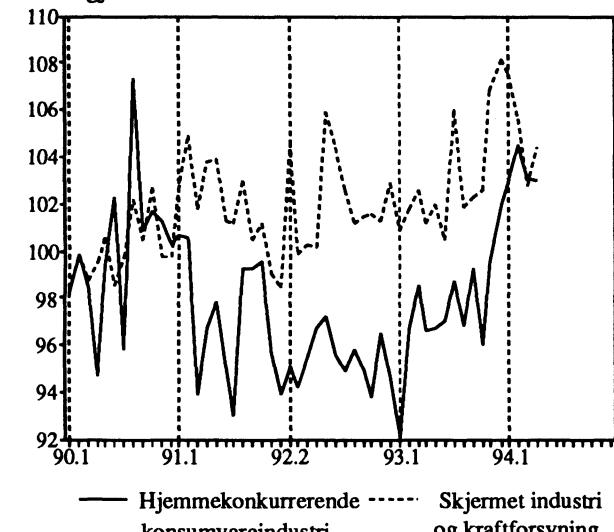
Olje- og gassproduksjon

Råolje (mill. tonn) og naturgass (mrd. S m³). Ujusterte tall

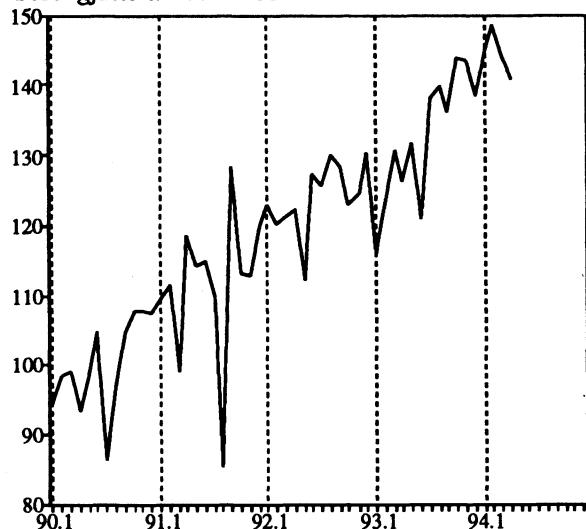
Produksjonsindeks etter konkurransetype

Bergverksdrift, industri og kraftforsyning.
Sesongjustert. 1990=100

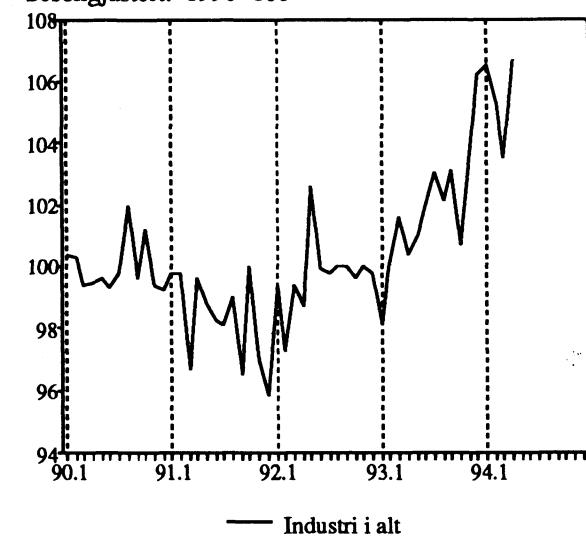
Produksjonsindeks

Utvinning av råolje og naturgass.
Sesongjustert. 1990=100

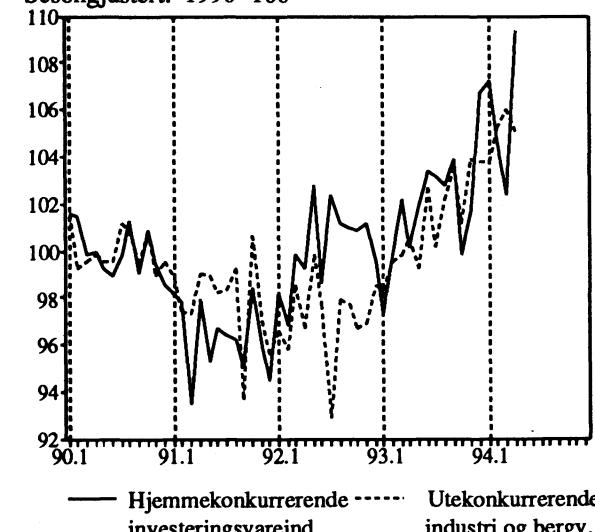
Produksjonsindeks

Sesongjustert. 1990=100

Produksjonsindeks etter konkurransetype

Bergverksdrift, industri og kraftforsyning .
Sesongjustert. 1990=100

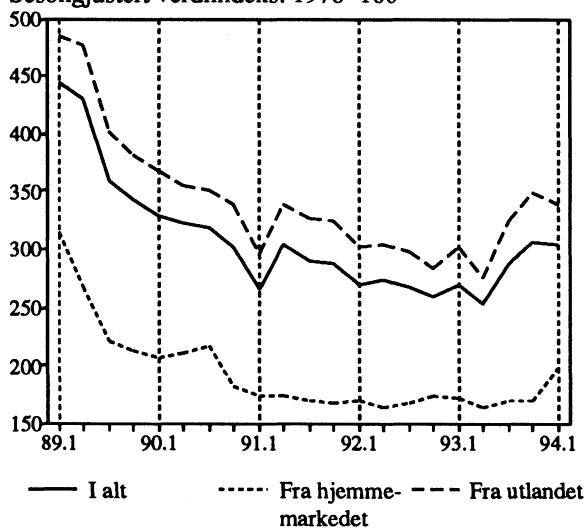

30*
KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

Ordretilgang

Metaller

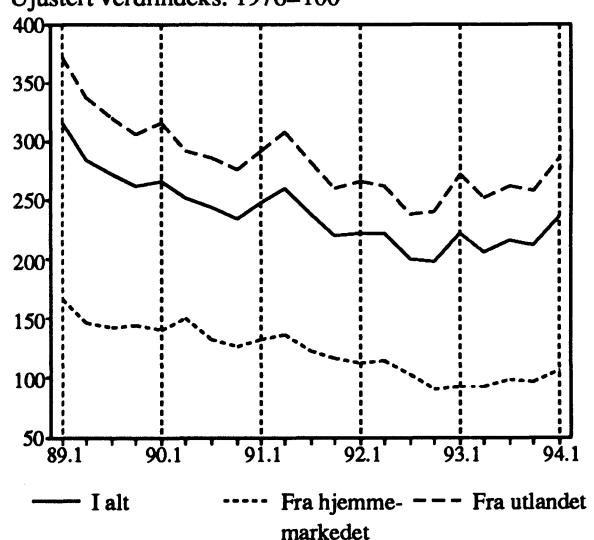
Sesongjustert verdiindeks. 1976=100

Ordrereserver

Metaller

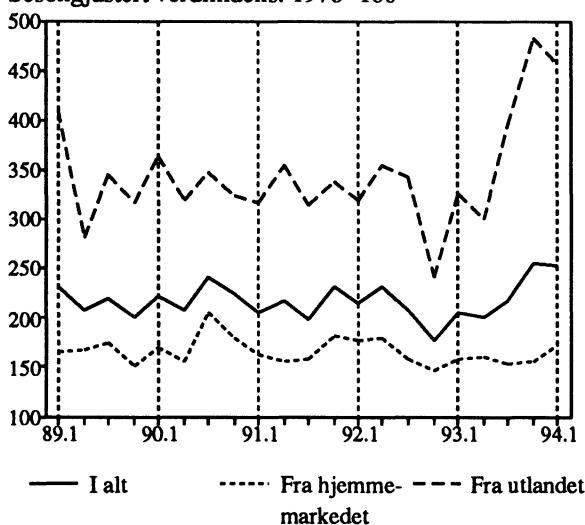
Ujustert verdiindeks. 1976=100

Ordretilgang

Verkstedprodukter uten transportmidler og oljeplattformer

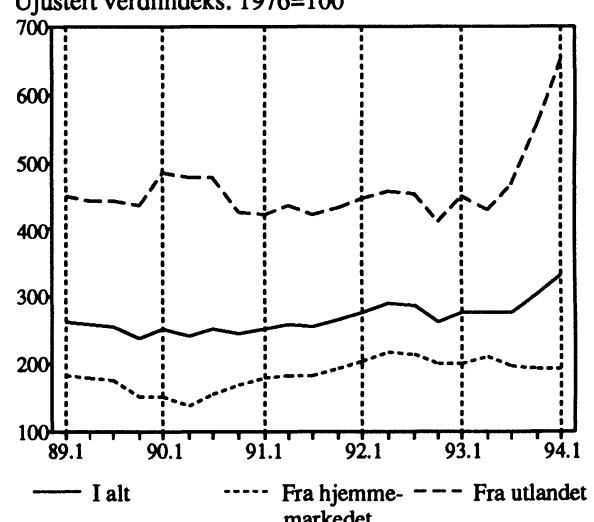
Sesongjustert verdiindeks. 1976=100

Ordrereserver

Verkstedprodukter uten transportmidler og oljeplattformer

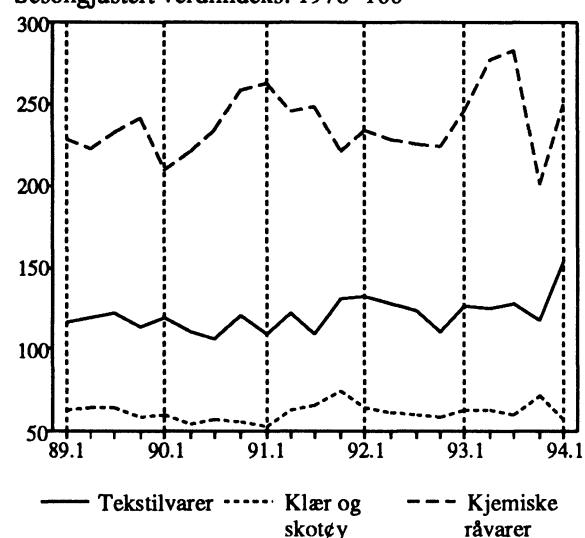
Ujustert verdiindeks. 1976=100

Ordretilgang

Tekstilvarer, klær og skotøy og kjemiske råvarer.

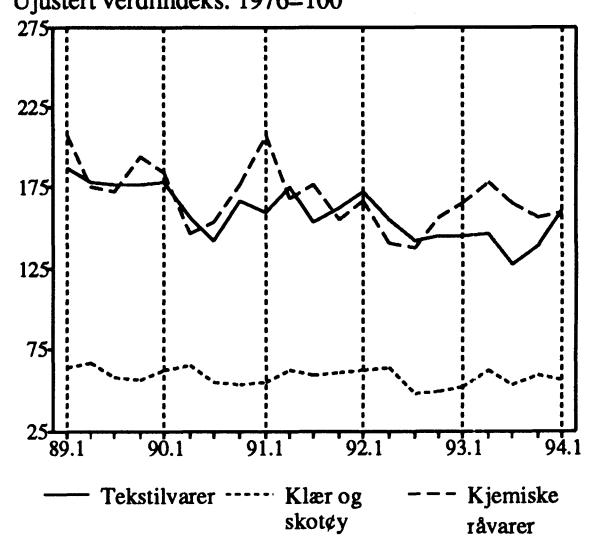
Sesongjustert verdiindeks. 1976=100

Ordrereserver

Tekstilvarer, klær og skotøy og kjemiske råvarer

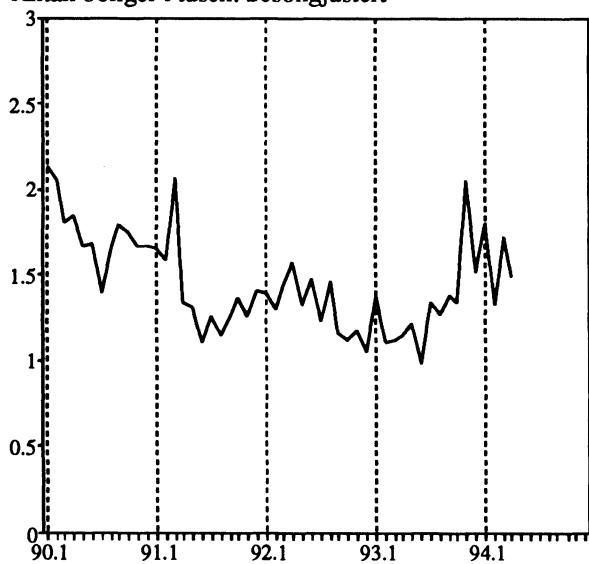
Ujustert verdiindeks. 1976=100

31*
KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

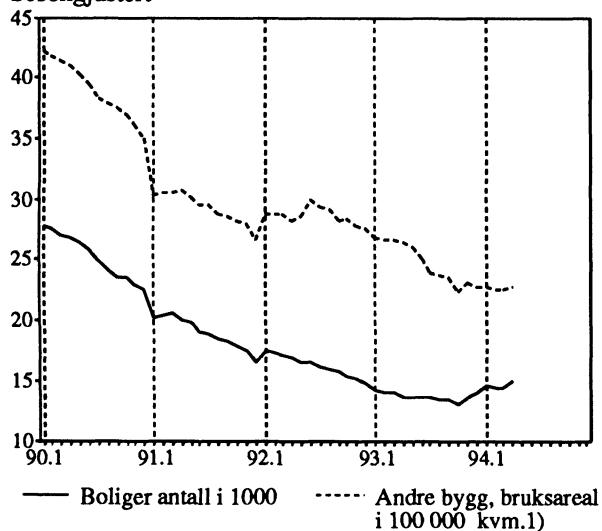
Bygg satt i gang

Antall boliger i tusen. Sesongjustert

Bygg under arbeid

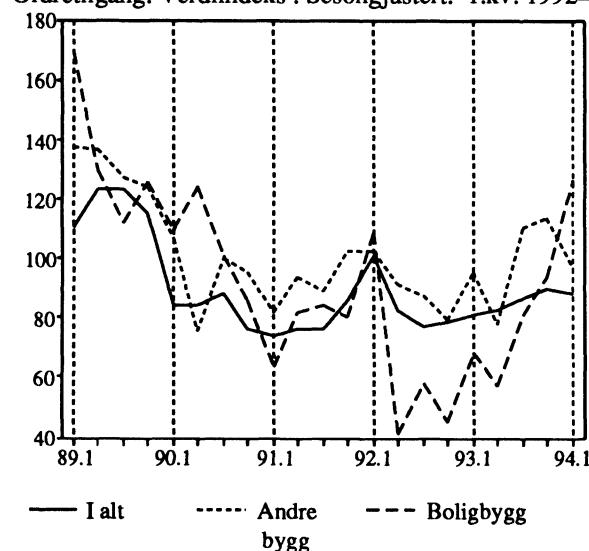
Sesongjustert

1) Utenom jordbr., skogbr. og fiske. Over 30 kvm bruksareal

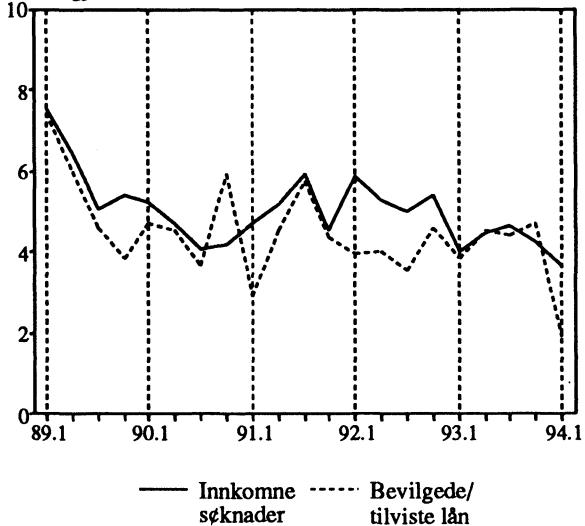
Bygge- og anleggsvirksomhet

Ordretilgang. Verdiindeks . Sesongjustert. 1.kv. 1992=100

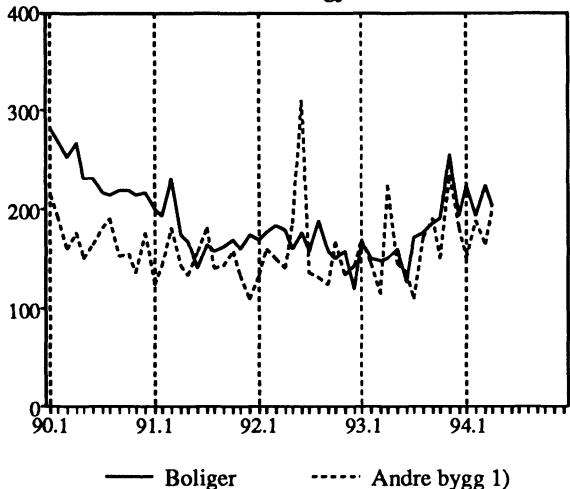
Boliglån nye boliger

Antall oppføringslån fra Husbanken i 1000.
Sesongjustert

Bygg satt i gang

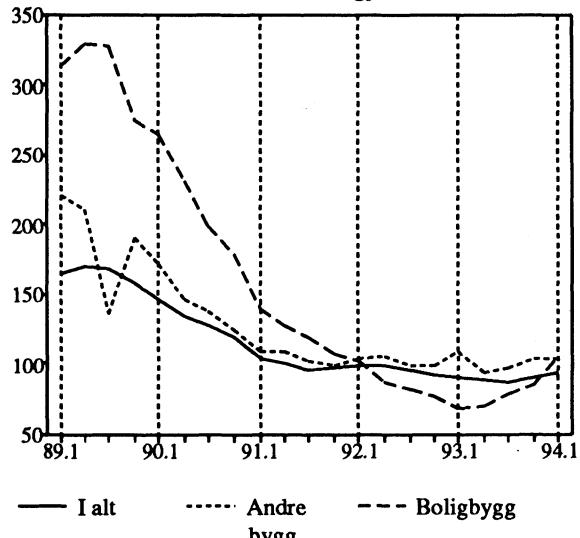
Bruksareal i tusen kvm. Sesongjustert.

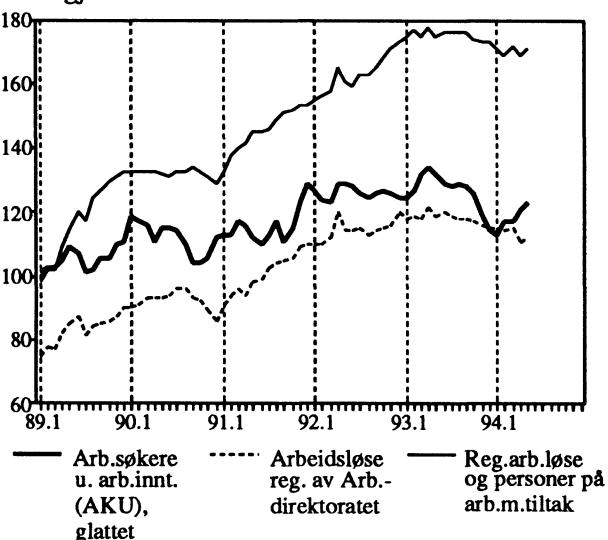
1) Utenom jordbruk, skogbruk og fiske. Over 30 kvm.
bruksareal.

Bygge- og anleggsvirksomhet

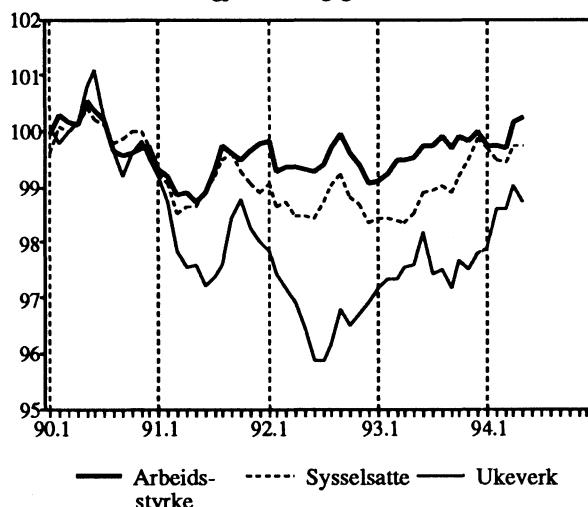
Ordrereserve. Verdiindeks. Sesongjustert. 1.kv. 1992=100

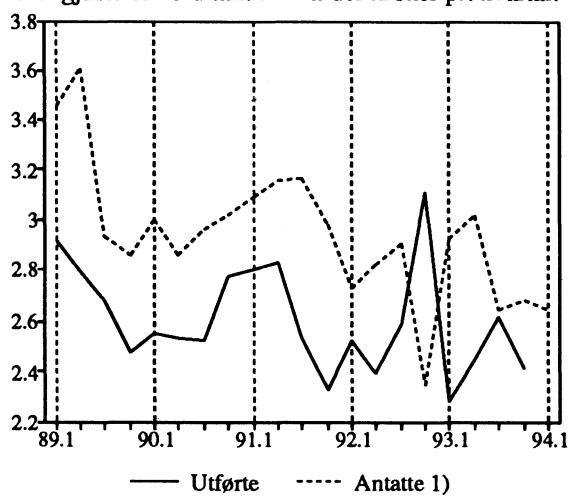
Arbeidsledige, 1000 personer
Sesongjusterte månedstall

Arbeidsstyrke, sysselsetting og utførte ukeverk i alt iflg. Arbeidskraftundersøkelsen
1990 = 100. Sesongjusterte og glattede månedstall

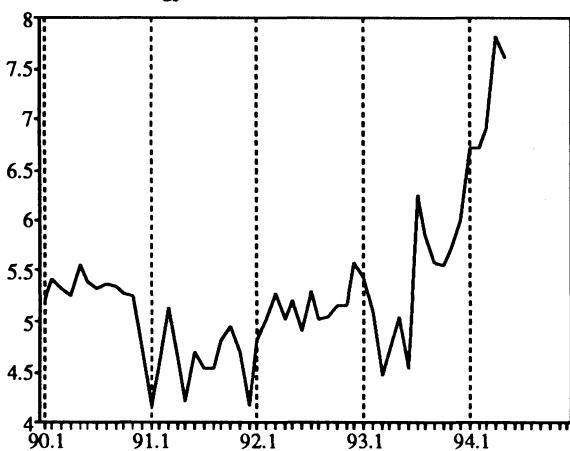

Antatte og utførte investeringer i industri
Sesongjusterte verditall. Milliarder kroner pr. kvartal.

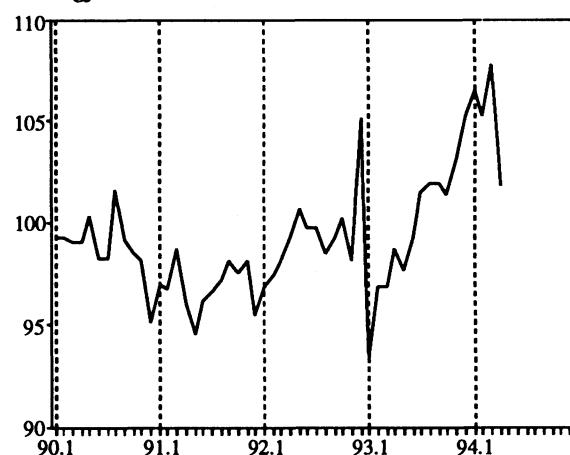

1) Anslag gitt i samme kvartal.

Registrerte nye personbiler
1000 stk. Sesongjustert.

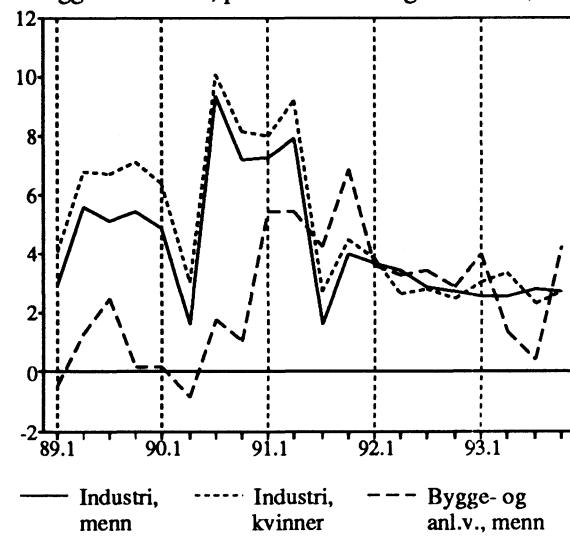

Detaljomsetning
Sesongjustert volumindeks. 1990=100

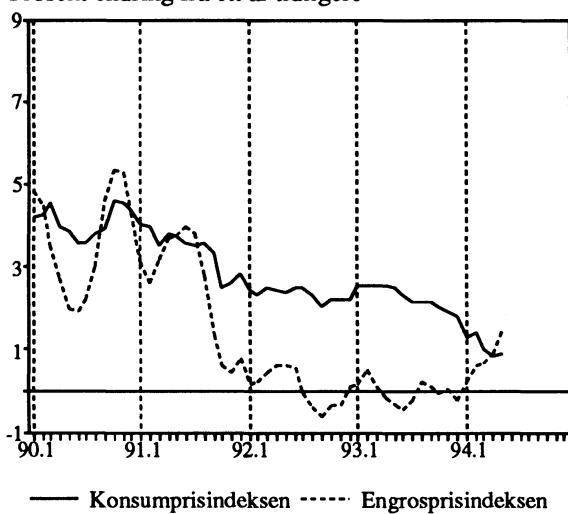

Lønninger

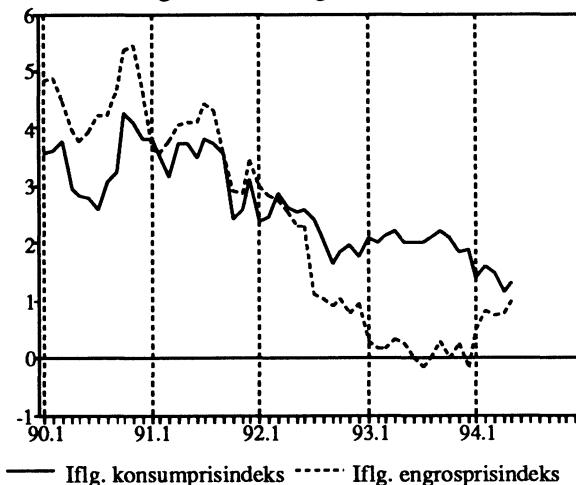
Gjennomsnittlig timefortjeneste i industri og bygge- og anleggsvirksomhet, prosentvis endring fra ett år før.

Innenlandske priser
Prosent endring fra ett år tidligere

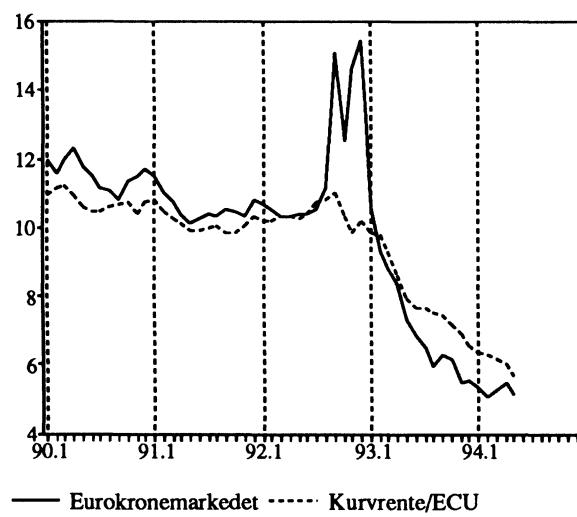

Prisstigning for konsumvarer 1)
Prosent endring fra ett år tidligere.

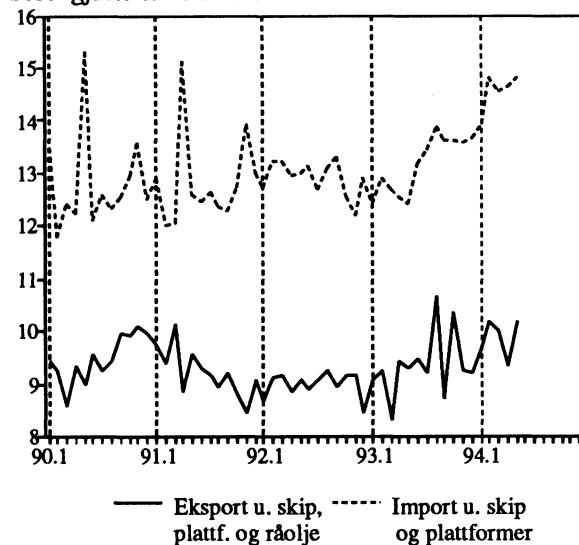

1) Konsumprisindeksen for varer omsatt gjennom detaljhandelen og engrosprisindeksen for varer til konsum.

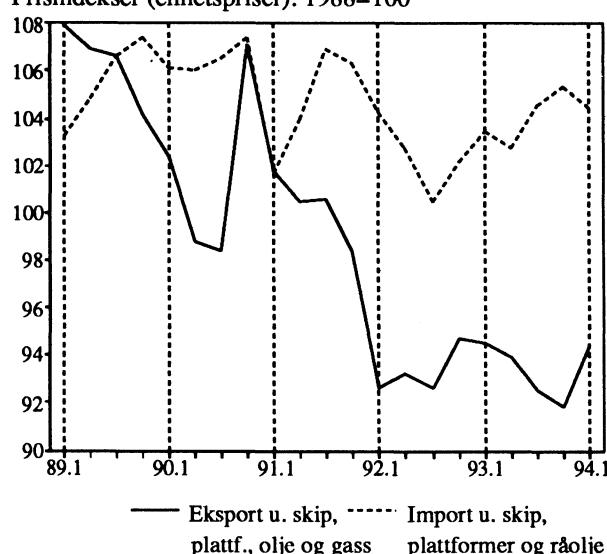
Nominell rente på tre-måneders plasseringer
Prosent

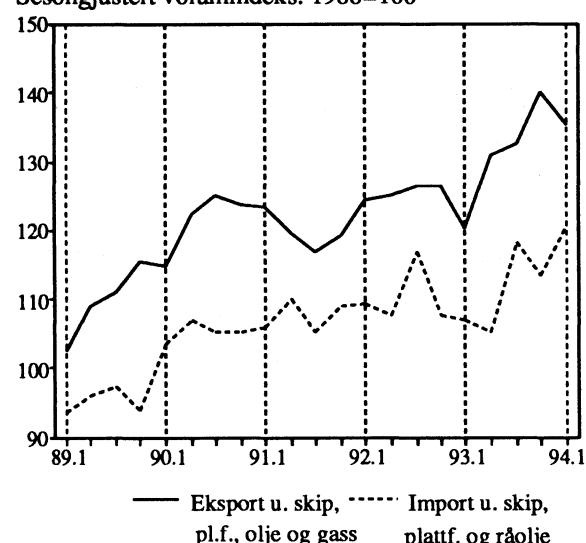
Utenrikshandel med tradisjonelle varer
Sesongjusterte verditall, Milliarder kroner.

Utenrikshandel med tradisjonelle varer
Prisindeks (enhetspriser). 1988=100

Utenrikshandel med tradisjonelle varer
Sesongjustert volumindeks. 1988=100

34*
NASJONALREGNSKAPSTALL FOR OECD-LAND

Tabell C1: Bruttonasjonalprodukt
Prosentvis volumendring fra foregående år

	1988	1989	1990	1991	1992	1993 anslag	1994 prognose	1995 prognose
Danmark	1,2	0,8	2,0	1,2	1,0	0,2	2,5	2,8
Frankrike	4,5	4,1	2,5	0,7	1,4	-0,9	1,1	2,7
Italia	4,1	2,9	2,1	1,3	0,9	-0,1	1,7	2,3
Japan	6,2	4,7	4,8	4,0	1,3	-0,5	0,5	2,3
USA	3,9	2,5	0,8	-0,7	2,6	2,8	3,1	2,7
Storbritannia	4,4	2,1	0,5	-2,2	-0,6	2,0	2,9	2,9
Sverige	2,3	2,3	1,4	-1,7	-1,7	-2,7	1,5	2,2
Tyskland ¹⁾	3,6	3,3	4,8	3,7	2,1	-1,5	0,8	2,2
Norge	-0,5	0,6	1,7	1,6	3,4	2,3	3,2	3,8

Kilde: Regnskapstall for Norge: Statistisk sentralbyrå. Forøvrig OECD.

¹ Samlet Tyskland fra 1992.

Tabell C2: Privat konsum
Prosentvis volumendring fra foregående år

	1988	1989	1990	1991	1992	1993 anslag	1994 prognose	1995 prognose
Danmark	-1,0	-0,4	0,6	1,2	1,3	0,8	3,4	3,0
Frankrike	3,3	3,3	2,9	1,4	1,7	0,5	0,9	2,1
Italia	4,2	3,5	2,5	2,3	1,8	-1,5	0,7	1,7
Japan	5,2	4,3	3,9	2,2	1,7	0,4	0,4	2,9
USA	3,6	1,9	1,2	-0,4	2,6	3,2	3,0	2,6
Storbritannia	7,4	3,3	0,7	-2,0	0	1,9	2,6	2,5
Sverige	2,5	1,4	-0,1	0,8	-1,9	-5,0	0,5	2,0
Tyskland ¹⁾	2,5	3,0	5,3	3,6	2,3	-0,8	-1,1	0,9
Norge	-2,8	-2,8	2,8	0,0	1,8	1,7	2,5	3,0

Kilde: Regnskapstall for Norge: Statistisk sentralbyrå. Forøvrig OECD.

¹ Samlet Tyskland fra 1992.

Tabell C3: Offentlig konsum
Prosentvis volumendring fra foregående år

	1988	1989	1990	1991	1992	1993 anslag	1994 prognose	1995 prognose
Danmark	0,9	-0,3	-0,4	-0,2	1,2	2,7	2,0	0,8
Frankrike	3,4	0,3	2,0	2,5	2,7	1,1	1,1	1,0
Italia	2,8	0,8	1,2	1,5	1,1	0,5	0	0,3
Japan	2,2	2,0	1,9	1,7	2,4	2,3	1,7	1,4
USA	0,6	2,0	2,8	1,5	-0,1	-0,8	-0,2	-0,6
Storbritannia	0,6	0,9	3,2	3,2	0	0,3	1,7	1,7
Sverige	0,6	1,9	2,6	1,6	0,3	-2,3	-1,5	-1,5
Tyskland ¹⁾	2,2	-1,7	2,4	0,5	3,8	-0,4	0,7	0,8
Norge	0,5	2,6	2,1	2,6	4,4	1,8	2,2	2,0

Kilde: Regnskapstall for Norge: Statistisk sentralbyrå. Forøvrig OECD.

¹ Samlet Tyskland fra 1992.

35*
NASJONALREGNSKAPSTALL FOR OECD-LAND

Tabell C4: Bruttoinvesteringer i fast realkapital

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1988	1989	1990	1991	1992	1993 anslag	1994 prognose	1995 prognose
Danmark	-6,6	-0,6	-0,9	-4,2	-10,4	-1,8	5,0	6,6
Frankrike.....	9,6	7,0	2,9	-1,5	-2,0	-5,5	0	3,7
Italia	6,9	4,3	3,8	0,6	-1,4	-7,1	2,5	5,6
Japan	11,9	9,3	8,8	3,0	-1,0	-2,3	1,3	2,2
USA ¹⁾	4,2	0,1	-2,8	-7,7	6,2	9,8	9,6	7,9
Storbritannia	14,2	7,2	-3,1	-9,9	-0,5	1,8	3,0	4,3
Sverige	6,0	11,6	0,7	-9,0	-11,0	-10,5	-6,1	1,8
Tyskland ²⁾	4,6	6,5	8,7	6,5	4,2	-3,3	2,8	5,4
Norge ³⁾	1,6	-3,9	-26,8	1,7	4,5	15,2	0,3	5,0

Kilde: Regnskapstall for Norge: Statistisk sentralbyrå. Forøvrig OECD.

¹ Private bruttoinvesteringer. ² Samlet Tyskland fra 1992. ³ 1994-1995 inneholder oljeplattformer under arbeid.

Tabell C5: Eksport av varer og tjenester

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1988	1989	1990	1991	1992	1993 anslag	1994 prognose	1995 prognose
Danmark	7,8	5,0	8,5	7,9	3,8	-2,1	3,2	5,0
Frankrike.....	8,1	10,2	5,3	3,9	7,0	-3,9	4,3	6,3
Italia	5,4	8,8	7,0	0,3	5,0	9,9	7,2	5,5
Japan	7,0	9,0	7,3	4,9	4,9	1,3	-0,4	2,8
USA	15,8	11,9	8,1	6,4	6,4	2,6	4,5	6,4
Storbritannia	-0,1	3,8	4,9	0,1	2,7	2,0	6,3	6,3
Sverige	3,0	3,0	1,9	-2,5	2,0	2,8	9,0	6,8
Tyskland ¹⁾	5,6	11,9	11,7	12,7	0,1	-10,2	2,8	6,0
Norge	5,5	10,7	8,1	6,1	6,2	1,8	6,1	5,7

Kilde: Regnskapstall for Norge: Statistisk sentralbyrå. Forøvrig OECD.

¹ Samlet Tyskland fra 1992.

Tabell C6: Import av varer og tjenester

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1988	1989	1990	1991	1992	1993 anslag	1994 prognose	1995 prognose
Danmark	1,5	4,4	2,4	4,9	0,2	-1,0	5,7	6,1
Frankrike.....	8,6	8,2	6,3	2,9	3,1	-4,9	3,1	5,4
Italia	6,8	7,6	8,0	2,9	4,6	-9,5	4,5	5,7
Japan	18,7	17,6	8,6	-4,5	0	1,7	2,4	4,2
USA	3,7	3,8	3,0	-0,5	8,7	9,3	7,7	6,9
Storbritannia	12,2	7,4	1,0	-3,1	5,6	-2,4	5,7	6,2
Sverige	4,7	7,1	0,7	-5,1	1,1	-4,1	3,0	4,5
Tyskland ¹⁾	5,6	8,8	12,4	12,1	2,6	-9,9	1,3	5,2
Norge	-1,7	0,9	2,2	1,7	2,8	3,3	3,5	4,5

Kilde: Regnskapstall for Norge: Statistisk sentralbyrå. Forøvrig OECD.

¹ Samlet Tyskland fra 1992.

36*
NASJONALREGNSKAPSTALL FOR OECD-LAND

Tabell C7: Privat konsum

Prosentvis prisendring fra foregående år

	1988	1989	1990	1991	1992	1993 anslag	1994 prognose	1995 prognose
Danmark	4,0	5,0	2,6	2,5	1,9	1,1	2,5	2,3
Frankrike.....	2,7	3,5	2,9	3,0	2,4	2,3	1,9	1,5
Italia	5,7	6,3	6,2	6,8	5,4	4,5	4,1	3,0
Japan	-0,1	1,8	2,6	2,5	2,0	0,9	0,3	0,4
USA	4,2	4,9	5,2	4,3	3,3	2,7	2,7	3,0
Storbritannia	5,1	5,9	5,3	7,1	5,0	3,5	3,4	3,3
Sverige	6,0	6,9	9,6	10,0	2,5	5,2	3,5	3,0
Tyskland ¹⁾	1,3	3,1	2,7	3,6	4,7	4,1	3,2	1,9
Norge	6,2	4,3	4,8	4,1	2,6	1,9	1,9	2,2

Kilde:Regnskapstall for Norge: Statistisk sentralbyrå. Forøvrig OECD.

¹ Samlet Tyskland fra 1992.

Tabell C8: Arbeidsledighet

I prosent av den totale arbeidsstyrken¹

	1988	1989	1990	1991	1992	1993 anslag	1994 prognose	1995 prognose
Danmark	8,6	9,3	9,5	10,4	11,1	12,1	11,9	11,3
Frankrike.....	10,0	9,4	8,9	9,5	10,4	11,7	12,4	12,3
Italia	11,0	10,9	11,1	11,0	11,6	10,2	11,1	11,6
Japan	2,5	2,3	2,1	2,1	2,2	2,5	2,9	2,8
USA ²⁾	5,4	5,2	5,5	6,7	7,4	6,9	6,5	6,2
Storbritannia	8,6	7,1	5,9	8,3	10,0	10,3	10,0	9,5
Sverige	1,6	1,4	2,0	2,9	5,3	8,2	8,8	8,4
Tyskland ²⁾³⁾	6,2	5,5	4,9	4,3	7,7	8,9	10,1	10,3
Norge	3,2	4,9	5,2	5,5	5,9	6,0	5,9	5,7

Kilde:Historiske tall for Norge: AKU-tall fra Statistisk sentralbyrå. Forøvrig OECD.

¹ Alle land unntatt Danmark følger ILO-definisjon av ledighet. ² Unntatt militære styrker. ³ Samlet Tyskland fra 1992.

37*
KONJUNKTURINDIKATORER FOR OECD-LAND

Tabell D1: Sverige

	1991	1992	1993	1993/94					
				Nov.	Des.	Jan.	Feb.	Mars	April
Sesongjusterte tall:									
Total industriproduksjon	1985=100	103	99	102	103	105	107
Arbeidsløshetsprosent		2,9	5,3	8,2	8,4	8,0	8,8	8,3	7,8
Ujusterte tall:									
Ordretilgang ¹	1985=100	126	122	134	143	162	145	141	..
Konsumpriser	1985=100	147,8	151,1	158,2	159,5	158,9	159,4	159,9	160,5
									161,2

¹ Verdi av tilgang på nye ordrer til industrien.

Tabell D2: Danmark

	1991	1992	1993	1993/94					
				Okt.	Nov.	Des.	Jan.	Feb.	Mars
Sesongjusterte tall:									
Salgsvolum, industrien	1985=100	112	113	110	115	112	111
Detaljomsetningsvolum	1985=100	102	100	102	102	103	103	106	107
Arbeidsløshetsprosent		10,4	11,2	12,3	12,4	12,4	12,4
Ujusterte tall:									
Ordretilgang ¹	1985=100	129	125	127	128	132	133
Konsumprisindeks	1985=100	124,1	126,7	128,3	129,2	129,4	129,1	129,2	129,6
									129,8

¹ Tilgang på nye ordrer i investeringsvareindustrien.

Tabell D3: Storbritannia

	1991	1992	1993	1993/94					
				Okt.	Nov.	Des.	Jan.	Feb.	Mars
Sesongjusterte tall:									
Industriproduksjon	1985=100	112,4	111,2	113,7	113,6	113,1	112,8	114,0	114,7
Ordretilgang ¹	1985=100	126	127	129	124	131	140	157	..
Detaljomsetningsvolum	1985=100	119,3	120,2	124,3	125,6	126,1	126,1	127,1	126,8
Arbeidsløshetsprosent		8,1	9,8	10,3	10,1	10,0	9,8	9,9	9,8
Ujusterte tall:									
Konsumprisindeks	1985=100	141,3	146,8	149,3	150,7	150,4	150,8	150,0	150,9
									151,2

¹ Volumet av tilgangen på nye ordrer til verstedindustrien fra innenlandske kunder.

38*
KONJUNKTURINDIKATORER FOR OECD-LAND

Tabell D4: Tyskland (vest)

	1991	1992	1993	1993/94					
				Nov.	Des.	Jan.	Feb.	Mars	April
Sesongjusterte tall:									
Total industriproduksjon	1985=100	121	118	110	109	110	108	110	109
Ordretilgang ¹	1985=100	138	130	113	111	108	107	111	114
Detaljomsetningsvolum	1985=100	131	128	123	122	121	122	123	..
Arbeidsløshetsprosent		6,3	6,7	8,3	9,0	9,0	9,1	9,2	9,3
Konsumpriser	1985=100	110,7	115,1	119,8	121,1	121,5	122,0	122,3	122,6
									122,9

¹ Volumet av tilgangen på nye ordrer til investeringsvareindustrien fra innenlandske kunder.

Tabell D5: Frankrike

	1991	1992	1993	1993/94					
				Nov.	Des.	Jan.	Feb.	Mars	April
Sesongjusterte tall:									
Total industriproduksjon	1985=100	113	113	110	110	109	109
Arbeidsløshetsprosent		9,4	10,2	11,4	12,2	12,2	12,2	12,2	12,3
Ujusterte tall:									
Konsumpriser	1985=100	120,2	123,0	125,6	126,5	126,4	126,6	126,9	127,2
									..

Tabell D6: USA

	1991	1992	1993	1993/94					
				Nov.	Des.	Jan.	Feb.	Mars	April
Sesongjusterte tall:									
Total industriproduksjon	1985=100	113,4	114,9	117,6	119,5	120,8	121,4	121,9	122,6
Ordretilgang ¹	Mrd. dollar	117,9	122,5	133,1	139,7	142,5	148,5	144,7	..
Detaljomsetningsvolum ²	Mrd. dollar	135,0	139,2	146,5	150,8	152,7	150,3	152,4	..
Arbeidsløshetsprosent		6,7	7,4	6,8	6,5	6,4	6,7	6,5	..
Konsumprisindeks	1985=100	126,7	130,5	134,4	135,7	136,0	136,0	136,4	136,8
									137,0

¹ Verdi av tilgang på nye ordrer på varige varer.

² I 1987-priser.

Tabell D7: Japan

	1991	1992	1993	1993/94					
				Nov.	Des.	Jan.	Feb.	Mars	April
Sesongjusterte tall:									
Industriproduksjon ¹	1985=100	127,8	120,0	114,5	112,3	110,0	111,3	111,7	..
Ordretilgang ²	Mrd. yen	1682	1536	1429	1318	1531	1481	1398	..
Arbeidsløshetsprosent		2,1	2,2	2,5	2,7	2,8	2,7	2,9	2,8
Konsumpriser	1985=100	110,5	112,3	113,8	113,6	114,0	114,3	114,5	114,9

¹ Industriproduksjon og gruve drift.

² Verdien av tilgangen på nye ordrer til maskinindustrien fra innenlandske kunder.

Avlagte doktoravhandlinger

NILS MARTIN STØLEN

Lønnsdannelsen og den makroøkonomiske funksjonsmåten til det norske arbeidsmarkedet

Doktoravhandling fra Universitetet i Oslo, Sosialøkonomisk institutt
— forsvar 25. oktober 1993

Den voksende arbeidsledigheten i Norge siden slutten av 1980-tallet har skapt et økende behov for kunnskap om lønnsdannelsen og funksjonsmåten til det norske arbeidsmarkedet. I avhandlingen gis det en vurdering av i hvilken grad ulike teorier for arbeidsmarkedet kan kaste lys over disse forholdene. Lønnsdannelsen i det norske arbeidsmarkedet drøftes gjennom en omfattende empirisk analyse. Betydningen av lønnsdannelsen for funksjonsmåten til arbeidsmarkedet og for effektene av ulike tiltak med sikte på å redusere ledigheten, er videre analysert ved å drøfte egenskapene til Statistisk sentralbyrås makroøkonometriske modell MODAG.

Analysen gir ingen entydig konklusjon på om arbeidsmarkedet er i stand til å vende tilbake til den opprinnelige likevekten eller ikke etter et negativt sjokk som har forårsaket en økning i ledigheten. Lønningene reagerer uansett såpass svakt på en situasjon med høy ledighet at det i beste fall kan ta svært lang tid før den blir betydelig redusert av seg selv. Det kan heller ikke ses bort fra at de strukturelle problemene på det norske arbeidsmarkedet har tiltatt i løpet av 1980-tallet.

For industrien indikerer resultatene at utviklingen i produktpriser og produktivitet er de viktigste forklaringsfaktorer bak lønnsveksten. En god del av tapet i industrien konkurransesvne fra 1970 og fram til slutten av 1980-tallet kan forklares med et stramt arbeidsmarked forårsaket av innfasingen av oljeinntektene i norsk økonomi. Skatteøkninger og arbeidstidsfor-

kortelser har imidlertid også vært av betydning. Lønnsutviklingen i industrien er av stor betydning for lønnsutviklingen i mer skjermete sektorer. I offentlig forvaltning har lønnsutviklingen vært svakere enn i de øvrige sektorer i løpet av de siste 20 årene. Større vekt på hensynet til utviklingen i disponibel realinntekt enn sammenlignbare lønninger kan være en medvirkende årsak til dette.

Analysene ved hjelp av MODAG indikerer at lavere lønnsvekst i seg selv ikke har noen stor effekt på ledigheten. Selv om en dempet lønnsvekst har en positiv betydning for industriens konkurransesvne, og også leder til mindre rasjonalisering av arbeidskraft, vil lavere inntekter for lønnsmottakerne ha en negativ effekt på produksjon og sysselsetting i andre sektorer. Lavere lønnsvekst har imidlertid positive effekter på offentlig budsjettbalanse og utenriksøkonomien. Dersom en gjennom et inntektpolitisk samarbeid lykkes i å få redusert lønnsveksten, vil det skape økt finanspolitisk handlefrihet for myndighetene.

Økte offentlige utgifter, redusert arbeidstid og tiltak som reduserer tilbuddet av arbeidskraft er effektive virkemidler når det gjelder å redusere arbeidsledigheten på kort og mellomlang sikt. Tiltakene innebærer imidlertid negative konsekvenser som høyere kostnadsvekst, tap av konkurransesvne, svekket offentlig budsjettbalanse og svekket utenriksøkonomi. Reduserte skatter og avgifter kan delvis bidra til å dempe kostnadsveksten og innebærer således mindre av disse negative effektene. Effektene på ledigheten er imidlertid ikke så direkte som for tiltakene nevnt over, og skattekort og avgiftslettelser er dermed ikke fullt så effektive virkemidler for å redusere ledigheten raskt.

TOM KORNSTAD

Empirical life cycle models of labour supply and consumption

Doktoravhandling fra Universitetet i Oslo, Sosialøkonomisk institutt,
— forsvar 9. april 1994.

Avhandlingen er primært et metodeprosjekt. Problemstillingen er valgt ut fra det faktum at i en del problemstiller er det viktig å ha en god forståelse av hvordan husholdenes arbeidstilbud, konsum og sparing bestemmes i et livsløpsperspektiv. Ifølge sosialøkonomisk teori kan dette analyseres med bakgrunn i livsløpsmodellen for konsum og arbeidstilbud. Denne modellen sier i grove trekk at husholdet tilpasser konsum og arbeidstilbud slik at forventet verdi av den samlede neddiskonerte nytten over livet blir maksimert, gitt at budsjettbetingelsen over livet er oppfylt.

For å få en tett kobling mellom teori og empirisk modell tar avhandlingen utgangspunkt i strukturelle livsløpsmodeller som estimeres fra mikrodata. I sin mest generelle form krever denne type modeller livsløpsdata for konsum og arbeidstilbud og de tilhørende prisene for hvert enkelt hushold. Siden slike datasett ikke eksisterer i noe land, har det de siste 15 årene vært lagt ned mye arbeid internasjonalt sett i å finne fram til spesifikasjoner som egner seg for estimering gitt de dataene man har. I artikkelen "Empirical approaches for analysing consumption and labour supply in a life cycle perspective" gjøres det rede for disse spesifikasjonene og hvilke forenklinger de bygger på. For eksempel blir skattesystemet ofte sett bort fra, og det gjøres vanligvis sterke a priori forutsetninger om separabilitetsegenskapene til nyttefunksjonen.

Konklusjonen på denne artikkelen er at det ennå er langt fram før vi kan være fornøyd med modellspesifikasjonene som typisk brukes i empiriske

livsløpsmodeller, og de empiriske resultatene på dette feltet.

Basert på kunnskapen fra oversiktartikkelen gjøres det i artikkelen "An empirical life cycle model of savings, labour supply and consumption without intertemporal separability" et forsøk på å formulere og estimere en strukturell livsløpsmodell for konsum av varige og ikke-varige goder og fritid for ektepar. Det pekes på at det er store praktiske og teoretiske problemer knyttet til måling av konsum av varige og ikke-varige goder, og hva som skal menes med enhets-prisen på varige goder som for eksempel bolig. Gitt at man tar disse problemene alvorlig, står man overfor store måleproblemer ved estimering av denne type modeller.

Artikkelen peker også på at vanedannelsen kan ha betydning for etterspørsselen etter varige goder, og viser at der som man tar hensyn til dette er det mulig å finne fram til en spesifikasjon som kan brukes til å estimere preferansene for fritid og et spesielt Hicks-aggregat av varige og ikke-varige goder. En viktig egenskap ved denne spesifi-

kasjonen er at den kan estimeres uten observasjoner av konsum av ikke-varige goder og prisen på, og den fysiske beholdningen av, varige goder.

Modellen estimeres ved hjelp av data fra Inntekts- og formuesundersøkelsen 1988 til 1990 og Levekårsundersøkelsen 1991. På basis av estimeringssresultatene er det i prinsippet mulig å simulere ektefellers valg av fritid, konsum og sparing over livsløpet gitt ulike forutsetninger om skattesystem, lønnssatser og konsumpriser over livet. Estimatene på de ulike koeffisientene er imidlertid av varierende kvalitet. Årsakene til dette kan være flere, men en av grunnene skyldes at Norge har for dårlig med paneldata på dette området.

Ifølge økonomisk teori kan skattesystemet gi opphav til uheldige effektivitetsvirkninger ved at det vrir de relative prisene mellom ulike goder. Den siste artikkelen i avhandlingen, "Vridninger i lønnstakernes relative brukerpris på bolig, ikke-varige goder og fritid", tar utgangspunkt i en generell livsløpsmodell for konsum av ikke-varige goder, bolig og fritid, og forsøk-

er å tallfeste hvordan omleggingen av skattesystemet fra 1986 til 1992 har endret den gjennomsnittlige vridningen i de relative prisene mellom disse godene. Beregningene er basert på data for lønnstakere hentet fra Inntekts- og formuesundersøkelsene 1985, 1986, 1989 og 1990. Ved å framskrive 1990-dataene til 1992 og 1993 er det gjort beregninger for 1992/1993. De indikerer at den gjennomsnittlige vridningen i den relative brukerprisen på bolig og ikke varige goder, og på bolig og fritid, er redusert fra 1985/86 og fram til 1992/93, både for enslige lønnstakere og for lønnstakeretepar. Størrelsen på reduksjonene avhenger av forutsetningen om prisutviklingen på boliger fra et år til det neste. Skatteomleggingen fra 1986 til 1992 har redusert den gjennomsnittlige vridningen i den relative pris på ektefellers fritid, og på fritid og ikke-varige goder. For alle prisforholdene gjelder det at skattesystemet fortsatt gir tildels betydelige vridninger. Omleggingen av skattesystemet fra 1985/86 og fram til 1992/93 har redusert spredningen i vridningene i den relative brukerprisen mellom bolig og ikke-varige goder.

Nye forskningspublikasjoner

Statistiske analyser

Natural Resources and the Environment 1993

SA 94/3, 1994. Sidelall 160.
ISBN 82-537-3968-0

Statistics Norway (SN) compiles statistics on the state of the environment, as well as accounts for a number of important resources. Statistics Norway also develops methods and models to analyze the inter-relationships between socio-economic conditions, use of resources, and environmental conditions. The publication *Natural Resources and the Environment* contains an annual concentrated overview of this work. *Natural Resources and the Environment 1993* presents updated resource accounts for energy and emissions accounts for emissions to air, and some results of analyses based on these accounts. The report also includes key figures for fishing, sealing and whaling, agricultural pollution, forest resources and forest damage, municipal waste water treatment plants and waste management.

Rapporter

Leif Brubakk: Estimering av en makrokonsumfunksjon for ikke-varige goder 1968-1991

Rapporter 94/9, 1994. Sidelall 42.
ISBN 82-537-4003-4

I denne rapporten presenteres resultatene fra en økonometrisk analyse i konsumet av ikke-varige goder for perioden 1968-1991. Det legges særlig vekt på å forstå den noe turbulente utviklingen det siste tiåret, kjennetegnet ved en kraftig vekst i perioden 1985-86 og en tilsvarende kontraksjon 1988-89. I de estimerte relasjonene inngår husholdningenes disponible inntekt og formue, gitt som summen av finansformue og boligformue, som de viktigste forklaringsvariablene. Resultatene tyder på at formue fikk økt betydning etter dereguleringen av kredittmarkedet. Det er også estimert en relasjon hvor disponibel inntekt er splittet opp på ulike sosioøkonomiske grupper. En slik oppsplitting synes å redusere den uforklarte variasjonen i data. På bakgrunn av estimeringsresultatene kan konsumveksten i 1985-87 forklares ved vekst i boligformuen kombinert med økt betydning av formue. Konsumnedgangen i 1988-89 kan forklares ved svak vekst i disponibel inntekt, reduksjon i boligformuen og den ned-

bygging av finansformuen som fant sted i 1985-87.

Klaus Mohn:

Monetarism and Structural Adjustment - The Case of Mozambique

Rapporter 94/11, 1994. Sidelall 48.
ISBN 82-537-4005-0

This report is the result of a project undertaken by the Research Department of Statistics Norway to recapitulate the impact of economic policy on macroeconomic development in Mozambique. A brief review of the historical and economic origins of the structural adjustment paradigm is offered in the first chapter, whereas the second chapter contains a survey of the background and theoretical content of monetarism in development economics. The post-independence economic policy of Mozambique is reviewed in the third chapter.

A panel data set containing monetary macroeconomic indicators for ten countries in sub-Saharan Africa over the period 1980 to 1991 is presented and commented in the fourth chapter. Finally, a simple single-equation econometric model of economic growth is constructed and simulated to test and illustrate some hypotheses concerning monetarism and structural adjustment. The results seem to suggest a significant, but very modest spill-over from monetary to real economic variables. These results are probably due to the regulated macroeconomic environment which has been quite typical for developing countries in sub-Saharan Africa.

Tom Andersen, Ole Tom Djupskås og Tor Arnt Johnsen:

Kraftkontrakter til alminnelig forsyning i 1993. Priser, kvantum og leveringsbetingelser

Rapporter 94/12, 1994. Sidelall 53.
ISBN 82-537-4007-7

Før den nye energiloven trådte i kraft og Statkraft ble omdannet til statsforetak vedtok Stortinget hvert år en statskraftspris. Den ble ofte benyttet som en normgivende kraftpris, av andre aktører i bransjen. Prisen ble benyttet til regulering av priser i kontrakter mellom andre kjøpere og selgere i kraftmarkedet, ved verdifastsettelse av kraftverk for skatteformål og i forbindelse med lokale erstatninger for natur- og eiersomsinngrep. Statskraftpriser ble siste gang vedtatt av Stortinget våren 1992. I forbindelse med at Statkraft ble gitt status som statsforetak bortfalt fastsettingen av en statskraftspris. Markedsbasert fastsetting av prisene også i Statkrafts salg til

alminnelig forsyning ble vanlig. Statistisk sentralbyrå påtok seg for første gang å kartlegge kraftprisene i det norske kraftmarkedet for året 1992. Denne rapporten omhandler en tilsvarende undersøkelse for 1993 og redigerer for planlegging og opplegg for undersøkelsen, beregningsopplegg og priser og kvantum etter ulike kjennetegn.

Materialet omfatter data for over 950 kraftkontrakter mellom kraftprodusenter og kunder innen alminnelig forsyning. Eksport- og langsigts kontrakter med bedrifter innenfor kraftintensiv industri og treforedling er ikke omfattet av prisundersøkelsen. Prisene som er oppgitt er priser for levering i sentralnettet. Dette er det mest brukte markeds punktet/referanse punktet for kraftprisene.

Sammenlignet med resultatene fra tilsvarende prisundersøkelse gjennomført for kraftkontraktene som gjaldt i 1992, er prisene lavere i 1993. Gjennomsnittsprisen ble for 1992 beregnet til 17,3 øre/kWh. Økende grad av konkurransen og økt spotmarkedsstilknytning er viktige forklaringsfaktorer for prisfallset. Gjennomsnittsprisen (kvantumsveid) for alle kontrakter sett under ett var 14,2 øre/kWh. For kontrakter inngått før energiloven trådte i kraft (1.1.1991) var gjennomsnittsprisen 16,6 øre/kWh. For kontrakter inngått i 1991 var prisen 18,6 øre/kWh i 1993, for kontrakter inngått i 1992 var prisen 14,2 øre/kWh mens prisen var 12,9 øre/kWh for kontrakter inngått i 1993. Siden mange av kontraktene inngått i 1991 og 1992 utløp før 1993, og dermed ikke er med i vårt materiale, bør denne prisutviklingen tolkes med forsiktighet.

Discussion Papers

Knut Einar Rosendahl:

Does Improved Environmental Policy Enhance Economic Growth? Endogenous Growth Theory Applied to Developing Countries

DP no. 114, 1994. Sidelall 26.

The environmental impacts on an economy is studied over time using endogenous growth theory. Externalities from the environment on production are central in the analysis, and we examine whether an optimal path realizes more rapid economic growth. The paper is mainly focusing on developing countries, where production is largely influenced by the environmental quality. The result of the analysis indicates

that the economic growth rate does not depend on the internalization of the environmental externality, but rather on the internalization of the human capital externality. The level of economic activity does, however, generally depend on the internalization of both externalities.

Leif Andreassen, Dennis Fredriksen og Olav Ljones:

The Future Burden of Public Pension Benefits. A Microsimulation Study
DP no. 115, 1994. Sidelall 28.

The microsimulation model MOSART is used to analyse the long run development in disability and old-age pensions covered by the Norwegian National Insurance System. The number of pensioners will increase relative to the number of workers, leading to a growing tax burden on future generations. It is found that among those born before the year 2000, early generations possess a larger pension wealth (the discounted value of payments and received benefits) as a per cent of life time labour income than later generations. The paper discusses changes in the rules for determining pension benefits and the consequences of going from a pay-as-you-go system to a funded system.

Anne Brendemoen:
Car Ownership Decisions in Norwegian Households
DP no. 116, 1994. Sidelall 25.

In this paper, household's decisions regarding how many private cars to own are analyzed. The analysis is based on a particular multinomial logit type formulation that is consistent with a Stone-Geary utility function. The model is estimated on data from the Norwegian Expenditure Survey.

Audun Langørgen:
A Macromodel of Local Government Spending Behaviour in Norway
DP no. 117, 1994. Sidelall 47.

A cooperative bargaining model is adapted to the setting of local government in Norway. Aggregate consumption, the capital stock and net financial wealth in the local public sector are endogenized. The origin of inertia in the model is ascribed to incrementalism or adjustment costs in the disagreement points of the Nash solution. Using the method of ordinary least squares, the model is estimated on sample data for the period 1973-1991. Different hypotheses regarding the disagreement point formation are tested, and the pure incrementalist model is encompassed by a more general partial adjustment model, implying that some other mechanism than just preservation to the status quo is operative. It is found that local government consumption,

the capital stock and the net debt in the long run are stabilized relative to disposable income. Finally, results from model simulations are reported.

Kjell Arne Brekke:

Utilitarianism, Equivalence Scales and Logarithmic Utility
DP no. 118, 1994. Sidelall 10.

It is shown that if social welfare is the sum of logarithmic utility function, the optimal income distribution and the welfare effect of any income redistribution is independent of the equivalence scales. In optimum all households have the same per capita income. Based on this observation it is discussed to what extent traditional welfare theory can be said to be concerned about fair income distribution.

Kjell Arne Brekke, Hilde Lurås og

Karine Nyborg:

Sufficient Welfare Indicators. Allowing Disagreement in Evaluations of Social Welfare
DP no. 119, 1994. Sidelall 32.

There is no consensus on how to measure interpersonally comparable, cardinal utility. Despite of this, people repeatedly make welfare evaluations in their everyday lives. However, people do not always agree on such evaluations, and this is one important reason for political disagreements. Thus, to keep in control of the normative premises, decision makers may prefer information which can be used as input in an arbitrary social welfare function to information which is the output from a social welfare function specified by the analyst. In this paper we try to identify sufficient welfare indicators; information which enable decision makers to arrive at welfare evaluations of social states or projects, according to their own ethical beliefs. Our conclusion is that provided factual information about different population groups; their social state, size, and characteristics, may be better for this purpose than the more traditional approach of focusing on ordinal utility information.

Tor Jakob Klette:

R&D, Scope Economies and Company Structure: A "Not-so-Fixed Effect" Model of Plant Performance
DP no. 120, 1994. Sidelall 41.

Some well-known correlations between R&D and performance are given a somewhat new interpretation in this paper. I present an alternative model of knowledge accumulation, with some interesting and desirable properties. Perhaps the most attractive property is that it provides a simple and less data intensive framework for empirical studies of the relationship be-

tween firm performance and R&D. This property allows me to address some new aspects of this relationship combining two rich, new sources of firm and plant-level data. Among the substantial empirical findings are (i) R&D has a positive and significant effect on performance, (ii) the estimates suggest that the appropriable part of knowledge capital depreciate at a rate of 0.2, (iii) there are visible spillover effects of R&D across LBs within a firm (economies of scope in R&D), and (iv) there are significant spillovers in R&D across firms that belong to the same interlocking group of firms.

Notater

Erling Holmøy og Birger Strøm:
Virkningsberegninger på MSG-5, 1991-versjonen

Notater 94/11, 1994. Sidelall 28.

Knut Ø. Sørensen:
En databank med fylkesfordelte nasjonalregnskapstall

Notater 94/12, 1994. Sidelall 15.

Tidligere utkommet

Sosiale og økonomiske studier

Rolf Aaberge og Tom Wennemo:
Inntektsulikhet og inntektsmobilitet i Norge 1986-1990 (Income inequality and income mobility in Norway 1986-1990). **SØS nr. 82, 1993.**

Ingvild Svendsen:
Empirical Tests of the Formation of Expectations. A Survey of Methods and Results. **SØS nr. 83, 1993.**

Bjørn E. Naug:
En økonometrisk analyse av utviklingen i importandelene for industrivarer 1968-1990. **SØS nr. 84, 1994.**

Rapporter

Audun Langørgen:
En økonometrisk analyse av lønnsdannelsen i Norge. **Rapporter 93/5, 1993.**

Leif Andreassen, Truls Andreassen, Dennis Fredriksen, Gina Spurkland og Yngve Vogt:
Framskrivning av arbeidsstyrke og utdanning. Mikrosimuleringsmodellen MOSART. **Rapporter 93/6, 1993.**

Dennis Fredriksen og Gina Spurkland:
Framskrivning av alders- og uføretrygd ved hjelp av mikrosimuleringsmodellen MOSART. **Rapporter 93/7, 1993.**

Erling Holmøy, Bodil M. Larsen og Haakon Vennemo:
Historiske brukerpriser på realkapital. **Rapporter 93/9, 1993.**

Runa Nesbakken og Steinar Strøm:
Energiforbruk til oppvarmingsformål i holdningene. **Rapporter 93/10, 1993.**

Bodil M. Larsen:
Vekst og produktivitet i Norge 1971-1990. **Rapporter 93/11, 1993.**

Kyrre Aamdal:
Kommunal ressursbruk og tjenesteyting. Makromodellen MAKKO. **Rapporter 93/14, 1993.**

Olav Bjerkholt, Torgeir Johnsen og Knut Thonstad:
Muligheter for en bærekraftig utvikling. Analyser på World Model. **Rapporter 93/15, 1993.**

Tom Andersen, Ole Tom Djupskås og Tor Arnt Johnsen:
Kraftkontrakter til alminnelig forsyning i 1992. Priser, kvantum og leveringsbetingelser. **Rapporter 93/16, 1993.**

Steinar Strøm, Tom Wennemo og Rolf Aaberge:
Inntektsulikhet i Norge 1973-1990. **Rapporter 93/17, 1993.**

Kjersti-Gro Lindquist:
Empirical Modelling of Export of Manufacturers: Norway 1962-1987. **Rapporter 93/18, 1993.**

Knut Røed:
Den selvforsterkende arbeidsledigheten. Om hystereseffekter i arbeidsmarkedet. **Rapporter 93/19, 1993.**

Dag Kolsrud:
Stochastic Simulation of KVARTS91. **Rapporter 93/20, 1993.**

Sarita Bartlett:
The Evolution of Norwegian Energy Use from 1950 to 1991. **Rapporter 93/21, 1993.**

Klaus Mohn:
Industrysesssetting og produksjonsteknologi i norske regioner. **Rapporter 93/22, 1993.**

Torbjørn Eika:
Norsk økonomi 1988-1991: Hvorfor steg arbeidsledigheten så mye? **Rapporter 93/23, 1993.**

Skatter og overføringer til private. Historisk oversikt over satser mv. årene 1975-1993. **Rapporter 93/25, 1993.**

Thor Olav Thoresen:
Fordelingsvirkninger av overføringene til barnefamilier. Beregninger ved skattemodellen LOTTE. **Rapporter 93/26, 1993.**

Erling Holmøy, Torbjørn Hægeland, Øystein Olsen og Birger Strøm:
Effektive satser for næringsstøtte. **Rapporter 93/31, 1993.**

Torstein Bye, Ådne Cappelen, Torbjørn Eika, Eystein Gjelsvik og Øystein Olsen:
Noen konsekvenser av petroleumsvirksomheten for norsk økonomi. **Rapporter 94/1.**

Wenche Drzwi, Lisbeth Lerskau, Øystein Olsen og Nils Martin Stølen:
Tilbud og etterspørsel etter ulike typer arbeidskraft. **Rapporter 94/2, 1994.**

Hilde-Marie Branæs Zakariassen:
Tilbud av arbeidskraft i Norge. En empirisk analyse på kvartalsdata for perioden 1972-1990. **Rapporter 94/3, 1994.**

Haakon Vennemo:
A Growth Model of Norway with a Two-way Link to the Environment. **Rapporter 94/5, 1994.**

Discussion Papers

Hugo Birkelund, Eystein Gjelsvik and Morten Aaserud:

Carbon/energy taxes and the energy market in Western Europe. **DP no. 81, 1993.**

Einar Bowitz:
Unemployment and the growth in the number of recipients of disability benefits in Norway. **DP no. 82, 1993.**

Leif Andreassen:
Theoretical and econometric modeling of disequilibrium. **DP no. 83, 1993.**

Kjell Arne Brekke:
Do Cost-Benefit Analyses favour Environmentalists? **DP no. 84, 1993.**

Leif Andreassen:
Demographic forecasting with a dynamic stochastic microsimulation model. **DP no. 85, 1993.**

Geir B. Asheim and Kjell Arne Brekke:
Sustainability when Resource Management has Stochastic Consequences. **DP no. 86, 1993.**

Olav Bjerkholt and Yu Zhu:
Living Conditions of Urban Chinese Households around 1990. **DP no. 87, 1993.**

Rolf Aaberge:
Theoretical Foundations of Lorenz Curve Orderings. **DP no. 88, 1993.**

Jørgen Aasness, Erik Biørn and Terje Skjerpen:
Engel Functions, Panel Data, and Latent Variables - with Detailed Results. **DP no. 89, 1993.**

- Ingvild Svendsen:**
Testing the Rational Expectations Hypothesis. Using Norwegian Microeconomic Data. **DP no. 90, 1993.**
- Einar Bowitz, Asbjørn Rødseth and Erik Storm:**
Fiscal Expansion, the Budget Deficit and the Economy: Norway 1988-91. **DP no. 91, 1993.**
- Rolf Aaberge, Ugo Colombino and Steinar Strøm:**
Labor Supply in Italy. **DP no. 92, 1993.**
- Tor Jakob Klette:**
Is Price Equal to Marginal Costs? An Integrated Study of Price-Cost Margins and Scale Economies among Norwegian Manufacturing Establishments 1975-90. **DP no. 93, 1993.**
- John K. Dagsvik:**
Choice Probabilities and Equilibrium Conditions in a Matching Market with Flexible Contracts. **DP no. 94, 1993.**
- Tom Kornstad:**
Empirical Approaches for Analysing Consumption and Labour Supply in a Life Cycle Perspective. **DP no. 95, 1993.**
- Tom Kornstad:**
An Empirical Life Cycle Model of Savings, Labour Supply and Consumption without Intertemporal Separability. **DP no. 96, 1993.**
- Snorre Kverndokk:**
Coalitions and Side Payments in International CO₂ Treaties. **DP no. 97, 1993.**
- Torbjørn Eika:**
Wage Equations in Macro Models. Phillips Curve versus Error Correction Model Determination of Wages in Large-Scale UK Macro Models. **DP no. 98, 1993.**
- Anne Brendemoen and Haakon Vennemo:**
The Marginal Cost of Funds in the Presence of External Effects. **DP no. 99, 1993.**
- Kjersti-Gro Lindquist:**
Empirical Modelling of Norwegian Exports: A Disaggregated Approach. **DP no. 100, 1993.**
- Anne Sofie Jore, Terje Skjerpen and Anders Rygh Swensen:**
Testing for Purchasing Power Parity and Interest Rate Parities on Norwegian Data. **DP no. 101, 1993.**
- Runa Nesbakken and Steinar Strøm:**
The Choice of Space Heating System and Energy Consumption in Norwegian Household. **DP no. 102, 1993.**
- Asbjørn Aaheim and Karine Nyborg:**
"Green National Product": Good Intentions, Poor Device? **DP no. 103, 1993.**
- Knut H. Alfsen, Hugo Birkelund and Morten Aaserud:**
Secondary Benefits of the EC Carbon/Energy Tax. **DP no. 104, 1993.**
- Jørgen Aasness and Bjart Holtsmark:**
Consumer Demand in a General Equilibrium Model for Environmental Analysis. **DP no. 105, 1993.**
- Kjersti-Gro Lindquist:**
The Existence of Factor Substitution in the Primary Aluminium Industry. A Multivariate Error Correction Approach on Norwegian Panel Data. **DP no. 106, 1993.**
- Snorre Kverndokk:**
Depletion of Fossil Fuels and the Impact of Global Warming. **DP no. 107, 1994.**
- Knut A. Magnussen:**
Precautionary Saving and Old-Age Pensions. **DP no. 108, 1994.**
- Frode Johansen:**
Investment and Financial Constraints. An empirical Analysis of Norwegian Firms. **DP no. 109, 1994.**
- Kjell Arne Brekke and Pål Børing:**
The Volatility of Oil Wealth under Uncertainty About Parameter Values. **DP no. 110, 1994.**
- Margaret J. Simpson:**
Foreign Control and Norwegian Manufacturing Performance. **DP no. 111, 1994.**
- Yngve Willasen and Tor Jakob Klette:**
Correlated Measurement Errors, Bounds on Parameters, and a Model of Producer Behavior. **DP no. 112, 1994.**
- Dag G. Wetterwald:**
Car Ownership and Private Car Use. A Microeconometric Analysis Based on Norwegian Data. **DP no. 113, 1994.**
- T.Ø. Kobila:**
A Class of Solvable Stochastic Investment Problems Involving Singular Controls. **Reprints no. 65, 1993.** Reprints from *Stochastics and Stochastics Reports*, 43, 29-63. Gordon and Breach Science Publishers, S.A., USA, 1993.
- Jørgen Aasness, Erling Eide and Terje Skjerpen:**
Crimonometrics, Latent Variables, and Panel Data. **Reprints no. 66, 1993.** Reprint from K. Haagen, D.J. Bartholomew and M. Deistler (eds.): *Statistical Modeling and Latent Variables*. Elsevier Science Publishers B.V. North-Holland, 1993.
- Petter Jakob Bjerve:**
Feilsleggen politikk? Analyse og vurdering av den makroøkonomiske politikken i 1986-1992. **Reprint no. 67, 1994.** Sætrykk fra *Sosialøkonomien*, 1993, 11, 22-27.
- Jørgen Aasness, Erik Biørn and Terje Skjerpen:**
Engel Functions, Panel Data, and Latent Variables. **Reprint no. 68, 1994.** Reprint from *Econometrica*, 1993, 61, 6, 1395-1422.
- Notater**
- Olav Bjerkholt:**
Review of Macroeconomic Modelling Needs of the Ministry of Planning of the Kingdom of Saudi Arabia. **Notater 93/25, 1993.**
- Einar Bowitz og Inger Holm:**
MODAG. Teknisk dokumentasjon pr. 1.6. 1993. **Notater 93/26, 1993.**
- Harald Koch-Hagen og Bodil Larsen:**
TRAN. Dokumentasjon av en ettermodell for transportetterspørrelsen i MSG-EE. **Notater 93/33, 1993.**
- Tom Eek, Jan Erik Sivertsen, Tor Skoglund og Knut Ø. Sørensen:**
Economic Accounts at Regional Level: Methods and Data for Norway. **Notater 93/35, 1993.**
- Knut H. Alfsen:**
Demand for commercial and own transport services in production sectors. **Notater 93/39, 1993.**
- Dennis Fredriksen:**
MOSART. Teknisk dokumentasjon. **Notater 93/41, 1993.**
- Dennis Fredriksen:**
Dokumentasjon av input til MOSART. **Notater 93/42, 1993.**
- Jørgen Aasness og Bjart Holtsmark:**
Consumer Demand in MSG-5. **Notater 93/46, 1993.**
- Stein Inge Hove:**
Nedrustning av forsvarret. En modellbasert analyse. **Notater 93/47, 1993.**
- Reprints**

Blad i postabonnement

Returadresse:
Statistisk sentralbyrå
Postboks 8131 Dep.
0033 Oslo

Publikasjonen kan bestilles fra:

Statistisk sentralbyrå
Salg- og abonnementsservice
Postboks 8131 Dep.
N-0033 Oslo

Telefon: 22 86 49 64
Telefaks: 22 86 49 76

eller:

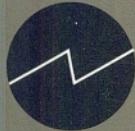
Akademika - avdeling for
offentlige publikasjoner
Møllergt. 17
Postboks 8134 Dep.
N-0033 Oslo

Telefon: 22 11 67 70
Telefaks: 22 42 05 51

ISBN 82-537-3979-6
ISSN 0800-4110

Pris:

Økonomiske analyser kr 310,00 pr. år
Economic Survey kr 120,00 pr. år
Enkelnummer ØA: kr 50,00; ES: kr 40,00

Statistisk sentralbyrå
Statistics Norway

9 788253 739793